

Ministarstvo finansija Crne Gore

Godišnji izvještaj
2010

MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE GODIŠNJI IZVJEŠTAJ 2010.

www.mf.gov.me

UPRAVE

PORESKA UPRAVA:

WWW.PORESKAUPRAVA.GOV.ME

UPRAVA CARINA:

WWW.UPRAVACARINA.GOV.ME

UPRAVA ZA ANTIKORUPCIJSKU INICIJATIVU:

WWW.ANTIKORUP.GOV.ME

UPRAVA ZA SPREČAVANJE PRANJA NOVCA:

WWW.ASPN.GOV.ME

UPRAVA ZA NEKRETNINE:

WWW.NEKRETNINE.CO.ME

DIREKCIJA ZA JAVNE NABAVKE:

WWW.DJN.GOV.ME

UPRAVA ZA IMOVINU

Sadržaj

- 4-5   **UVODNIK: ODLUČNIM REFORMAMA U SUSRET NOVIM IZAZOVIMA**
- dr Milorad Katnić, ministar finansija
- 6-7   **ANALIZA EKONOMSKE POLITIKE U 2010. GODINI**
- Borislav Ratković, pomoćnik ministra za ekonomsku politiku i razvoj
- 8-10   **JAVNE FINANSIJE U 2010. GODINI**
- Nemanja Pavličić, pomoćnik ministra za budžet
- 11-12   **DOGAĐAJ KOJI JE OBILJEŽIO PRETHODNU GODINU SA EKONOMSKOG ASPEKTA - EMISIJA EUROOBVEZNICA**
- Dragan Darmanović, načelnik Odsjeka za upravljanje dugom
- Marko Vukašević, samostalni savjetnik III
- 13-26   **NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI MINISTARSTVA FINANSIJA U 2010. GODINI**
- Ivona Mihajlović, asistent portparola
- Mileva Seratlić, asistent portparola
- 27-28   **USPOSTAVLJANJE DIS-A U CRNOJ GORI, OSVRT NA 2010. GODINU**
- mr Nataša Kovačević, pomoćnik ministra za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći
- 29-30   **STRUKTURNE REFORME I UNAPREĐENJE POSLOVNOG AMBIJENTA**
- Ivan Radulović, samostalni savjetnik I
- 31   **KONSOLIDOVANI RAČUN DRŽAVNOG TREZORA, PREDNOSTI I ZNAČAJ**
- mr Boris Bušković, pomoćnik ministra za trezor
- 32-34   **SARADNJA SA MEĐUNARODNIM FINANSIJSKIM INSTITUCIJAMA U 2010. GODINI**
- Ivan Petrović, samostalni savjetnik II
- 35-36   **POLITIKA U OBLASTI CARINA U 2010. GODINI**
- Mitar Bajčeta, samostalni savjetnik I
- 37-38   **PRIMJENA ZAKONA O SVOJINSKO PRAVNIM ODNOSIMA I DRŽAVNOJ IMOVINI**
- Periša Perović, pomoćnik ministra za imovinsko pravne odnose
- 39   **NOVA ZAKONSKA RJEŠENJA U SISTEMU OPOREZIVANJA NEPOKRETNOSTI KOJE SE NALAZE NA TERITORIJI CRNE GORE**
- Gordana Radović, samostalni savjetnik I, u Sektoru za poreski i carinski sistem

Ministarstvo finansija Crne Gore

Godišnji izvještaj Ministarstva finansija
za 2010. godinu

- 40-41 NOVA ZAKONSKA RJEŠENJA U SISTEMU FINANSIRANJA
LOKALNE SAMOUPRAVE
- Gordana Radović, samostalni savjetnik I,
u Sektoru za poreski i carinski sistem
- mr Snežana Mugoša, samostalni savjetnik I, u Sektoru za budžet
- 42-43 SISTEM UNUTRAŠNJE FINANSIJSKE KONTROLE
U CRNOJ GORI U 2010. GODINI
- Mila Barjaktarović, pomoćnik ministra za centralnu harmonizaciju
finansijskog upravljanja i kontrole i
unutrašnje revizije u javnom sektoru
- 44 DRŽAVNA POMOĆ
- Šefika Kurtagić, samostalni savjetnik I
Odjeljenje za pripremu državne pomoći
- 45-47 EU integracije
- Ana Ivanović, samostalni savjetnik I
- Antonio Krčalović, samostalni savjetnik
- Nina Vukotić, samostalni savjetnik III
- 48-51 OBVEZNICE KONVERTOVANE DEVIZNE ŠTEDNJE I
OBVEZNICE OBEŠTEĆENJA KORISNIKA PRAVA
PENZIJSKO INVALIDSKOG OSIGURANJA
- Marina Popović, samostalni savjetnik I
- Marko Vukašević, samostalni savjetnik III, Sektor trezora
- 52-53 NOVI FINANSIJSKI ZAKONI
- Bojana Bošković, vršilac dužnosti pomoćnika ministra za
međunarodnu ekonomsku saradnju, strukturne reforme i
unapređenje poslovnog ambijenta
- 54-58 PREGLED NAJZNAČAJNIJIH MEĐUNARODNIH
IZVJEŠTAJA U 2010. GODINI
- Mileva Seratlić, asistent portparola
- Ivona Mihajlović, asistent portparola
- 59-68 PROCJENA OSTVARENJA IZVORNIH PRIHODA I ANALIZA
OSTVARENJA JAVNE POTROŠNJE U CRNOJ GORI ZA 2010. GODINU
- Iva Vuković, samostalni savjetnik II
- Vladislav Karadžić, samostalni savjetnik I
- Radovan Živković, samostalni savjetnik I
- Snežana Mugoša, samostalni savjetnik I
- 69-74 ANALIZA MAKROEKONOMSKIH TRENDOVA
- Iva Vuković, samostalni savjetnik II
- Vladislav Karadžić, samostalni savjetnik I
- Radovan Živković, samostalni savjetnik I
- 75-77 TRŽIŠTE LIZINGA U 2010. GODINI
- Jelena Vojinović, samostalni savjetnik II
Sektor za međunarodnu ekonomsku saradnju, strukturne reforme i
unapređenje poslovnog ambijenta
- 78-83 IZVJEŠTAJ O DRŽAVNOM DUGU CRNE GORE
NA 31. DECEMBAR 2010. GODINE
- Ana Banović, Samostalni savjetnik II u Odsjeku za upravljanje dugom
- Mersija Purišić, Samostalni savjetnik I u Odsjeku za upravljanje dugom
- Dražan Darmanović, Načelnik Odsjeka za upravljanje dugom
- 84-86 MEDIJI O NAMA

IZDAVAČ:

Ministarstvo finansija
Crne Gore

ZA IZDAVAČA:
dr Milorad Katnić

UREDNIK:
Marija Radenović

UREĐIVAČKI ODBOR:
dr Milorad Katnić,
Mila Barjaktarović,
Nemanja Pavličić,
Biljana Šćekić,
Periša Perović,
Borislav Ratković,
Nataša Kovačević,
Boris Bušković,
Damir Rašketić

DIZAJN:
Adil Tuzović

TEHNIČKI ASISTENT:
Ivona Mihajlović

KONTAKT:
PR SLUŽBA

MINISTARSTVA FINANSIJA

TEL:

+382 20 224 581

FAX:

+382 20 224 450

E-MAIL:

mf@gov.me

WEB:

www.mf.gov.me

ADRESA:

Stanka Dragojevića br 2,
Podgorica

Milorad Katnić

UVODNIK

Odlučnim reformama u susret novim izazovima

Svaki naš građanin upoznat je da su eksterni šok, pad ekonomske aktivnosti, visoki budžetski deficit, rast javnog duga i povećanje nelikvidnosti bile osnovne ekonomske karakteristike 2009. godine. Takođe, znamo da se prošla, 2010, može označiti godinom stabilizacije i značajnih promjena ekonomskog sistema.

U prvoj polovini 2010. ekonomska aktivnost se stabilizovala, a u posljednja dva kvartala bilježila rast. Smanjeni su državna potrošnja i budžetski deficit. Javni dug je, i pored rasta, zadržan na održivom nivou. Budžet je redovno servisirao sve obaveze, i nije bilo potrebe za rebalansom. Po prvi put Crna Gora je izdala euro obveznice, čime su investitori pokazali povjerenje u naše finansije. Desilo se to u godini izrazitih nestabilnosti na evropskom finansijskom tržištu i kriza pojedinih zemalja eurozone, zbog čega se ovi rezultati mogu označiti kao uspjeh.

Svi izazovi sa kojima se suočavala naša ekonomija tražili su odlučne reforme i brzo donošenje odluka. Vanbudžetski fondovi su konsolidovani u jedinstveni sistem trezora, čime je povećana transparentnost raspolaganja i trošenja novca poreskih obveznika. Izmjenom poreskih zakona stvorena je osnova za dugoročno stabilno finansiranje opština, uz limitiranje diskrecionih poreskih i kvazi poreskih nameta kojim se kažnjavaju poreski obveznici i unosi nestabilnost u ekonomski sistem. Unaprijeđen je poslovni ambijent - smanjenjem broja procedura, vremena i troškova registracije kompanija i plaćanja poreza. Omnibus zakonom eliminisane su mnoge barijere koje su opterećivale i remetile biznis u Crnoj Gori.

U 2010. godini zaokružena je i pravna regulativa iz domena bankarskog sektora, što doprinosi jačanju nezavisnosti regula-

tora i njegove uloge supervizije, kao i daljoj stabilnosti finansijskog sistema. Na polju strukturnih reformi, donesene su teške i nepopularne odluke koje, prije svega, znače odgovornost za buduće generacije. Posebno valja istaći parametarska prilagođavanja penzijskog sistema, postepenim produženjem granice za penzionisanje i izmjenama formule za usklađivanje penzija.

Zajedno, sve aktivnosti koje su sprovedene tokom 2010. godine učinile su ekonomski sistem stabilnijim i sigurnijim. Istovremeno je stvorena osnova za održiv dugoročan rast. Za 2011. godinu očekujemo da će rast biti na nivou predviđenih 2,5%, što će omogućiti dalju konsolidaciju javnih finansija. Da bismo u narednom srednjoročnom periodu mogli ostvariti potencijalne stope rasta, na godišnjem nivou od preko 4%, neophodno je nastaviti sa makroekonomskom stabilizacijom privrede, te intenzivirati strukturne reforme, pogotovo one u oblastima socijalne zaštite, zdravstvenog i obrazovnog sistema.

Pokazali smo da smo spremni da donesemo teške i nepopularne odluke kada su one u interesu dugoročne stabilnosti i napretka. To je odgovorna politika prema sadašnjim i budućim generacijama, koja ne znači ignorisanje i odlaganje problema već suočavanje sa njima i njihovo pretvaranje u izazov i šansu. Tako moramo i nastaviti.

Nastavkom regulatorne reforme i optimizacijom državne uprave ne štedimo samo sredstva poreskih obveznika, već povećavamo transparentnost i kvalitet javnih usluga. Reforme zdravstvenog i obrazovnog sistema treba da donesu efikasniju zdravstvenu zaštitu i, ono što je osnova napretka, konkurentnije znanje kroz kvalitetnije (cjeloživotno) obrazovanje. Najbolji način da podstaknemo ekonomiju je bolja infrastruktura i bo-

lje obrazovanje. Potrebno je dalje i brže unapređivati poslovni ambijent i stvarati uslove za nove investicije.

Pojedine pojave zabrinjavaju. Olako se i grubo kritikuju investitori, bez obzira da li su domaći ili strani, da li dolaze iz EU ili drugih najrazvijenijih zemalja i da li imaju reputaciju koja im otvara vrata za ulaganja u države sa najvećim (investicionim) rejtingom. Ne samo da moramo mijenjati propise kako bismo smanjili troškove, procedure i vrijeme za investicije već moramo uspostavljati klimu međusobnog povjerenja i poštovanja sa investicionom zajednicom. Zato je neophodno graditi sistem vrijednosti gdje su investitori dobrodošli, gdje profit i bogatstvo, nastali na formalnom i regularnom biznisu, nijesu za osudu već za poštovanje. Unapređenje poslovnog ambijenta i investicione klime biće zadatak Ministarstva finansija kojem ćemo biti posebno posvećeni.

Istovremeno, državna administracija kao cjelina, a time i ona u Ministarstvu finansija, treba da postane servis građana i privrede, a procedure moraju biti transparentne i efikasne. Od dominantnog pristupa koji glasi „ne može“, „nije u redu“, „dođite drugi put“ i „nije moja nadležnost“, moramo svi zajedno učiniti sve što je moguće kako bi došlo do toga da državna administracija preuzme odgovornost za predmete i odluke, da ih ne odlaže, te da ih završi odmah ili u najkraćem roku.

Ministarstvo finansija se u 2011. susreće i sa potpuno novim izazovima. Dobijanje statusa zemlje kandidata u decembru prošle godine predstavlja ohrabrenje, ali istovremeno i dodatni izazov za administraciju Crne Gore. U Ministarstvu smo kao jedan od osnovnih prioriteta za 2011. godinu definisali uspostavljanje institucionalnih i kadrovskih pretpostavki potrebnih za uspješno sprovođenje pregovora o učlanjivanju u EU. U tom kontekstu, posebna pažnja će biti posvećena uspostavljanju struktura koje su potrebne za efikasno prenošenje pravnog reda EU u Crnu Goru u oblastima koje su u direktnoj nadležnosti Ministarstva finansija, kao i uspostavljanju decentralizovanog sistema upravljanja IPA fondovima. Ovo nijesu tehnička već suštinska pitanja, koja će pokazati da li imamo znanja i umijeća da prihvatimo evropske vrijednosti, pravila i procedure. Trenutno je prosječan godišnji iznos IPA sredstava

koja su dostupna Crnoj Gori na nivou oko 30 miliona eura. U narednim godinama će se taj iznos povećavati, ali od naših sposobnosti i efikasnosti zavisice koliko ćemo od tih sredstva stvarno iskoristiti. Od toga, dakle, zavise finansijski benefiti našeg pridruženja EU, što će direktno uticati i na životni standard građana Crne Gore.

U okviru redovne saradnje sa EU, Crna Gora je krajem januara 2011. predložila Evropskoj komisiji svoj najnoviji Ekonomski i fiskalni program (EFP). Dokument je preveden i objavljen na sajtu Ministarstva (http://www.mf.gov.me/organizacija/me-djunarodna_saradnja_i_evropske_integracije/102867/EKONOMSKI-I-FISKALNI-PROGRAM.html) čime nastavljamo sa politikom otvorenosti i transparentnosti u radu.

Ovogodišnji EFP je posljednji dokument ovog tipa. Sada, kada je Crna Gora postala zvanično kandidat za ulazak u EU, u obavezi smo da pripremimo novi, zahtjevniji tip dokumenta, zvan Predpristupni ekonomski program. Pripreme smo već započeli i u tom dijelu ćemo bez sumnje odgovoriti dodatnim obavezama i zahtjevima Evropske komisije.

Poštovani, izazovi sa kojima se suočava naša ekonomija traže odlučne reforme i brzo donošenje odluka. Moramo preuzeti odgovornost i raditi ono što vjerujemo da je ispravno. Mogućnosti i šanse za napredak su velike, a od našeg rada, znanja i zalaganja zavisi kako ćemo ih iskoristiti. Ispunjavanje svih prethodnih zadataka i prioriteta je jedini put kako komparativne mogu postati i konkurentne prednosti i biti iskorišćene za povećanje blagostanja, za nas, za naše porodice i za našu državu.

S poštovanjem,
dr Milorad Katnić
ministar finansija

Analiza ostvarivanja ekonomske politike Crne Gore u 2010. godini

Borislav Ratković

Kretanja u crnogorskoj ekonomiji u 2010. godini bila su u okvirima i u skladu s konceptom ekonomske politike za ovu godinu koji je, u predviđenim uslovima djelovanja ekonomske i finansijske krize, bio usmjeren na stabilizovanje opštih uslova u kojim je trebalo pokrenuti oživljavanje privredne aktivnosti i blagi privredni rast. Dominantno usmjerenje na konsolidaciju bankarskog sistema jačanjem potencijala i likvidnosti banaka trebalo je da relaksira uticaj uspostavljenih uzročno-posljedičnih veza sa realnim sektorom na generisanje problema opšte nelikvidnosti.

Proaktivni karakter mjera kojim je Vlada Crne Gore reagovala na izazove globalnih poremećaja omogućio je da se stabilizuje bankarski sistem i značajnim kreditnim garancijama i drugim mjerama primarno podrži sektor malih i srednjih preduzeća, kao najvitalniji dio sistema, ali i pokretanje proizvodnje u velikim industrijskim sistemima u kojim su, u nepovoljnim okolnostima pada berzanskih cijena me-

tala i opterećenja neadekvatnim brojem zaposlenih, zaoštreni uslovi poslovanja. Jačanjem potencijala i likvidnosti banaka učinjen je podsticaj jačanju kreditne aktivnosti, ali je pojačan oprez u pogledu plasmana sredstava i pored reprograma određenih kreditnih obaveza i relaksiranja uslova za odobravanje novih kredita, bio barijera značajnijoj podršci preduzećima iz realnog sektora. U takvim uslovima, na značaju je dobila aktivnost Investiciono - razvojnog fonda, a pritom je posebno važno što će se implementacijom kreditno-garantnih šema Fonda i podjelom rizika sa bankama uticati na intenziviranje kreditne aktivnosti banaka.

Problem optimizovanja broja zaposlenih u velikim industrijskim sistemima rješavan je u okviru socijalno-razvojnih programa, što je omogućilo da se stvore pretpostavke za objektiviziranje uslova poslovanja i očekivanja povoljnijih proizvodnih i finansijskih efekata u ovim privrednim oblastima, kao i stvaranje realne perspek-

tive u pogledu materijalnog statusa radnika za čijim radom je objektivno prestala potreba. Na taj način, uz druge oblike jačanja lične potrošnje putem izvršavanja obaveza po osnovu restitucije, stare devizne štednje, određenim olakšicama, redovnošću isplata plata, penzija i socijalnih davanja, te održavanjem interesovanja stranih investitora za ulaganja na ovom području, uz visok priliv stranih direktnih investicija, uticalo se na jačanje agregatne tražnje. Na toj osnovi, stvoreni su uslovi da se osnaži potencijal u sektorima privrede i stanovništva i indikuje proces reprodukcije na višem nivou. U takvom ambijentu, tokom godine, evidentni procesi stabilizovanja opštih prilika i oživljavanja privredne aktivnosti ukazivali su na validnost razvojnog koncepta i primijenjenih mehanizama ekonomske politike i slabljenje negativnih uticaja ekonomske i finansijske krize.

Fizički obim industrijske proizvodnje, nakon teškoća u prvoj polovini prethodne godine, za 11 mjeseci je dostigao nivo koji je 14,7% veći u odnosu na isti period iz 2009. godine. Pritom je od posebnog značaja ostvareni rast proizvodnje u KAP-u i uspostavljeni trend rasta proizvodnje u Željezari. Pokazatelji turističkog prometa pokazuju da je, i pored uticaja krize, poboljšanjem turističke ponude i organizacije, uz bolju koordinaciju sektorskih politika u funkciji razvoja turističke djelatnosti, ojačan razvojni kapacitet i upliv ove djelatnosti. Broj noćenja je za deset mjeseci 2010. godine povećan 5,5 % i pritom ostvaren ukupan prihod od 627 miliona EUR, što je 5,2% više u odnosu na isti period 2009. godine. Aktivnost u građevinarstvu, koje je naročito bilo pogođeno nelikvidnošću, pokazuje znakove oporavka. Koliko god da su efektivni sati u građevinarstvu i vrijednost građevinskih radova, kao mjera aktivnosti, i dalje ispod nivoa iz 2009. godine, ohrabruje rast vrijednosti novih ugovorenih radova na zgradama u trećem kvartalu u odnosu na prethodni kvartal prošle godine. Značajan je i rast primarne proizvodnje u poljoprivredi i šumarstvu.

Na jačanje privredne aktivnosti ukazuje i poboljšana dinamika priliva budžetskih prihoda, dok je neto priliv stranih direktnih investicija za devet mjeseci 2010. godine na nivou od 397,9 miliona EUR pokazatelj očuvanog interesovanja za ulaganja na ovom području (za 2010. godinu planiran priliv od 400 miliona EUR). Evi-

dentno je da se u strukturi priliva stranih direktnih investicija dešavaju pozitivne promjene, sa jačanjem udjela ulaganja u preduzeća i banke, uz smanjivanje učešća doskora dominantnih ulaganja u nekretnine. Ulaganja u preduzeća i banke čine 46,8% ukupnog priliva stranih direktnih investicija, nekretnine 27,2%, dok se na interkompanijski dug odnosi 22,2%.

Inflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, u novembru 2010. godine u odnosu na decembar 2009. godine pokazuje rast od svega 0,6%. Na godišnjem nivou, potrošačke cijene su veće za 0,8%, dok je prosječni rast cijena u periodu januar-oktobar 2010. u odnosu na isti period 2009. godine iznosio 0,5%, što je, u uslovima relativno niske agregatne tražnje i nivoa potrošnje, predstavljalo faktor makro-ekonomske stabilnosti.

Ograničen vremenski okvir raspoložive serije podataka ne daje osnov za potpuniye zaključke, ali je nesporno da je ekonomska kriza uslovila primjenu mjera usmjerenih na optimizaciju nivoa zaposlenosti, naročito u velikim sistemima. Podaci iz Ankete o radnoj snazi upravo ukazuju na dejstvo odloženog efekta krize u sektoru zapošljavanja i nešto kasniji oporavak. S tim u vezi su i pokazatelji o broju nezaposlenih lica sa stopom od 12,1%, koja je posljednjih mjeseci 2010. godine bilježila blagi porast.

pozitivne promjene dešavaju se i u sferi ekonomske razmjene s inostranstvom. Obim robne razmjene u periodu januar-oktobar 2010. godine iznosio je 1.619,4 mil. EUR, što je 2,1% više u odnosu na isti period 2009. godine. Pritom je vrijednost izvezene robe veća 14,1%, a uvezene robe za 0,2%. Deficit robne razmjene je 1.104,0 mil. EUR, ali je za 2,6% niži u odnosu na deficit iz 2009. godine.

Državni dug Crne Gore na dan 30. 09.2010. godine iznosio je 1.279,2 mil. EUR ili 42,3% procijenjenog BDP-a (3.117,0 mil. EUR), od čega se na unutrašnji dug odnosi 361,5 mil. EUR ili 12% BDP-a, dok spoljni dug iznosi 917,7 mil. EUR ili 30,3% BDP-a. U toku su aktivnosti na izradi nove Strategije za upravljanje javnim dugom, kojom će se, u bitno drugačijim uslovima nastalim pod uticajem svjetske ekonomske krize, definisati projekcija novog zaduživanja, kao i visina, odnosno dinamika otplate duga.

Sve to pokazuje da je crnogorska ekonomija, nakon realnog pada BDP-a u 2009. godini od 5,7%, tokom 2010. bila u procesu oporavka i jačanja privredne aktivnosti, da bi već u trećem kvartalu osnovni pokazatelji ukazivali na kretanja u zoni realnog rasta. Pritom su aktuelna očekivanja da se do kraja 2010. godine ostvario projektovani rast BDP-a od 0,5%.

Ono što predstavlja posebno važan utisak na kraju analitičkih procedura provedenih tokom prethodne godine je činjenica da su u osnovi očuvani osnovni procesi transformacije privrednog sistema, da su aktivnosti u okviru integracionih procesa rezultirale dobijanjem statusa kandidata za članstvo u EU, da je sačuvana supstanca privrednog korpusa i osnovni reprodukcionni tokovi i da privreda pokazuje visok stepen prilagodljivosti u vanrednim uslovima. U tom kontekstu je i uvjerenje da će ojačan intenzitet aktivnosti na smanjivanju biznis barijera, sprovođenju strukturnih reformi u cilju jačanja funkcije održivosti javnih finansija i implementacija nove zakonske regulative u finansijskom sistemu, kojom će se ojačati nezavisnost Centralne banke Crne Gore, te zakonskih rješenja kojim će se unaprijediti fiskalni kapacitet jedinica lokalne samouprave, doprinositi održavanju kontinuiteta u stvaranju stabilnijeg i stimulativnijeg opšteg privrednog ambijenta. U tom pravcu su usmjerena i očekivanja od efekata projekta emitovanja euro-obveznica i kreditne podrške Svjetske banke stabilizaciji budžetskog okvira.

Borislav RATKOVIĆ
pomoćnik ministra za
ekonomsku politiku i razvoj

Javne finansije u 2010. godini

Nemanja Pavličić

IZVRŠENJE BUDŽETA U 2010. GODINI

Zakon o budžetu za 2010. godinu je, osim baznog scenarija rasta ekonomije od 0,5%, razradio i pesimistički scenario, koji je projektovao pad od 2% BDP-a, u skladu sa čim je Sektor za budžet preuzeo striktnije aktivnosti kontrole potrošnje, prije svega kroz dvije mjere. Prvo, to je urađeno kroz smanjenje mjesečnih planova potrošnje, tako što je, u skladu sa tim, pripremljen i potrošačkim jedinicama dostavljen mjesečni plan dinamike potrošnje budžetskih sredstava za prvih 6 mjeseci prethodne godine. Ovim mjesečnim planom opredijeljeno je proporcionalno manje sredstava za oko 40% ukupnih izdataka u odnosu na drugu polovinu 2010. godine, a posebno su bile smanjene stavke kod kapitalnih izdataka i ugovorenih usluga, koje uglavnom predstavljaju diskrecionu potrošnju. Drugo, u saradnji sa Direkcijom za kontrolu javnih nabavki, Sektor za budžet kontrolisao je pokretanja postupaka javnih na-

bavki, ograničavajući javne nabavke na period od 6 mjeseci i uslovljavajući obezbijeđenost novca za sve javne nabavke pojedinačno, kao i kroz detaljnu operacionalizaciju procedura za davanje saglasnosti za javne nabavke.

Imajući u vidu negativna kretanja u prvoj polovini 2010. godine, a posebno u prvom kvartalu, kao i indicije da će za potrebe penzija i socijalnih naknada biti potrebno više izdataka nego što je planirano, ove mjere su se pokazale kao opravdane.

Osim navedenih mjera smanjenja potrošnje, u 2010. godini usvojeno je više pravnih akata u cilju dugoročne kontrole i smanjenja javne potrošnje. U cilju smanjivanja fonda zarada, usvojene su izmjene Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika, kojim je Ministarstvu finansija data mogućnost pune kontrole zapošljavanja. Takođe, Vlada je usvojila Kadrov-

ski plan koji podrazumijeva restriktivno zapošljavanje, kao i definisane kriterijume koji moraju biti ispunjeni da bi bilo moguće ostvariti novo zapošljavanje (na svaka tri penzionisana službenika u javnom sektoru ili dva službenika proglašena tehnološkim viškom može se zaposliti jedan službenik). S druge strane, ovom mjerom je u određenom stepenu podstaknut razvoj internog tržišta rada, ne ograničavajući pri tom mogućnost zapošljavanja preko internog transfera.

Mjeru racionalizacije broja zaposlenih, između ostalog, predstavljao je socijalni program za tehnološke viškove i odlazak u penziju, a istovremeno i stvaranje uslova i prostora za razvoj postojećeg kadra. S tim u vezi, na osnovu Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika, Vlada je usvojila Odluku o otpremninama, kojom je omogućena realizacija programa tehnoloških viškova, a, samim tim, stvaranje prostora za zapošljavanje deficitarnog kadra, uz prethodno ispunjavanje uslova iz Kadrovskog plana. Nadalje, usvojena je Odluka o uvećanju zarada državnim službenicima i namještenicima za obavljanje određenih poslova, kojom su tačno definisana radna mjesta kojim pripada povećanje, u tačno utvrđenom procentu. Donošenjem ove Odluke smanjen je fond zarada za preko 2 miliona eura, a u isto vrijeme prepoznati poslovi koji su posebno značajni sa stanovišta rada sa strankama i naplate prihoda. Naime, kod određenog broja organa zakonsko povećanje zarade se odnosilo na sve zaposlene, dok je ovom Odlukom značajno smanjen broj izvršilaca koji primaju povećanje.

Početak fiskalne 2010. godine Ministarstvo finansija je počelo kontrolu stvarnog obračuna zarada svih potrošačkih jedinica koje se finansiraju iz budžeta, fokusirajući se na one koje same obračunavaju zarade, što je dalo izuzetne rezultate i uštede u godini za nama.

Ministarstvo finansija i Ministarstvo rada i socijalnog staranja pripremili su Uredbu o utvrđivanju radnih mjesta, odnosno poslova u organima državne

uprave na kojima se staž osiguranja računava sa uvećanim trajanjem i Pravilnik o bližem određivanju tih radnih mjesta, odnosno poslova, koje je Vlada usvojila. Usvajanjem ovih akata prvi put su stvoreni uslovi za adekvatno i centralizovano regulisanje oblasti beneficiranog radnog staža. Takođe, sprovodeći mjere racionalizacije potrošnje, u 2011. fiskalnoj godini procijenjeno je ostvarenje ušteda u budžetu od oko 700 hiljada eura po ovom osnovu.

Takođe, u 2010. godini Vlada je donijela Odluku o izradi kapitalnog budžeta u cilju daljeg unapređenja kapitalnog budžeta, koja će se primjenjivati od ove godine, umjesto dosadašnjih Smjernica za izradu kapitalnog budžeta. Navedenom Odlukom unapređuje se proces pripreme i izrade kapitalnog budžeta, preciznije definiše kapitalni projekat, njegova sadržina, kao i uslovi i kriterijumi na osnovu kojih se određuju prioriteta prilikom izbora kapitalnih projekata, odnosno njihovog kandidovanja od strane potrošačkih i jedinica lokalne samouprave. Razvoj sistema planiranja kapitalnog budžeta zahtijeva uvođenje novih procedura, formulacija i, preciznije, definisanje obaveza potrošačkih i jedinica lokalne samouprave u pripremi i planiranju kapitalnih projekata.

PROCES PLANIRANJA I USVAJANJA BUDŽETA ZA 2011. GODINU

U skladu sa usvojenim makroekonomskim Smjernicama iz aprila 2010. godine, svim budžetskim korisnicima u maju je dostavljeno Uputstvo za pripremanje budžeta za 2011. fiskalnu godinu. Uputstvo je sadržalo pregled osnovnih smjernica i ciljeva makroekonomske i budžetske politike za 2011. godinu i postavljene limite izdataka po resornim ministarstvima i drugim državnim organima, koji predstavljaju osnov za pripremu budžeta. Resorna ministarstva bila su zadužena za koordinaciju pripremanja i uklapanja budžetskih zahtjeva korisnika u postavljene finansijske limite u okviru svog resora, kao i dostavljanje budžetskih zahtjeva Ministarstvu finansija.

U skladu sa Zakonom o budžetu, u dijelu koji se tiče rokova u procesu planiranja budžeta, budžetski korisnici su u obavezi da zahtjeve za sredstvima dostave preko resornih ministarstava do 1. avgusta 2010. godine. Međutim, dostavljenim cirkularom mi smo tražili od svih resornih ministarstava da zahtjeve dostave mjesec ranije. Poslije pregovora sa potrošačkim jedinicama, Ministarstvo finansija je 21. oktobra, što je više od mjesec prije zakonskog roka, Vladi pripremlilo i dostavilo Nacrt zakona o budžetu Crne Gore za 2011. godinu. Vlada je usvojila Prijedlog zakona o budžetu i 6. novembra dokument dostavila Skupštini Crne Gore, ostavljajući više nego zakonom predviđenog vremena za razmatranje predloženog dokumenta. Struktura obrazloženja budžeta za 2011. godinu je značajno unaprijeđena i usklađena sa strukturom izrade Ekonomskog fiskalnog programa, koji je Crna Gora kao zemlja kandidat za članstvo u EU obavezna da dostavlja Evropskoj komisiji svake godine.

Zakonom o budžetu za 2011. godinu implementirana je jedna važna promjena koja će uticati na kvalitet i transparentnost javnih finansija, a to je izmjena prikazivanja izdataka po ekonomskoj klasifikaciji kod dijela budžetskih korisnika. U okviru transfera nijesu bile prikazane bruto zarade, kapitalni izdaci, rashodi za materijal i usluge i ostali izdaci, tako da ekonomska budžetska klasifikacija nije pokazivala stvarne iznose pojedinih kategorija izdataka. Budžetom Crne Gore za 2010. godinu institucije kulture su, na primjer, prikazane detaljno po ekonomskoj klasifikaciji, a u 2011. godini planirano je da se prilagodi ekonomska klasifikacija i kod „konsolidovanog sistema zdravstva“ - Fonda za zdravstveno osiguranje i javnih zdravstvenih institucija, odnosno da se zarade kod Fonda prikažu posebno. Na taj način, sada su sve zarade koje se isplaćuju iz Budžeta centralne Vlade pokazane na posebnoj poziciji, što omogućava transparentnost i bolju kontrolu.

Zakon o budžetu za 2011. godinu usvojen je u Skupštini 16. decembra 2010. godine.

OSNOVNE KARAKTERISTIKE ZAKONA O BUDŽETU ZA 2011. GODINU.

Zakon o budžetu Crne Gore za 2011. godinu obuhvata četiri dijela: tekući budžet, budžet državnih fondova, kapitalni budžet i transakcije finansiranja. Obrazloženje budžeta, pored navedenih djelova, takođe sadrži i pregled makroekonomskog i fiskalnog okvira.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2011. godinu planirana su sredstva u manjem iznosu od budžeta za 2010. godinu. U okviru tekućeg i budžeta fondova, kao što je prethodno navedeno, prepoznate su i adekvatno planirane kategorije izdataka koje su ranije planirane na izdacima za transfere. S tim u vezi, izdaci na zaradama u 2011. godini prikazani su u većem iznosu u odnosu na 2010. godinu usljed raspodjele izdataka sa transfera na izdatke bruto zarada, te je, samim tim, došlo do proporcionalnog smanjenja na izdacima transfera. Međutim, u ukupnom iznosu, izdaci za zarade u budžetu za 2011. godinu manji su u odnosu na izdatke za zarade u budžetu za 2010. godinu. S druge strane, povećana su izdvajanja za penzije i socijalna davanja, kao i za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Kapitalni budžet za 2011. godinu planiran je u manjem iznosu u odnosu na 2010. fiskalnu godinu. Međutim, treba napomenuti da kapitalni budžet za 2011. godinu kod lokalne samouprave iznosi 63 miliona eura, da postoje značajna sredstva na osnovu potpisanih a nepovučenih kreditnih aranžmana sa međunarodnim finansijskim institucijama (oko 130 miliona eura), a koja nijesu prikazana u budžetu, kao i da je izvjesno da će u toku sledeće godine biti potpisani dodatni kreditni aranžmani sa međunarodnim institucijama.

Članom Zakona o budžetu za 2011. godinu data je mogućnost da se izdaci potrošačkih jedinica koji se finansiraju iz donacija izvršavaju u visini njihovog ostvarenja. Regulisanje finansiranja iz donacija na ovaj način utvrđeno je u cilju sprječavanja prikazivanja budžeta na nerealno visokom nivou.

Kada su u pitanju makroekonomska predviđanja, predstavljeni su bazni i dva alternativna scenarija. Bazni scenario predviđa rast ekonomije od 2,5% u 2010. godini i to je rast na kojem je zasnovan i usvojen Budžet za 2011. godinu. Rast od 2,5% projektovan je na osnovu trenutnih kretanja u ekonomiji, analizi output gap-a, vodećih ekonomskih indikatora i realnih očekivanja u kreditnoj aktivnosti banaka, priliva SDI i kretanjima na tržištu rada.

Razlike između baznog (rast od 2.5% BDP-a), višeg (rast od 4.5% BDP-a) i nižeg (rast od 0.5% BDP-a) scenarija u najvećem dijelu proističu iz različitih pretpostavki o kretanju ekonomije u 2011. godini, odnosno dinamike vraćanja privrednog rasta poslije recesije, tako da su u sva tri scenarija stope rasta približno iste za period 2012. - 2013, mada je bazna godina (2011.) različita. Takođe, prvi put je dat kratak osvrt na potencijalni output gap, odnosno razliku između potencijalnih i mogućih stopa rasta, koji, ukoliko su naše pretpostavke tačne i da postoji negativni gap, može dovesti do većih stopa rasta ekonomije u srednjem roku. Procjene output gap-a su rađene prvi put i detaljnije će biti razrađene u prvom PEP-u (Proaccession economic program) koji će Crna Gora, kao zemlja kandidat, pripremiti u ovoj godini.

SARADNJA SA MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA I STRUČNO USAVRŠAVANJE KADRA

U 2010. godini u saradnji sa predstavnicima Međunarodnog monetarnog fonda razrađivana je ideja srednjoročnog budžeta, a tokom ove godine planira se izmjena organskog Zakona o budžetu, kojom će se stvoriti formalne pretpostavke za uvođenje srednjoročnog budžeta. Na taj način značajno će se unaprijediti proces planiranja budžeta i ostvarivanja fiskalnih ciljeva. Osim toga, preko UNDP-a, uspostavljena je saradnja sa Vladom Republike Slovačke, koja se tiče unapređenja makroekonomskog projektovanja i uvođenja ESA 95 metodologije i standarda u srednjem roku.

U prethodnom periodu Sektor budžeta je značajno ulagao u stručno usavršavanje svog kadra. U saradnji sa MMF institutom iz Sjedinjenih Američkih Država, Joint Vienna Institute iz Austrije, UNDP kancelarijom u Crnoj Gori, Center of Excellence in Finance iz Slovenije, GTZ kancelarijom u Crnoj Gori, NDI kancelarijom u Crnoj Gori i Upravom za kadrove, službenici Sektora za budžet pohađali su veliki broj seminara i kurseva na temu programskog budžetiranja, finansijskog programiranja, makro-ekonomske i fiskalne politike i makro-ekonomskog dijagnostičiranja i predviđanja, „Capacity building” i interna komunikacija, RIA - Regulatory Impact Assessment.

Nemanja PAVLIČIĆ
Pomoćnik ministra za budžet

Događaj koji je obilježio 2010. godinu sa ekonomskog aspekta - emisija euro obveznica

Dragan Darmanović

Marko Vukašević

Crna Gora je 7. septembra 2010. godine debitovala na svjetskom tržištu kapitala emisijom euro obveznica (Euro-bond), u iznosu od 200 miliona eura.

Izlazak na tržište euroobveznica predstavlja veoma značajan korak u poboljšanju položaja naše države kao konkurentnog učesnika na globalnoj ekonomskoj sceni.

Vodeći aranžeri za pomenutu transakciju bili su Credit Suisse i Deutsche Bank, dok je Erste Bank bila menadžer na tran-

sakciji, a pravna kuća iz Londona, Linklaters, pravni savjetnik u procesu pripreme potrebne dokumentacije za izdavanje euro obveznica.

Za crnogorske hartije od vrijednosti postojalo je interesovanje od oko 600 miliona eura potražnje. To je jedinstven slučaj da zemlja koja se prvi put pojavljuje na tržištu obveznica ostvari tri puta veću tražnju od ponude. Za naše hartije od vrijednosti bilo je zainteresovano preko 140 investitora iz 25 zemalja Evrope, Azije i Sjedinjenih Američkih Država.

Investitori su našu hartiju od vrijednosti kupili u sljedećem učešću: fondovi 45%, banke 38%, privatne banke 10%, hedge funds 3%, osiguravajuće kuće 2%, ostali 2%, a u pogledu geografske zastupljenosti: Velika Britanija 30%, Njemačka i Austrija 24%, Švajcarska 22%, SAD 6%, skandinavske zemlje 6%, istočna Evropa 3%, ostali 9%.

Obveznice čija je ročnost pet godina, a kamatna stopa fiksirana na iznos od 7.875%, otkupilo je 125 investitora.

Obzirom da ukupne transakcije na tržištu euro obveznica iznose i po nekoliko hiljada milijardi eura godišnje i sam izlazak Crne Gore na takvo tržište predstavlja veliki uspjeh i odličnu priliku da se investitori, koji do sada nijesu ulagali u našu zemlju, bolje upoznaju sa mogućnostima investiranja. Takođe, našim finansijskim institucijama i privrednim subjektima omogućena je prilika za izlazak na ovo tržište, odnosno širenje poslovanja. Dakle, ovom uspješnom transakcijom Crna Gora je, kao dokaz kredibiliteta države, značajno proširila bazu potencijalnih investitora, a ovim načinom zaduživanja pokazano je da investitori imaju povjerenje u javne finansije naše države.

Sa druge strane, bitno je napomenuti da su razlike u pogledu kamatne stope prilikom zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija (MFI) i zaduživanja na tržištu euro obveznica

neznatne. Tačno je da postoje i primjeri kad je zaduživanje kod MFI jeftinije od zaduživanja na ovom tržištu hartija od vrijednosti. Međutim, u pitanju su neznatne razlike, koje, u poređenju sa činjenicom da je interesovanje za našu hartiju od vrijednosti pokazalo 140 investitora, ne mogu igrati bitnu ulogu u eventualnom izboru drugačijeg oblika zaduživanja. Definitivno je jasno da je to jedinstven vid promocije naše zemlje, koju ne može obezbijediti nijedan kreditni aranžman ili drugi dužnički instrument. Ističemo i činjenicu da se pomenuta hartija od vrijednosti već istog dana trgovala na sekundarnom tržištu. To predstavlja još jedan dokaz da je izdavanje euroobveznica jedan od najlikvidnijih i najtransparentnijih načina zaduživanja danas.

Korisno je napomenuti i da je jedan od glavnih faktora uticaja na izdavanje ovih hartija od vrijednosti kreditni rejting koji našoj državi dodjeljuju svjetske agencije za procjenu kreditnog rejtinga. U tom smislu, investitor sagledava i druge pokazatelje - demografske, društvene, fiskalne, monetarne i ostale, pa je uspjeh koji su postigle naše obveznice dokaz da investitori pozitivno ocjenjuju našu ukupnu fiskalnu i monetarnu politiku i poziciju Crne Gore na međunarodnoj ekonomskoj sceni. Takođe, pomenuta emisija euro obveznica je jasan pokazatelj perspektive i očekivanog razvoja naše privrede u narednom periodu.

Novac koji je prihodovan po osnovu emisije euro obveznica, kako je i planirano Zakonom o budžetu za 2010. godinu, upotrijebljen je u cilju finansiranja budžetskog deficita i otplate duga. U skladu sa tim, u prethodnoj godini nije bilo potrebe za dodatnim zaduživanjem kod međunarodnih finansijskih institucija, a nije postojala ni potreba za rebalansom budžeta.

Treba napomenuti da će se sredstva potrebna za otplatu potraživanja po ovom osnovu, kao što je slučaj i kod svih drugih oblika zaduživanja, planirati godišnjim budžetom.

Mišljenja smo da se izdavanje euroobveznica i u primjeru Crne Gore pokazalo kao najmoderniji, najbolji, najtransparentniji i najadekvatniji način zaduživanja na globalnom tržištu kapitala.

Dragan DARMANOVIĆ
načelnik Odsjeka za
upravljanje dugom

Marko VUKAŠEVIĆ
samostalni savjetnik III

Aktivnosti ministarstva finansija u 2010. godini

Ivona Mihajlović

Mileva Seratić

22. 01. 2010. godine – Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić, sastao se sa predstavnicima MMF-a i Svjetske banke

„...Moramo poći malo unazad i prisjetiti se da smo mi praktično čitavu prošlu godinu bili u komunikaciji sa MMF-om o mogućnosti korišćenja sredstava. Mnoge zemlje u regionu su ušle u tu priču i neke druge zemlje iz Evrope su ušle u tu priču, gdje smo mi smatrali da nema potrebe da žurimo sa aranžmanom, odnosno nijesu nam bila potrebna

hitna sredstva podrške i, drugo, MMF je u prvoj fazi krize pred nas postavljao određene uslove koji bi nama dodatno produbili recesiju. U međuvremenu je i MMF svoje pozicije mijenjao, pod uticajem, prije svega G-20, tako da smo došli u situaciju da je Međunarodni monetarni fond u načelu spreman da toleriše budžetski deficit, ali i istovremeno praćen sa određenim programom smanjivanja deficita i balansiranjem budžeta, u recimo, sledeće dvije do tri godine i, sa druge strane, spreman da stavi na

raspolaganje dio sredstava kao budžet-sku podršku...“.

29. 01. 2010. godine - Ministarstvo finansija dostavilo Evropskoj komisiji „Ekonomske i fiskalne programe za period 2009 - 2012. godine“

Ministarstvo finansija je, u skladu sa obavezom da do 31. januara dostavi dokument Ekonomske i fiskalne programe 2009-2012, isti uputilo Generalnom Direktoratu za ekonomske i finansijske pitanje Evropske komisije. Ekonomske i fiskalne programe je jedan od strateških dokumenata koje Crna Gora priprema, već četvrtu godinu zaredom. Ekonomske i fiskalne programe predstavljaju jedan od dokumenata koji su refleksija dobre saradnje između Crne Gore i Evropske komisije, kao i naših napora i posvećenosti u preduzimanju svih neophodnih koraka na putu evropskih integracija. Poseban osvrt dat je na uticaj ekonomske krize u svijetlu unapređivanja pretpostavki za postizanje održivog ekonomskog rasta i razvoja.

15. 02. 2010. godine - Izjava port-parola Ministarstva finansija, Gordane Jovanović, povodom umanjenja i obračuna januarskih zarada

Smanjenje zarada zaposlenima u državnoj administraciji i korisnicima budžeta od 1. januara 2010. godine imalo je za cilj stabilizaciju javnih finansija i, prije svega, uspostavljanje redov-

ne i pune likvidnosti državnog trezora i normalnog funkcionisanja potrošačkih jedinica Budžeta Crne Gore. Iako ovo je bila bolna i nepopularna odluka Vlade Crne Gore, za kojom je posegla većina država mnogo ranije, donesena je nakon iscrpljivanja svih mjera u cilju stabilizacije državnih finansija i smanjivanja javne potrošnje i prilagođavanja stanju u ekonomiji. Na ovaj način obezbijedili smo da se kvalitetno upravlja likvidnošću i da isplate penzija, zarada i socijalnih davanja uredno i na vrijeme servisiramo svim našim korisnicima.

17. 02. 2010. godine - Izlaganje pomoćnika ministra finansija, Biljane Ščekić, na konferenciji za novinare povodom početka realizacije projekta „Unapređenje kapaciteta u cilju postizanja bolje efikasnosti i funkcionalnosti rada Poreske uprave i njegovog usklađivanja sa evropskim standardima“

„Ministarstvo finansija je u prethodnom periodu stvorilo osnove za kompletan poreski sistem Crne Gore, posebno u odnosu na poreske stope. U narednom periodu jedan od prioriteta će biti dalje unapređenje poreskog sistema, kako bi poreski obveznici i investitori i međunarodne renomirane institucije prepoznale Crnu Goru po lakoći poslovanja, posebno po lakoći plaćanja poreza. Na kraju realizacija ovog projekta imaćemo konkretne rezultate, a to je da imamo bolje i efikasnije zakone, da imamo efikasniju administraciju, mislim na Ministarstvo finansija i Poresku upravu, da imamo jednostavnije i jeftinije procedure, i u krajnjem da imamo bolju poresku kulturu poreskih obveznika, što će krajnje rezultirati povećanje prihoda.“

01. 03. 2010. godine - Održana prva aukcija državnih zapisa u 2010. godini

Ministarstvo finansija je posredstvom Centralne banke Crne Gore kao fiskalnog agenta Vlade Crne Gore realizovalo prvu aukciju državnih zapisa u 2010. godini i rok dospjeća državnih zapisa četvrte aukcije, koji su emitovani 02. 09. 2009, produžilo za 182 dana. Ukupna ponuda za prodaju državnih zapisa oglašena je na iznos od 35,5 miliona eura. Ukupna tražnja za kupovinu državnih zapisa iznosila je 40,09 miliona eura. Ministarstvo finansija je donijelo odluku da od 40,09 miliona eura koliko je iznosila ponuda, prihvati ponude i kupi državne zapise u iznosu od 35,5 miliona eura, što predstavlja 100% ukupne ponude.

01. 03. 2010. godine - Izlaganje pomoćnika ministra finansija, Borisa Buškovića, na konferenciji za novinare održanoj povodom početka realizacije projekta „Podrška Upravi carina“

„Cjelokupan budžet projekta iznosi 1 milion eura, i on će se implementirati kroz tri komponente, a projekat će trajati 18 mjeseci. Ja bih se u svom izlaganju fokusirao na komponentu 2, koja se odnosi na usaglašavanje zakonodavstva sa propisima Evropske unije. Kad se kaže usaglašavanje u propisu, prvenstveno se odnosi na pripremu novog zakona o carinama, i novog zakona o carinskoj službi. Nakon pripreme ta dva ključna akta, koji su definisani programom nacionalnih integracija i programom rada Vlade za 2009. godinu, pristupi će se izradi podzakonskih akata i propisa, koji će dalje definisati rad carinske službe i povećati njihovu efikasnost, poslovanje i transparentnost...“

09. 03. 2010. godine - Delegacija Evropske komisije, Generalnog

direktorata za ekonomska i finansijska pitanja, posjetila Ministarstvo finansija

Predstavnici Ministarstva finansija održali su redovne sastanke sa Delegacijom Evropske komisije, Generalnog direktorata za ekonomska i finansijska pitanja. Na sastancima su predstavljena osnovna rješenja predviđena Zakonom o budžetu za 2010. godinu, razmijenjena iskustva i mišljenja po pitanju predstojećih finansijskih izazova, modaliteta, reagovanja na negativne tokove i efekte ekonomske krize, makroekonomskih projekcija, i dr. Istovremeno, sastanci su predstavljali dobru priliku za prezentaciju novoosnovanog Fonda rada u smislu njegovih osnovnih, zakonom regulisanih nadležnosti, za kreiranje jasne slike po pitanju nivoa javnog duga Crne Gore, kao i različitih izvora njegovog finansiranja. Poseban akcenat je dat i na zaokruživanje svojinsko pravnog aspekta, sa stanovišta registracije svojinskih prava i tekuće modernizacije baza podataka katastarskih sistema u crnogorskim opštinama.

15. 03. 2010. godine - Održana druga aukcija državnih zapisa u 2010. godini

Ministarstvo finansija je posredstvom Centralne banke Crne Gore kao fiskalnog agenta Vlade Crne Gore realizovalo drugu aukciju državnih zapisa u 2010. godini i rok dospijeća državnih zapisa pete aukcije, koji su emitovani 15. 09. 2009. produžilo za 182 dana. Ukupna ponuda za prodaju državnih zapisa oglašena je na iznos od 7 miliona eura. Ukupna tražnja za kupovinu državnih zapisa iznosila je 11,64 miliona eura. Ministarstvo finansija je donijelo odluku da kupi državne zapise u iznosu od 7 miliona eura, što predstavlja 100% ukupne ponude.

16. 03. 2010. godine - Saopštenje povodom izjava sindikata KAP-a, a u vezi sa kreditnim zaduženjem KAP-a

Budžetom za 2010. godinu planirano je da Vlada Crne Gore izda garanciju Kombinat aluminijuma u iznosu od ukupno 85 mil. eura, od čega je 22 mil. eura novo zaduženje isključivo za održavanje proizvodnje u KAP-u, a 63 mil. eura za reprogram kreditnih obaveza KAP-a iz prethodnog perioda. Vlada Crne Gore ne obezbjeđuje kredit, već je spremna da izda garanciju za kreditno zaduženje koje treba da obezbijedi Uprava KAP-a. Vlada Crne Gore je, sagledavajući opštu ekonomsku situaciju, kao i situaciju u kojoj se našao KAP usljed posljedica ekonomske krize i krize u aluminijumskoj industriji, preduzela napore u cilju pronalazjenja adekvatnog kreditnog partnera.

22. 03. 2010. godine - Održana treća aukcija državnih zapisa u 2010. godini

Ministarstvo finansija je posredstvom Centralne banke Crne Gore realizovalo treću aukciju državnih zapisa i rok dospijeća državnih zapisa šeste aukcije, koji su emitovani 22. 09. 2009. godine, produžilo za 182 dana. Ukupna ponuda za prodaju državnih zapisa oglašena je na iznos od 4 miliona eura. Ukupna tražnja za kupovinu državnih zapisa iznosila je 6,16 miliona eura. Ministarstvo finansija je donijelo odluku da od 6,16 miliona eura, koliko je iznosila ponuda, prihvati ponude i kupi državne zapise u iznosu od 3,16 miliona eura, što predstavlja 79 % ukupne ponude.

26. 03. 2010. godine - Izjava sekretara Ministarstva finansija, Damira Rašketića, za portal "Analitika"

Ministarstvo finansija priprema projekat emitovanja euro obveznica u vrijednosti do 150 do 200 miliona eura i planira da ovaj posao završi u prvoj polovini godine, odnosno u junu 2010. godine. Novcem dobijenim od euro obveznica finansiraće se deficit budžeta. Sekretar Ministarstva finansija Damir Rašketić rekao je Portalu Analitika da je ministarstvo ovih dana uputilo poziv međunarodnim finansijskim institucijama koje bi mogle biti potencijalne investicione banke za emitovanje obveznica...

Rašketić smatra da su euroobveznice najtransparentniji način zaduživanja jedne države. Svaka vrsta zaduživanja nosi određeni rizik, ali treba podsjetiti da su euro obveznice najlikvidniji i najtransparentniji način zaduživanja i za kupca predstavljaju dugoročnu hartiju od vrijednosti, koju svakodnevno može naplatiti na tržištu od nekoliko hiljada milijardi eura, pojasnio je Rašketić.

26. 03. 2010. godine - Ministarstvo finansija izabralo pravnog savjetnika za projekat emitovanja euro obveznica

Ministarstvo finansija izabralo je pravnog savjetnika za projekat emitovanja euro obveznica - pravnu firmu Linklaters London koja će biti uključena u pripremu prospekta za investitore zainteresovane za našu hartiju od vrijednosti. Podsjećamo, prospekt će sadržati podatke o osnovnim ekonomskim i finansijskim pokazateljima zemlje. Linklaters je advokatska firma sa sjedištem u Londonu, osnovana prije 160 godina i svoj razvoj u posljednje dvije decenije usmjerila je u međunarodne finansije. Nakon odabira pravnog savjetnika, Ministarstvo finansija izabraće investiciju banku, aranžera, koja će animirati investitore i ovih dana upućen je poziv međunarodnim finansijskim institucijama.

01. 04. 2010. godine - Kreditna rejting agencija „Standard and Poor's“

objavila je izvještaj o kreditnom rejtingu Crne Gore

Kreditna rejting agencija „Standard and Poor’s“ objavila je kreditni rejting Crne Gore za dugoročno i kratkoročno i zaduživanje u stranoj valuti BB/B i rejting za zaduživanje u domaćoj valuti BB+/B. Ocjena za dugoročno zaduživanje u stranoj valuti smanjena je sa BB+ na BB, dok su ocjene u ostalim segmentima zaduživanja ostale nepromijenjene. Takođe, potvrđena je i ocjena Crne Gore za transfere i konvertibilnosti na AAA. Na osnovu procjena analitičara kreditne rejting agencije „Standard and Poor’s“, Crna Gora je još uvijek izložena makrofinansijskom riziku usljed smanjene aktivnosti bankarskog sektora, kao i povećanom pritisku na javne finansije.

10. 04. 2010. godine Istanbul: Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić, govorio je na sastanku ministara ekonomije i finansija u okviru regionalne inicijative Procesa saradnje u jugoistočnoj Evropi

„...Krizu je gotovo najgora stvar koja je mogla da se desi svijetu i koja je sa sobom pokazala svu ranjivost ekonomskih sistema, velika otpuštanja, rast nezaposlenosti, pad industrije i drugih sektora, velike dileme i otvorena pitanja. Sve ono što nijedna ozbiljna politika i država nije mogla da prihvati mirno i bez dobro osmišljene reakcije. Istovremeno, ukazuje na misalokaciju resursa usljed pretjerane monetarne ekspanzije u posljednjih 20 – 25 godina, uz znatan rast cijena svih oblika imovine. Kriza je bila dobar indikator i pokazala je koliko su zemlje sposobne da se brzo prilagode novim ekonomskim uslovima i done su rješenja koja će obezbijediti oporavak naših ekonomija. Ono što je cjelokupna svjetska, stručna i politička javnost prepoznala kao najvažniji aspekt prevazila-

ženja krize bilo je poboljšanje likvidnosti u svim strukturama ekonomije. To je gotovo bila jedinstvena mjera svih ekonomskih politika, samo je bilo pitanje da li je zemlja sposobna da sama obezbijedi likvidnost, pozajmicama od međunarodnih finansijskih institucija ili MMF-a, koji je tokom krize doživio svoju renesansu. Sada, kada se većina zemalja, kreće ili se našla u blagom oporavku, i kada se o krizi priča gotovo u prošlom vremenu, dobra je prilika da se rezimira urađeno i da se buduće politike usmjere na novi ciklus oporavka u ekonomijama. Ono što je, možda, bio najveći izazov za moju zemlju, a vjerujem i za politike drugih zemalja, bilo je uraditi bolna, ali neophodna fiskalna prilagođavanja i voditi politiku koja ne odstupa od dugoročnih ekonomskih ciljeva države, zadržati konkurentnost i atraktivnost ekonomije, nastaviti sa mjerama na poboljšanje ambijenta za poslovanja, kako bi priliv novog kapitala u godinama nakon krize, u prvom investicionom talasu, zahvatio i našu ekonomiju. I kako bi mali i srednji biznis mogao da polako preuzima udio u BDP-u umjesto velikih sistema...Mjera uspjeha iz perspektive narednih 10 godina će biti konzistentnost strukturnih reformi penzionih sistema, ulaganja u znanje, zdravstva i drugih socijalnih politika. Poboljšanje uslova poslovanja prepoznajem kao važan cilj budućih regionalnih i nacionalnih ekonomskih politika i tome je moja zemlja kroz institucije sistema i uspostavljanje novih zakonskih rješenja više nego posvećena“.

12. 04. 2010. godine - Održan prvi sastanak Upravnog odbora „Jačanja regulatornih supervizorskih kapaciteta finansijskih regulatora“

Korisnici projekta su Komisija za hartije od vrijednosti, Agencija za nadzor

osiguranja, Centralna Banka Crne Gore, a partneri projekta su Narodna banka Bugarske sa konzorcijumom Centralne banke Kraljevine Holandije i bugarskom Komisijom za finansijsku superviziju. Na sastanku su rezimirani rezultati zajedničke saradnje u proteklih nekoliko mjeseci na implementaciji twinning projekta, uz konstataciju da je realizovan veliki broj planiranih aktivnosti. Upravni odbor Twining projekta je konstatovao da su u oblasti bankarskog sektora najznačajnije aktivnosti vođene na usklađivanju zakona iz domena finansijskog sistema sa pravnim tekovinama Evropske unije. Odrađena je analiza stanja postojeće ekspertize i regulatornog okvira, pripremljena analiza procjene stanja, održani različiti seminari za zaposlene u Centralnoj banci Crne Gore.

16. 04. 2010. godine - Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić, učestvovao na okruglom stolu »Ekonomski izazovi razvoja Crne Gore«

„...Pripremajući projekat »Crna Gora u XXI vijeku, u eri kompetitivnosti« i Nacionalnog razvojnog plana, Crna Gora se opredijelila da definiše viziju svog dugoročnog razvoja u okviru predviđanja globalnih kretanja, dilema i neizvjesnosti koje donosi vrijeme brzih i gotovo nepredvidljivih ekonomskih promjena... Pad ekonomije u prošloj godini nas je vratio skoro čitavu godinu unazad. Neke druge zemlje su se vratile dvije ili čak tri godine unazad. Bez obzira što u posljednja dva kvartala bilježimo stabilizaciju prilika, odnosno blagi oporavak, i što bi mogli zaključiti da polako recesiju ostavljamo za sobom to ne znači da je rapidan oporavak odmah iza ugla. Čvrsto vjerujem, da protekli period nismo propustili, odnosno nismo se bavili samo opasnošću krize. Donijeli smo i mnoge odluke koje imaju za cilj podsticanje dugoročne produktivnosti ekonomije. Najveći iza-

zov i za crnogorsku ekonomiju, svakako, u godinama nakon krize je nastavak započelih procesa, prije svega, okončanje procesa privatizacije, restrukturiranje velikih industrijskih sistema, i stvaranje dobrih zakonskih i institucionalnih pretpostavki i ambijenta za olakšano poslovanje, nove investicije, razvoj malog i srednjeg biznisa. Unapređenje poslovnog ambijenta i briga o zdravim i novim kompanijama, a ne pomoć, subvencije i prelivanje sredstava ka starim, odnosno tržišno neodrživim su, takođe, važni aspekti daljeg razvoja naše ekonomije“.

16. 04. 2010. godine - Počinje isplata četvrte rate obveznica obeštećenja

U skladu sa Zakonom o obeštećenju korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, u Crnoj Gori će 20. aprila početi isplata četvrte rate obveznica obeštećenja vlasnicima obveznica koji su to svoje pravo stekli po osnovu obeštećenja za period jul 2002. godine-decembar 2003. godine. Isplatu će vršiti preko svojih poslovnih jedinica Prva banka Crne Gore, Crnogorska komercijalna banka i NLB Montenegro banka.

23. 04. 2010. godine - Novom uredbom omogućeno plaćanje poreza na dobit u 6 mjesečnih rata

Vlada je na sjednici od 15. aprila 2010. godine usvojila Uredbu o odloženom plaćanju poreza na dobit pravnih lica, kojom je data mogućnost poreskim obveznicima da dospjeli dug po osnovu poreza na dobit pravnih lica plate u šest jednakih mjesečnih rata. Na ovaj način uspostavlja se efikasan model naplate poreskih potraživanja i stvaraju se povoljniji uslovi za poslovanje poreskih obveznika i poboljšanje njihove likvidnosti pogoršane usljed ekonomsko finansijske krize.

28. 04. 2010. godine - Održana četvrta aukcija državnih zapisa u 2010. godini

Ministarstvo finansija je posredstvom Centralne banke Crne Gore kao fiskalnog agenta Vlade Crne Gore realizovalo četvrtu aukciju državnih zapisa i rok dospijeca državnih zapisa sedme aukcije iz 27. 10. proizvelo za 182 dana.

Ukupna ponuda za prodaju državnih zapisa oglašena je na iznos od 9,5 miliona eura. Ministarstvo finansija je donijelo odluku da od 14,0 miliona eura, koliko je iznosila ponuda, prihvati ponude i kupi državne zapise u iznosu od 9,5 miliona eura, što predstavlja 100% ukupne ponude.

10. 05. 2010. godine - Saopštenje Ministarstva finansija povodom zaključaka borda MMF-a

Izveštaj MMF-a vidimo kao potvrdu naših napora i aktivnosti Vlade Crne Gore koje je u prethodnom periodu sprovela na planu stabilizacije sveukupnog ekonomskog i finansijskog ambijenta, narušenog usljed ekonomsko finansijske krize. Takođe, izvještaj je prepoznao aktivnosti Vlade na planu fiskalnog prilagođavanja i smanjivanja javne potrošnje, kroz rebalans budžeta i sprovođenje mjera štednje, te usvajanja srednjoročnog fiskalnog okvira, kojim se želi uspostaviti fiskalna ravnoteža u narednom periodu, što je doprinijelo ograničavanju budžetskog deficita. Izvještaj pozitivno tretira i promptnu reakciju Vlade Crne Gore na finansijsku krizu i poboljšanje likvidnosti u bankarskom i realnom sektoru, što je potvrda naših napora da sačuvamo makroekonomsku i finansijsku stabilnost u Crnoj Gori.

17. 05. 2010. godine - Saopštenje Ministarstva finansija povodom najnovijih projekcija EBRD-a o rastu ekonomije

Imajući u vidu globalne ekonomske prilike i situaciju ekonomske finansijske krize, Vlada Crne Gore je u prethodnom periodu, razvila nekoliko scenarija ekonomskog rasta za 2010. godinu. Nominalni iznos BDP-a u 2010. godini procijenjen je na 3.117 mil. €, što pred-

stavlja nominalni rast od 3,8% u odnosu na BDP za 2009. godinu. Realni rast BDP-a u 2010. godini procijenjen je na 0,5%. Svakako, kao ozbiljna i odgovorna Vlada, budžetom smo predvidjeli realni rast u kriznom scenariju od -2% BDP-a, koji podrazumijeva i dodatno prilagođavanje potrošnje. Različite međunarodne institucije daju različite projekcije rasta svjetske ekonomije, i u tom kontekstu i najnovije procjene EBRD-a, a i sve ostale, treba posmatrati kao takve. Konačne podatke o rastu BDP-a imaćemo nakon objave zvaničnih podataka MONSTAT-a.

28. 05. 2010. godine - Održan seminar na temu "Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru -(PIFC)"

U Upravi za kadrove održan je seminar na temu "Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru (PIFC)", u okviru EU Twinning projekta "Pravna harmonizacija", koju realizuje Ministarstvo finansija u saradnji sa Vladom Republike Slovenije. Cilj seminara je bio upoznavanje institucija sa ulogom i značajem uspostavljanja sistema unutrašnjih kontrola (finansijsko upravljanje i kontrola i unutrašnja revizija) u javnom sektoru u upravljanju javnim sredstvima i obavezama institucija u uspostavljanju ovog sistema saglasno donijetoj regulativi u ovoj oblasti.

28. 05. 2010. godine - Predstavnici Ministarstva finansija učestvovali su na šestoj PEM PAL konferenciji Zajednice praksi internih revizora zemalja istočne Evrope i centralne Azije

Predstavnici Ministarstva finansija učestvovali su na šestom PEMPAL plenarnom sastanku Zajednice praktičara internih revizora, koji se održao u Jalti u Ukrajini u periodu od 25. - 28. maja. Cilj sastanka je bio razmjena ideja, tehnika,

iskustava i problema u oblasti interne revizije između zemalja članica PEMPAL zajednice, dok su glavne teme bile sertifikacija revizora, saradnja između eksterne i interne revizije, ocjena aktivnosti interne revizije i inspekcija i revizija.

Sam proces uspostavljanja PIFC sistema je jako složen i dugotrajan, a za njegovo sprovođenje nije dovoljno angažovanje samo zaposlenih u Jedinici za harmonizaciju, već i angažovanje svih zaposlenih koji učestvuju u uspostavljanju i sprovođenju ovog sistema, a naročito rukovodilaca i zaposlenih na poslovima planiranja i izvršenja budžeta. PEMPAL zajednicu čine 22 zemlje iz Evrope i centralne Azije.

02. 06. 2010. godine - Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić, održao sastanak sa predsjednicima Opština

„...U naredna dva mjeseca dogovorićemo se o modelima pomoći, jer su pojedine opštine suočene sa problemom servisiranja duga i poreskih obaveza. Raspoloženi smo da pripremimo ugovore koji bi im pomogli da premoste probleme, a to podrazumijeva racionalniji odnos prema zapošljavanju. Ne samo da je potrebno obustaviti novo zapošljavanje, već i kreirati mehanizme koji će omogućiti adekvatan socijalni program za prekobrojne... Vlada će pomoći opštinama koje imaju finansijskih problema u servisiranu svojih obaveza do usvajanja

novih finansijskih zakona koji treba da obezbijede stabilnost izvora finansiranja lokalne samouprave u narednom periodu. Dogovorili smo se saradnji u tri pravca. Donošenje nove zakonske regulative, iznalaženje načina za premošćavanje tekućih finansijskih problema opština i treće je saradnja zajednice opština sa drugim resorima...“.

10. 06. 2010. godine - Izjava potpredsjednika Vlade i ministra finansija, dr Igora Lukšića, povodom usvajanja Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2009. godinu i Informacije o rezultatima pregovora između predstavnika Ministarstva finansija, Kombinata Aluminijuma Podgorica (KAP) i Deutsche bank, vezano za realizaciju kreditnog aranžmana namijenjenog KAP-u, u iznosu od 22 miliona eura

“Pregovori su privedeni kraju, pa su se stekli uslovi da Vlada da saglasnost Ministarstvu finansija da potpiše garanciju za taj kreditni aranžman. Korisnik kredita je KAP, a polovina novca biće upotrijebljena za izmirenje obaveza dobavljačima, prije svega, za plaćanje električne energije Elektroprivredi. Druga polovina kredita biće investirana u povećanje proizvodnje, odnosno ostvarenje plana u skladu sa restrukturiranjem ove kompanije. Da bi se kompletan posao obavio, odnosno potpisao ugovor o poravnanju, potrebno je da se okončaju pregovori o restrukturiranju starih obaveza KAP-a.

Kad je u pitanju završni račun budžeta - BDP je iznosio tri milijarde eura, što znači da je nominalno pao 2,68 odsto, a realno 5,3 procenata. Inflacija je bila pet odsto, a javni dug oko 38 procenata. Konsolidovana potrošnja sa troškovima opština bila je 1,524 milijarde eura što je visoko 50,75 odsto BDP. Tekuća javna potrošnja je konsolidovana na 42,4 odsto, što je uticalo da se zaustavi trend

pada ekonomije. Prihodi prošlogodišnjeg budžeta bili su 1,57 milijardi eura ili neznatno iznad plana. Konsolidovani tekući prihodi, sa primicima otplate datih kredita budžeta, iznosili su 1,169 milijardi eura, odnosno 93 odsto plana. Izdaci budžeta iznosili su prošle godine oko 1,45 milijarde eura ili 50 miliona eura manje nego što je planirano. Konsolidovani izdaci budžeta iznosili su 1,3 milijarde eura, tekuća potrošnja budžeta i fondova 38,7 odsto BDP, dok je procijenjeni deficit 4,4 odsto, a u njega je uključen dio neizmirenih obaveza koje su plaćane prošle godine”.

18. 06. 2010. godine - Otvoren novi blog potpredsjednika Vlade i ministra finansija, dr Igora Lukšića, na engleskom jeziku

Potpredsjednik Vlade i ministar finansija Crne Gore, dr Igor Lukšić, otvorio je svoj blog na engleskom jeziku na kojem će iznositi svoje poglede i razmišljanja na politička i ekonomska dešavanja u Crnoj Gori, Balkanu i svijetu, kao i o svojim hobijima tenisu i košarci. <http://igorluksic.wordpress.com/>. Njegov prvi članak na novom blogu odnosi se na krizu u euro zoni i budućnost eura. Podsjećamo da je potpredsjednik Lukšić nedavno uspostavio i svoj blog na crnogorskom jeziku, gdje komunicira sa zainteresovanim građanima i iznosi svoja mišljenja na temu ekonomske situacije u Crnoj Gori.

23. 06. 2010. godine - Ministarstvo finansija na svom web sajtu objavilo poslanička pitanja sa sjednice Skupštine Crne Gore, održane 16. 06. 2010. godine

30. 06. 2010. godine - Potpisan Ugovor o kreditu između Deutsche

Bank AG London i Kombinata aluminijuma Podgorica i Ugovor o garanciji između Vlade Crne Gore i Deutsche Bank

Ministarstvo finansija, u ime Vlade Crne Gore, potpisalo je Ugovor o kreditu između Deutsche Bank AG London i Kombinata aluminijuma Podgorica u iznosu od 22,0 miliona eura i Ugovor o garanciji između Vlade Crne Gore - Ministarstva finansija i Deutsche Bank. Izdavanje garancije za kredit za Kombinat aluminijuma Podgorica u iznosu od 22,0 miliona eura predviđeno je Zakonom o budžetu za 2010. godinu u okviru podrške crnogorskoj privredi. Zajam je odobren na 5 godina, dospijeva za plaćanje dvije godine nakon povlačenja sredstava, a otplaćivaće se u 7 polugodišnjih rata. Polovina kredita će biti usmjerena u investicije u cilju povećanja proizvodnje, dok će preostali dio biti upotrijebljen za izmirivanje obaveza prema Elektroprivredi.

30. 06. 2010. godine - Počela isplata sedme rate po osnovu regulisanja obaveza iz ino duga i devizne štednje građana i četvrte rate po osnovu devizne štednje građana položene kod ovlašćenih banaka sa sjedištem van Crne Gore

U skladu sa Zakonom o regulisanju obaveza po osnovu ino duga i devizne štednje građana vlasnicima obveznica konvertovane devizne štednje isplaćivaće se sedma rata u iznosima određenim potvrdom amortizacije u poslovnim bankama, odnosno Centralnoj banci Crne Gore, Regionalni centar Podgorici, od 1. jula 2010. godine. Građani koji su se nakon 1. jula 2004. godine javili svojoj banci, kod koje su imali štednju i čije su obveznice konvertovane devizne štednje registrovane na individualnom računu kod Centralne Depozitarne Agencije, sedmu ratu mogu podići kod Centralne banke Crne Gore, Regionalni centar Podgorica i Atlasmont banke AD Podgorica Filijala Pljevlja. Takođe, u skladu sa Zakonom o isplati devizne štednje građana, položene kod ovlašćenih banaka sa sjedištem van Crne Gore, vlasnicima obveznica konvertovane devizne štednje četvrta rata biće isplaćivana od 1. jula 2010. godine.

05. 07. 2010. - Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić, objavio je na svom blogu tekst posvećen uticaju korupcije na ekonomski rast

„Izbijanjem ekonomske krize, debata koja se vodila o pitanju kako restartovati svjetsku finansijsku mašinu stavila je u drugi plan pitanje dugoročnih institucionalnih reformi - čak i u zemljama u kojima su promjene bile od presudnog značaja. „Promjena” o kojoj govorim, ne odnosi se na dugoročnu fiskalnu održivost zemlje ili trgovinski i finansijski disbalans. Mogla bi se prije nazvati realnošću. Kao političar pozicije, znam da moram biti jako pažljiv u izboru riječi i njihove konotacije, ali neću okolišati: korupcija. To je neprijatelj sa kojim se ne smijemo nikada pomiriti, čak i ako bi nam pomogla da prevaziđemo fiskalne probleme u kratkom roku. Zašto? Zato što će ti korupcija zabiti nož u leđa...“

07. 07. 2010. godine - Izlaganje sekretara Ministarstva finansija, Damira Rašketića, na prezentaciji projekta „Pristupanje unutrašnjem tržištu“

„Najveći izazovi u pogledu uvođenja i primjene sistema državne pomoći u Crnoj Gori proističu iz kompleksnosti i novina u oblasti regulisanja državne pomoći uopšte. Zahtjevi EU prema Crnoj Gori, ali i uopšte, vezani za oblast

državne pomoći su potpuna primjena pravila koja važe za državnu pomoć, uspostavljanje nezavisnih organa, odobravanje ili zabrana programa državne pomoći i pojedinačnih sredstava državne pomoći, obezbjeđenje povraćaja svake nezakonito dodijeljene državne pomoći, obezbjeđenje transparentnosti u oblasti državne pomoći i izrada sveobuhvatnog popisa svih programa državne pomoći...”.

08. 07. 2010. godine - Održan sastanak Upravnog odbora projekta „Prvi koraci u uspostavljanju Decentralizovanog sistema implementacije (DIS) u Crnoj Gori - produžetak projekta“

Navedeni projekat predstavlja nastavak prethodnog projekta, finansiranog iz CARDS-a, koji je trajao 15 mjeseci. Osnovni cilj nastavka projekta, u periodu trajanja od 60 dana, bio je da se otklone nedostaci koje je međunarodna revizorska kuća KPMG dala u tzv. Izvještaju o procjeni stanja. Zaključeno je da je projekat bio od velike pomoći crnogorskoj administraciji u izradi akcionog plana, koji obuhvata sve neophodne aktivnosti koje je potrebno preduzeti, kako bi se ispunile preporuke date u Izvještaju revizora. Realizacija projekata doprinosi otklanjanju svih nedostataka i unapređenju struktura neophodnih za uspostavljanje DIS-a u Crnoj Gori, što sve doprinosi jačanju kapaciteta za efikasno i efektivno upravljanje sredstvima EU.

09. 07. 2010. godine Ministarstvo finansija otvorilo je svoj oficijelni kanal na popularnom video sajtu YouTube

14. 07. 2010. godine - Saopštenje: Počinje isplata obeštećenja bivšim

vlasnicima oduzetih imovinskih prava za 2010. godinu

Zakonom o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju propisano je da se obeštećenje isplaćuje u jednogodišnjim ratama, čija se isplata vrši 15. jula svake godine po konačnim rješenjima dostavljenim Fondu za obeštećenje do 31. decembra prethodne godine, prema raspoloživosti sredstava, do njihove konačne isplate. Isplata godišnje rate za 2010. godinu za bivše vlasnike, koji su to pravo stekli po osnovu konačnih rješenja komisija za povraćaj i obeštećenje, a koja su dostavljena Fondu za obeštećenje do 31. decembra 2009. godine, obračunava se prema vrijednosti koja odgovara 3% od preostalog neisplaćenog iznosa obeštećenja utvrđenih konačnim rješenjima komisija. Za ovu namjenu u budžetu je obezbijeđeno 2.500.000.00 €.

15. 07. 2010. godine - Autorski tekst pomoćnika ministra, Borislava Ratkovića, za ND Vijesti

„Dugo već u Crnoj Gori društveno-ekonomski razvoj prati snažna ekonomska neravnoteža ispoljena u neravnomjernom regionalnom razvoju. Složen i naslijeđen ekonomski fenomen sa genezom uslovljenom istorijskim, geografskim, ekonomskim, kulturološkim i drugim faktorima, eksponirao se kao ozbiljan limit intenzivnijeg opšteg privrednog rasta. Aktuelna percepcija problema neravnomjernog regionalnog razvoja, u vremenu kada Crna Gora čini napor da osmisli svoj strateški razvojni smjer i kada na pragu evropskih integracija hoće da artikuliše svoju opredijeljenost za prihvatanje vrijednosti i standarda razvijenog svijeta, upućuje na neophodnost usklađivanja koncepta valorizacije

vanrednih šansi i komparativnih prednosti manje razvijenih regiona sa tim procesima. Polazeći od toga, u pripremi je Strategija regionalnog razvoja Crne Gore koja treba da profiliše regionalnu dimenziju razvoja crnogorske ekonomije i njen upliv na performanse opšteg privrednog rasta...“

23. 07. 2010. godine - Vlada usvojila Uredbu o kriterijumima za utvrđivanje korisnika i načina raspodjele dijela prihoda od igara na sreću

Raspodjela prihoda od igara na sreću vršiče se u sljedećim oblastima: socijalna zaštita i humanitarne djelatnosti u iznosu od 5%, zadovoljavanje potreba lica s invaliditetom u iznosu od 40%, razvoj sporta u iznosu od 20%, kultura i tehnička kultura u iznosu od 10%, vaninstitucionalno obrazovanje i vaspitanje djece i omladine u iznosu od 5%, doprinos u borbi protiv droge i svih oblika zavisnosti u iznosu od 20%. Ovom uredbom uvedena je novina da se sredstva u visini do 10% raspodjeljuju za programe medijskog pluralizma u oblastima socijalne zaštite i humanitarne djelatnosti, zadovoljavanja potreba lica s invaliditetom, razvoja sporta, kulture i tehničke kulture, vaninstitucionalnog obrazovanja i vaspitanja djece i omladine, borbe protiv droge i svih oblika zavisnosti, a sredstva u visini do 15% raspodjeljuju se ostalim organizacijama i javnim ustanovama, koje u svojoj osnovnoj djelatnosti sadrže jednu od navedenih oblasti, dok se preostali dio sredstava koristi za finansiranje planova i programa nevladinih organizacija. Predlog o raspodjeli prihoda od igara na sreću donosi Komisija za raspodjelu prihoda od igara na sreću uz saglasnost Vlade.

29. 07. 2010. godine - Izjava pomoćnika ministra finansija, Biljane Šćekić, nakon sjednice Vlade Crne Gore

“...Predloženim zakonskim rješe-

njem, porez koji sada iznosi od 0,08 do 0,8 odsto kretaće se od 0,10 do jedan odsto tržišne vrijednosti nepokretnosti. Poseban poreski tretman imaće sekundarni i objekti koji su izgrađeni suprotno zakonu, kao i poljoprivredno zemljište koje se ne obrađuje ili građevinsko koje se ne koristi namjenski i ugostiteljski objekti koji se budu nalazili na lokaciji koja je proglašena kao prioritarna turistička. To znači da će, ako imate dva stana, pri čemu u jednom živite, drugi biti dodatno oporezovan po većoj stopi koja može biti do 100 odsto uvećana u odnosu na propisanu. Ako je, recimo, na lokaciji na kojoj se nalazi sekundarni ili objekti koji se ne koristi za stanovanje, propisana poreska stopa pola procenta, onda ona može biti uvećana na jedan odsto. Prijedlogom izmjena i dopuna Zakona o finansiranju lokalnih samouprava kojim je predviđeno uvećanje opštinskih prihoda za oko 18 miliona eura i bolju fiskalnu disciplinu...“

30. 07. 2010. - Delegacija Vlade, koju je predvodio potpredsjednik i ministar finansija, dr Igor Lukšić, održala je šestu rundu pregovora sa delegacijom Ukrajine

Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić, predvodio je delegaciju Crne Gore koja je u Ženevi imala šestu rundu pregovora sa delegacijom Ukrajine sa ciljem zaključenja bilateralnog sporazuma i prijema Crne Gore u STO. Razgovori dvije strane su bili iscrpni i za Crnu Goru su pregovori završeni. Crnogorska strana je ponudila određene opcije za koje se očekuje izjašnjenje ukrajinske strane od čega zavisi zaključenje bilateralnog sporazuma Crne Gore i Ukrajine. Crnogorska Vlada će o aktuelnom statusu pregovora sa Ukrajinom informisati Generalni sekretarijat STO-a i ostale naše partnere kako bi se stekli preduslovi za što skoriji prijem Crne Gore u ovu organizaciju, naveo je Lukšić.

30.07.2010. godine - Stupio na snagu Zakon o unapređenju poslovnog ambijenta

Zakon o unapređenju poslovnog ambijenta, koji je Skupština usvojila 9. jula 2010. godine na predlog Vlade, a na

inicijativu Savjeta za regulatornu reformu i unapređenje poslovnog ambijenta, stupio je juče, 29. jula, na snagu. Zakon o unapređenju poslovnog ambijenta je efikasan „pravni alat“, tzv. omnibus zakon kojim se na brz i efikasan način mijenjaju, odnosno brišu odredbe pojedinih zakona u cilju stvaranje uslova za olakšano poslovanje. S tim u vezi, zakon sadrži odredbe koje se odnose na izmjenu ili brisanje odredaba pojedinačnih zakona kojima se uređuje postupak obnavljanja registracije privrednih društava, ukidanja različitih taksi, smanjenje administrativnih i sudskih taksi za angažovanje stranih radnika i ovjeru kupoprodajnih ugovora, skraćivanje rokova za postupanje državnih organa u oblasti elektronskih komunikacija i procjene uticaja na životnu sredinu, kao i unapređenje postupka uknjižbe nepokretnosti.

30. 08. 2010. godine - Održana peta aukcija državnih zapisa u 2010. godini

Ministarstvo finansija je posredstvom Centralne banke Crne Gore realizovalo petu aukciju državnih zapisa u 2010. godini i rok dospijea državnih zapisa iz prve ovogodišnje aukcije produžilo za 182 dana. Ukupna ponuda za prodaju državnih zapisa oglašena je na iznos od 39 mil. eura. Aukcija je veoma uspješno realizovana i na njoj je učestvovao veći broj domaćih komercijalnih banaka, kao i nekoliko banaka iz okruženja. Ministarstvo finansija kupilo je državne zapise u iznosu od 39 miliona eura.

06. 09. 2010. godine - Saopštenje Ministarstva finansija povodom izjave predsjednika Unije poslodavaca o anti-kriznom programu Vlade Crne Gore

Vlada Crne Gore na krizu je reagovala brzo i blagovremeno i donijela paket antikriznih mjera u iznosu od preko 10% BDP-a, što je značajno veća podrška nego u drugim državama. Vladine mjere usmjerene su na očuvanje likvidnosti privrede i bankarskog sistema, što je osnov našeg programa, dok bi sve druge intervencije, dugoročno gledano, bile kontraproduktivne. Prvi paket podrške u 2008. godini koji je upućen privredi odnosio se na smanjenje poreza na dohodak fizičkih lica, sa 15% na 12% u 2009.

godini, smanjenje stopa doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, ukidanje naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, smanjenje cijena električne energije za sektor male i srednje privrede i najugroženije, ukidanje naknade za auto-puteve, realizaciju projekta „Posao za Vas“ i dr. Podrška bankarskom sistemu, kroz obezbjeđivanje garancija za kreditnu podršku kod međunarodnih finansijskih institucija- Evropske investicione banke i Njemačke banke za razvoj (KfW), prva je inicijativa takve vrste koju je zatražila neka zemlja. Takođe, Zakonom o budžetu za 2010. godinu planirali smo garancije za podršku privredi u iznosu od 140 miliona eura.

08. 09. 2010. godine - Uspješna emisija crnogorskih euroobveznica

Crna Gora je više nego uspješno debitovala na svjetskim tržištima kapitala emisijom euro obveznica u iznosu od 200 miliona eura. Od zemalja koje nijesu izlazile na tržište obveznica, Crna Gora je debitant na tržištu nakon grčke krize, i uspješno je emitovala i plasirala obveznice. Izlazak Crne Gore na tržište euro obveznica je gotovo istorijski, imajući u vidu da se Crna Gora pojavljuje po prvi put, kao i dešavanja na ovom tržištu koja je uslovlila grčka kriza. Crna Gora je impresionirala investitore, a tome u prilog govori činjenica da je postojalo preko 600 miliona eura potražnje, što je jedinstven slučaj da jedna zemlja koja se prvi put pojavljuje na tržištu obveznica ostvari tražnju triput veću od ponude. Ponudu je dostavilo preko 140 investitora iz 25 različitih zemalja, iz Evrope, Azije i Sjedinjenih Američkih Država, a obveznice je kupilo 125 investitora. Obveznice su emitovane sa ročnošću od pet godina, kamata je fiksirana na 7.875%, a vodeći aranžeri obveznica su bili Kredit Svis / Credit Suisse/ i Dojče /Deutsche/ Bank, dok je Erste banka bila menadžer na transakciji, a pravna kuća iz Londona, Linklejtters /Linklaters/, pravni savjetnik u procesu pripreme projekta. Našu hartiju od vrijednosti investitori su kupili u sljedećem učešću: fondovi 45%, banke 38%, privatne banke 10%, hedž fondovi 3%, osiguravajuće kuće 2%, ostali 2%, a u pogledu geografske zastupljenosti: Velika Britanija 30%, Njemačka/Austrija

24%, Švajcarska 22%, SAD 6%, skandinavske zemlje 6%, istočna Evropa 3%, ostali 9%. Smatramo da je ovom uspješnom transakcijom Crna Gora značajno diverzifikovala bazu investitora, a uz to je debitant u svijetu, po tome što je izdala obveznicu u eurima posle turbulentnih poslednjih mjeseci na svjetskim tržištima, što je opet dokaz kredibiliteta države, a istovremeno i opravdanosti naše procjene za izlazak na tržište.

13. 09. 2010. godine - Održana šesta aukcija državnih zapisa

Ministarstvo finansija je posredstvom Centralne banke Crne Gore kao fiskalnog agenta Vlade, realizovalo šestu aukciju državnih zapisa u ovoj godini, i rok dospijea zapisa druge aukcije, koji su emitovani 16. marta 2010. godine u iznosu od 7 miliona EUR produžilo za 182 dana. Ukupna ponuda za prodaju državnih zapisa oglašena je na iznos od 7 miliona eura. Aukcija je veoma uspješno realizovana i na njoj je učestvovao veći broj domaćih komercijalnih banaka, kao i Fond za zaštitu depozita. Ukupna tražnja za kupovinu državnih zapisa iznosila je 15,23 miliona EUR. Ministarstvo finansija je donijelo odluku da od 15,23 miliona EUR, koliko je iznosila ponuda, prihvati ponude i kupi državne zapise u iznosu od 7 miliona EUR.

20. 09. 2010. - Potpredsjednik Vlade Crne Gore, Igor Lukšić, govorio na Samitu o Milenijumskim razvojnim ciljevima u Njujorku

„...Organizovanje Samita potvrda je važnosti zajedničkog promišljanja i usaglašenog djelovanja u traženju odgovora na izazove današnjice. Našu zajedničku realnost početkom ovog milenijuma obilježili su nepredvidivi izazovi koji su fundamentalno uticali na način života, i realizaciju planiranih razvojnih potreba. Finansijska i ekonomska situacija oslabila je napore u rješavanju postojećih

kriza hrane i energenata, i u sprezi sa rastućim negativnim uticajima klimatskih promjena dodatno ukazala da, pored odgovornosti za razvoj unutar sopstvenih granica, svaka zemlja, kao članica Ujedinjenih nacija, dijeli odgovornost za razvoj u globalnim okvirima. Stoga je razvojna filozofija o neophodnosti saradnje i međuzavisnosti država i subjekata u cilju globalnog unaprjeđenja uslova života, danas, važnija nego ikada. Time i uloga Ujedinjenih nacija, kao najšireg multilateralnog foruma... Crna Gora je danas, kao i tada, čvrsto opredijeljena da aktivnim i kontinuiranim djelovanjem doprinese sprovođenju preuzetih obaveza, kao i da pruži podršku jačanju koordinacije relevantnih subjekata na globalnom nivou... Rezultati reformi u Crnoj Gori su vidljivi. Prema nalazima Srednjoročnog izvještaja, i pored nejednakog napretka u različitim oblastima, Crna Gora će do 2015. godine uspjeti da ostvari gotovo sve nacionalno definisane zadatke u okviru Milenijumskih razvojnih ciljeva. Međutim, pred nama je i dalje važna obaveza da unaprijedimo već ostvarena dostignuća i da, kroz kontinuirano praćenje, inteziviramo napore u ispunjavanju ostalih preuzetih obaveza.”

23. 09. 2010. godine - Počeo Šesti godišnji sastanak visokih budžetskih zvaničnika iz zemalja centralne, istočne i jugoistočne Evrope

Šesti godišnji sastanak visokih budžetskih zvaničnika iz zemalja centralne, istočne i jugoistočne Evrope (CESEE) čiji je domaćin ove godine Crna Gora, otvorili su uvodnim govorima predsjedavajući sastanka, Ričard Eméri /Richard Emery/, pomoćnik ministra finansija, Nemanja Pavličić, direktor slovenačkog Centra za razvoj finansija (CEF), Mira Dobovišek, kao i vršilac dužnosti direktora sektora za budžet i

javnu potrošnju u Organizaciji za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), Dirk Kraan. Pavličić je ocijenio da su Crna Gora, ali i druge zemlje prisutne na sastanku, na polovini puta fiskalnog prilagođavanja, zbog čega je za naredni period bitno uspostavljanje fiskalnih politika koje će dugoročno omogućiti stabilnost javnih finansija. On je rekao da je najvažnija lekcija koju smo naučili iz krize to da se tekuća potrošnja mora uskladiti sa strukturnim prihodima. “Naravno, iznos strukturnih prihoda najteže je pitanje za nas koji vodimo politiku, pri čemu je bitno da identifikujemo koji su ciklični prihodi i da ih iskoristimo koliko možemo, prije svega, kroz ulaganje u produktivne kapacitete, kapitalni budžet i otplatu duga”. Pavličić je saopštio da Crna Gora treba da nastavi sa restriktivnom politikom, odnosno mjerama smanjivanja javne potrošnje, jer je to dobar kurs koji je nedavno potvrđen i na evropskom tržištu kapitala, a prepoznale su ga i međunarodne finansijske institucije. Jednu od ključnih poruka sa sastanka poslao je profesor Univerziteta iz Ljubljane, Mojmir Mrak, koji je izlagao na temu Da li ekonomije regiona CESEE mogu ponovo rasti bržim tempom nego zapadna Evropa u narednim godinama, kao i koji uslovi moraju biti ispunjeni kako bi se to i ostvarilo. Profesor Mrak rekao je da faktori koji generišu potencijalne stope rasta regiona, koje će biti niže u predstojećem srednjoročnom periodu u odnosu na na pretkrizni, imaju dva izvora - prvo, očekuje se da će izmijenjeno međunarodno okruženje pružati znatno manju podršku za generisanje visokog ekonomskog rasta regiona, drugo - niži rast u zemljama zapadne Evrope osujećiće potražnju za izvoznim proizvodima iz istočne Evrope. „Nema sumnje da će drastično smanjeni potencijalni rast novih zemalja članica u predstojećem srednjoročnom periodu značajno uticati na posljedice realnog ekonomskog približavanja EU prosjeku. Dugoročno gledano, realno je za očekivati da će se proces razvoja normalizovati i predstavljati “proces približavanja“ manje razvijenih zemalja istočne Evrope, koje se razvijaju brže u odnosu na partnere iz zapadne Evrope“, naveo je prof. Mrak.

30. 09. 2010. godine - Saopštenje: Zvanična posjeta misije generalnih direktorata Evropske komisije za proširenje, regionalnu politiku i zapošljavanje sa ciljem utvrđivanja stanja po pitanju pripreme strateških dokumenata i procedura za uvođenje III i IV IPA komponente

U Crnoj Gori je boravila zajednička misija generalnih direktorata Evropske komisije za proširenje, regionalnu politiku i zapošljavanje (DG ELARG, DG REGIO, DG EMPL), čiji je cilj bio održavanje sastanaka sa svim akterima u procesu pripreme strateških dokumenata i procedura za uvođenje III (Regionalni razvoj) i IV (Razvoj ljudskih resursa) IPA komponente. Osnovna svrha zakazane posjete bila je da doprinese poboljšanju procesa izrade Strateškog dokumenta usklađenosti (Strategic coherence framework-SCF) i Operativnih programa (Operative programs-OP), koji su neophodni za dobijanje DIS (Decentralizovani sistem implementacije) akreditacije i korišćenje sredstava kroz III i IV IPA komponentu. Novac iz te dvije komponente biće dostupan Crnoj Gori sticanjem statusa zemlje kandidata.

06. 10. 2010. godine - Održan sastanak povodom primjene Konvencije o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu

U Ministarstvu finansija održan je sastanak povodom primjene Konvencije o ostvarivanju alimentacionih potraživanja u inostranstvu, koja je potpisana

1956. godine. Sastanku, koji je iniciralo Ministarstvo finansija, prisustvovali su i predstavnici ministarstava rada i socijalnog staranja, vanjskih poslova i pravde, kao i Zaštitnika imovinsko – pravnih interesa Crne Gore. Konvencija o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu primjenjuje se u slučaju kada se alimentacioni povjerilac nalazi na teritoriji jedne zemlje koja je strana ugovornica, a alimentacioni dužnik na teritoriji druge zemlje. Samostalni savjetnik u Ministarstvu finansija, Milanka Otović, istakla je da je trenutno u proceduri više od 30 predmeta sa zahtjevima za ostvarivanje alimentacionih potraživanja. Ona je navela da su nadležne državne institucije aktivno angažovane na njihovom uspješnom rješavanju, ali da je potrebno dodatno upoznati i građane sa Konvencijom kojom lakše mogu da ostvare svoja prava.

7. 10. 2010. godine - Prva runda pregovora radi zaključenja Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i Ujedinjenih Arapskih Emirata

U periodu od 4. do 6. oktobra 2010. godine u Ministarstvu finansija je održana prva runda pregovora između delegacija Ujedinjenih Arapskih Emirata i Crne Gore, u vezi zaključenja Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Crne Gore i UAE u odnosu na poreze na dohodak i na imovinu. U toku pregovora postignuta je saglasnost o najvećem broju pitanja koja se regulišu predmetnim ugovorom, a jedan manji broj biće razmotren tokom druge runde pregovora.

07. 10. 2010. godine - Saopštenje Ministarstva finansija povodom najnovijih projekcija MMF-a

Najnovije projekcije Međunarodnog monetarnog fonda o slabljenju crnogorske ekonomije od 1,8% u ovoj godini

odgovaraju ranijim procjenama ove institucije, a na nivou su i procjena Ministarstva finansija. Prema projekcijama Ministarstva finansija, kretanje crnogorske ekonomije u 2010. godini biće u rasponu dva budžetom za 2010. godinu predviđena scenarija, to jest između pada od 2% i rasta od 0,5%, i ne očekujemo bitnija odstupanja od ovih projekcija. Iako MMF za narednu godinu prognozira rast crnogorske ekonomije od 4,5%, Vlada će u projekcijama makroekonomskih trendova za narednu godinu ostati pri konzervativnijem pristupu u planiranju ekonomskih kretanja.

12. 10. 2010. godine, Vašington - Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić i predsjednik Savjeta Centralne banke, Ljubiša Krgović, učestvovali na Godišnjim sastancima MMF-a i Svjetske banke

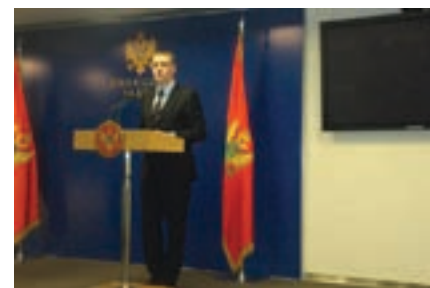
Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić, i predsjednik Savjeta Centralne banke, Ljubiša Krgović, učestvovali su od 8 - 11. oktobra na godišnjim sastancima MMF-a i Svjetske banke, u Vašingtonu. Predstavnici MMF i SB-a su istakli očekivanje da novi menadžment Centralne banke nastavi sa politikom konsolidacije bankarskog sektora. Razmijenjena su mišljenja na temu nove razvojne strategije Svjetske banke za Crnu Goru, kojom će se definisati projekti od interesa za Crnu Goru, između ostalog, iz oblasti zaštite životne sredine (tzv. hot spots), nauke i reforme visokog obrazovanja.

18. 10. 2010. godine - Izlaganje i prezentacija pomoćnika ministra finansija, dr Milorada Katnića, na okruglom stolu povodom Nacrta zakona o izmjenama i dopunama zakona o penzijsko invalidskom osiguranju

“...Izazovi sa kojima se suočava penzioni sistem su negativni demografski

trendovi, niska aktivnost na tržištu rada i finansijska održivost sistema na duži rok. Osoba koja ostvari staž osiguranja od 40 godina može da se penzionise bez obzira na godine starosti, a može da nastavi rad do ispunjenja starosne granice. Izmijenjeni su uslovi i za sricanje porodične penzije, pa tako djeca umjesto 15 imaju bezuslovno pravo na penziju do 19 godina starosti, a minimalna starost za udovice i udovce se povećava sa 50 na 55 godina. Stopa aktivnosti stanovništva od 15 do 65 godina je 59,6 odsto u Crnoj Gori dok u EU ona iznosi 70,9 odsto. Ono što je važno jeste da će se sve izmjene unositi kontinuirano i postepeno i da one neće podrazumijevati radikalna rješenja već fazne izmjene...”

21. 10. 2010. godine - Izjava potpredsjednika Vlade i ministra finansija, dr Igora Lukšića, nakon sjednice Vlade na kojoj je usvojen Predlog zakona o budžetu za 2011. godinu

“Izvorne prihode za iduću godinu projektovali smo na nivou oko 42% BDP-a, a javnu potrošnju na nivou oko 44.4%. To znači da deficit iduće godine silazi na nivo od oko 2.4%, što je dodatno fiskalno prilagođavanje, koje je potrebno kako bi do kraja ispunili naše obaveze u smislu srednjoročnog budžetskog prilagođavanja. Ovim predlogom zakona o budžetu predviđeno je povećanje izdataka za socijalnu zaštitu za 5%. To nije iznos koji će dramatično popraviti situaciju te kategorije stanovništva, ali pokazuje napore da se socijalna slika u ovom teškom vremenu makar minimalno koriguje na bolje... Institucije koje se bave borbom protiv korupcije i organizovanog kriminala imaće više novca iz budžeta”.

26. 10. 2010. godine - Saopštenje Ministarstva finansija povodom sedme aukcije državnih zapisa u 2010. godini

Ministarstvo finansija je posredstvom Centralne banke Crne Gore kao fiskalnog agenta Vlade Crne Gore realizovalo sedmu aukciju državnih zapisa i rok dospijeca državnih zapisa četvrte aukcije, koji su emitovani 28. aprila 2010. godine, produžilo za 182 dana. Ukupna ponuda za prodaju državnih zapisa oglašena je na iznos od 3,59 miliona EUR. Ukupna tražnja za kupovinu državnih zapisa iznosila je 9,59 miliona EUR. Ministarstvo finansija je donijelo odluku da od 9,59 miliona EUR, koliko je iznosila ukupna tražnja, prihvati ponude i kupi državne zapise vrijedne 3,59 miliona EUR, što predstavlja 100% ukupne ponude.

28. 10. 2010. godine - Saopštenje Ministarstva finansija povodom Predloga Zakona o budžetu za 2011. godinu

Predlogom Zakona o budžetu za 2011. godinu planirano je dalje smanjenje potrošnje, pa je budžetska potrošnja za narednu godinu planirana na 1253,77 miliona EUR ili 39,54% BDP-a, dok je ukupan zahtjev potrošačkih jedinica za tekuću potrošnju iznosio 1454 miliona EUR. Za narednu godinu planirano je smanjenje deficita od skoro 2% BDP-a u odnosu na plan za 2010. Planirani deficit za 2011. godinu je 83,02 miliona EUR, što čini 2,62% BDP-a i odgovara kriterijumima iz Mastrohta. Ti indikatori ukazuju na kvalitet javnih finansija i nastavak su napora na daljoj konsolidaciji budžetske potrošnje. Pored toga što će predloženi budžet obezbijediti nesmetano funkcionisanje svih potrošačkih jedinica budžeta, realizaciju svih naših obaveza na planu evroatlantskih integracija, sprovođenja borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala i drugih razvojnih programa, karakterišeg a i nekoliko indikatora koji pokazuju kvalitet javne potrošnje i potvrda je dobro vođene fiskalne politike. Potrošnja u tekućem budžetu, prije svega kapitalnom budžetu i fondovima, smanjena je za 45 miliona EUR u odnosu na 2010. godinu...

29. 10. 2010. godine - Saopštenje Ministarstva finansija o kapitalnom budžetu za 2011. godinu

Kapitalni budžet za 2011. godinu planiran je na 81,21 miliona EUR i nji-

me će se završiti započeti projekti u prethodnim godinama, ali i finansirati novi. Sredstvima iz kapitalnog budžeta i sredstvima koja smo obezbijedili od kredita, a od kojih je nepovučeno oko 130 miliona EUR, biće obezbijeđeno finansiranje kapitalnih investicija u 2011. godini. Kapitalnim budžetom planirana je izgradnja i rekonstrukcija objekata predškolskog, školskog, srednjeg i visokog obrazovanja, objekata kulture, sportskih, objekata zdravstva, socijalnog staranja, realizacija projekata očuvanja životne sredine, izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa, stambenih objekata, kao i adaptacija objekata Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, lokalne infrastrukture, graničnih prelaza i izgradnja i kupovina diplomatskih predstavništva Crne Gore. Takođe, Predlogom zakona o budžetu za 2011. godinu planirano je izdavanje garancija vrijednih 72,8 miliona EUR i potpisivanje projektnih kredita u iznosu od 59,26 miliona EUR, uglavnom za infrastrukturne projekte. Smatramo da će iznos opredijeljen kapitalnim budžetom, uz sredstva iz nepovučenih kreditnih linija, rezultirati realizacijom kvalitetnih infrastrukturnih projekata, kojim ćemo stvoriti uslove za još kvalitetniji život građana Crne Gore.

3. 11. 2010. - godine Govor pomoćnika ministra za ekonomsku politiku i razvoj, Borislava Ratkovića, na Trećoj godišnjoj konferenciji o regionalnom ekonomskom povezivanju

“... Podsjećanje na destruktivne efekte krize je samo dobar povod i razlog da se ukaže na značaj okolnosti neizvjesnosti življenja u globalnom svijetu sa brzim promjenama i efemernošću činilaca koji utiču na privredne i društvene procese. Potreba da se u takvim uslovima artikulišu strateški ciljevi i pravci razvoja, iz vizure malih i otvorenih ekonomija, nameće potrebu jačanja i osmišljavanja regionalne saradnje koja čini mjeru organizovanog djelovanja i odgovora na izazove vremena koje je pred nama. Strateški geografski položaj, prirodna upućenost na međusobnu saradnju i zajednička težnja uključivanja u evropske integracione tokove su dobre pretpostavke za utemeljenje takve orijenta-

cije. Region kao cjelina objektivno ima određene komparativne prednosti čija valorizacija u okviru organizovane i koordinirane saradnje može imati značajne ekonomske efekte za sve aktere ovog procesa. Koja su to osnovna područja i prednosti saradnje?... Crna Gora, kao uostalom i sve zemlje regiona, raspolaže respektabilnim neiskorišćenim vodnim i termo potencijalima koje treba valorizovati izgradnjom novih izvora energije, ali je pritom naglasak na obnovljivim izvorima energije, energetske efikasnosti i održivom razvoju što uz posebne potrebe unapređivanja kapaciteta za prenos energije, otvara jedno široko područje regionalne saradnje kroz proces investiranja i koordiniranog djelovanja u okviru cjeline energetske politike. U tom kontekstu, posebnu perspektivu vidim u okviru mogućnosti klsterskog regionalnog organizovanja. Naravno, mogućnosti saradnje kroz proces privatizacije i investiranja u nove atraktivne turističke destinacije, u skladu s ovim konceptom, su vrlo velike.

04. 11. 2010. godine - Saopštenje: Crna Gora u Doing Business izvještaju 2011- Najviše reformi u regionu

Svjetska banka objavila je Doing Business izvještaj (Izveštaj o lakoći poslovanja) za 2011. godinu, kojim su i ove godine obuhvaćene 183 ekonomije. Najviše reformi i ove godine sprovele su zemlje istočne Evrope i centralne Azije, ali je taj broj ipak znatno manji nego prethodnih godina. U kalkulaciju lakoće poslovanja ove godine po prvi put nije uvršten indikator zapošljavanje radnika, što je uticalo na pogoršanje pozicije mnogih zemalja koje su obuhvaćene ovim izvještajem. Crna Gora je zauzela 66. mjesto na listi od 183 zemlje, čime se našla među prvih 70 zemalja u svijetu po lakoći obavljanja biznisa, za razliku od prethodne godine kada je zauzimala 71. mjesto. Prema izvještaju, Crna Gora je zabilježila 3 reforme, što je svrstava među 21 zemlju koje su napravile toliko reformi, a samo 8 zemalja sprovelo je više reformi nego naša zemlja. Crna Gora je, takođe, jedina zemlja u regionu koja je sprovela 3 reforme, što ukazuje da je sprovela najviše reformi u regionu. Reforme su prepoznate u 3 indikatora:

započinjanje biznisa, plaćanje poreza i prekogranična trgovina. Značajno je pomenuti sa kod ostalih indikatora (građevinske dozvole, izvršenje ugovora, zatvaranje biznisa i zaštita investitora) Crna Gora zadržala je prošlogodišnju poziciju, osim kod indikatora građevinske dozvole kod kojih je pogoršana vrijednosti komponenti na osnovu kojih se indikator računa, u dijelu povećanja troškova za dobijanje građevinskih dozvola.

08. 11. 2010. godine - Održan sastanak na temu „Siva ekonomija na tržištu rada“

Na inicijativu potpredsjednika Vlade i ministra finansija, dr Igora Lukšića, u Vladi je održan sastanak na temu „Siva ekonomija na tržištu rada“. U uvodnom obraćanju potpredsjednik Lukšić je istakao da gotovo da nema ekonomskog sistema koji se ne suočava sa problemom sive ekonomije i da je u tom smislu Vlada Crne Gore u prethodnom periodu sprovela brojne aktivnosti na planu suzbijanja sive ekonomije. Među tim aktivnostima su izmjene i dopune radnog zakonodavstva, potpisivanje Opšteg kolektivnog ugovora, definisanje minimalne cijene rada, kao i sprovođenje redovnog inspekcijskog nadzora. Zaključeno je da tržišna inspekcija treba da intenzivira aktivnosti u dijelu jačanja saradnje sa poreskom i radnom inspekcijom. Sugerisano je poreskoj i radnoj inspekciji da naprave bijele liste kompanija koje poštuju odredbe važećeg poreskog i radnog zakonodavstva.

12.11.2010. godine Izlaganje pomoćnika ministra, dr Milorada Katnića, na okruglom stolu „Izlazak iz krize: izazovi, pouke i budući koraci“

“...Država ne može računati na ekonomski rast ukoliko ne obezbijedi povoljan poslovni ambijent. 66. mjesto Crne

Gore u novom izvještaju Svjetske banke o lakoći poslovanja ne znači da je poslovni ambijent kvalitetan, niti da može obezbijediti potreban nivo ekonomskog rasta.

Ekonomski rast ne zavisi od prirodnih resursa, nego od institucija, a u narednom periodu bi trebalo raditi na snižavanju taks i drugih davanja u opštinama, kao i nalaženju mehanizama koji bi olakšali njihovo plaćanje. U budućnosti bi trebalo obezbijediti zakone koji bi ograničili lokalne uprave u utvrđivanju visine taks i poreza, ohrabрили konkurentnost i takmičenje među opštinama, motivisali otvaranje kompanija i omogućili dovoljna sredstva za funkcionisanje uprave...”

17. 11. 2010. godine - Izjava člana ekspertske grupe za izradu analize makroekonomskih efekata gradnje hidroelektrana, Vladislava Karadžića

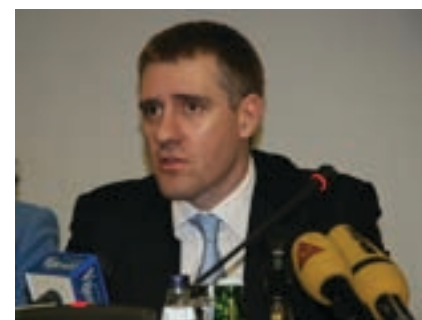
“...BDP će u periodu gradnje porasti 293 eura po stanovniku, u periodu koncesije 371 eura, a nakon transfera 877 eura, 1,1 odsto smanjiti stopa nezaposlenosti u periodu gradnje, dok će rast deficita tekućeg platnog bilansa do 2015. godine varirati do 2,1 procentnih poena, a 2016. 1,2 procentna poena. Pozitivni efekat na trgovinski saldo tekućeg platnog bilansa u periodu koncesi-

je iznositi 1,6 procentnih poena, a 0,9 nakon transfera. Finalni uticaj u periodu gradnje i koncesije će iznositi 76 miliona, odnosno 622 miliona, a nakon transfera 751 miliona eura. Koncesiona naknada utvrđena na minimum dva odsto prihoda prodate struje, a prihodi države po osnovu direktnih i indirektnih poreza će biti veći...”

17. 11. 2010. godine - Sastanak sa predstavnicima donatora u Crnoj Gori

Potpredsjednik Vlade i ministar finansija, dr Igor Lukšić, sastao se sa predstavnicima međunarodnih institucija i organizacija koje finansiraju realizaciju projekata u Crnoj Gori. Potpredsjednik Lukšić upoznao je predstavnike donatorskih organizacija sa dosadašnjim aktivnostima Vlade na planu uspostavljanja ukupnog sistema koordinacije, sa ciljem korišćenja raspoloživih sredstava na najefikasniji način. Ovaj sistem će omogućiti lakše planiranje budućih aktivnosti i praćenje programa i projekata u oblastima prioritarnim za dalji ukupni razvoj Crne Gore. Učesnici su pozdravili aktivnosti Vlade na tom planu i iskazali spremnost za dalje vidove podrške.

09. 12. 2010. godine - Izlaganje potpredsjednika Vlade i ministra finansija, dr Igora Lukšića, na konferenciji u okviru programa obilježavanja 9. decembra - Međunarodnog dana borbe protiv korupcije

“... Kada je u pitanju preporuka koja se odnosi na borbu protiv korupcije, mo-

ram istaći da su u Crnoj Gori do sada postignuti značajni rezultati, što u svojim izvještajima konstatuju i relevantne međunarodne organizacije. Svakako, ovo ne znači da nema korupcije i da smo je suzbili, ovo potvrđuje da je Vlada Crne Gore posvećena i odlučna u borbi protiv korupcije, ali i da nas na tom putu očekuje još mnogo posla. Korupcija je »bolest« cijelog društva, a posebno karakteristika zemalja koje su prošle proces tranzicije i posebno institucionalno nasljeđe zemalja jugoistočne Evrope. Na nama je da preventivno i proaktivno djelujemo i da kao društvo suzbijamo ovu negativnu pojavu, ali istovremeno da i kao društvo vodimo računa o tome kakvu ćemo poruku slati o Crnoj Gori u svijet. Ne treba bježati od problema već otvoreno reći da korupcije ima, kao i uostalom u svim državama svijeta, ali, svakako, treba da svi zajedno budemo svjesni da svaka izgovorena riječ stvara našu sliku u svijetu...“

23. 12. 2010. godine - Svjetska banka finansira sanitarnu deponiju Možura

Vlada Crne Gore i Svjetska banka potpisali su Ugovor o zajmu, kojim je obezbijeđeno 4.500.000 € za projektovanje i izgradnju sanitarne deponije Možura i nabavku opreme potrebne za rad odlagališta. Sanitarna deponija Možura će služiti za prikupljanje i odlaganje otpada iz opština Bar i Ulcinj u narednih 28 godina. Ovaj Ugovor o zajmu predstavlja dodatno finansiranje za Projekat ekološki osjetljivih turističkih područja u Crnoj Gori (MESTAP), koji je Upravni odbor Svjetske banke odobrio u septembru 2003, u iznosu od 7.000.000 \$. Upravni odbor Svjetske banke je odobrio dodatno finansiranje 20. decembra 2010. godine. Projekat će pomoći da se zaštiti prelijepo crnogorsko primorje od zagađenja uzrokovanog neadekvatnim načinom prikupljanja i odlaganja čvrstog otpada.

Mileva SERATLIĆ
asistent portparola

Ivona MIHAJLOVIĆ
asistent portparola

Uspostavljanje DIS-a fondovima EU u Crnoj Gori u 2010. godini

Nataša Kovačević

Jedna od važnih dimenzija puta ka Evropskoj uniji (EU) jeste uvođenje decentralizovanog sistema upravljanja fondovima EU (Decentralised Management) i prenos vlasništva nad ovim procesom sa Evropske komisije na institucije Crne Gore. Uspostavljanjem decentralizovanog sistema upravljanja Crna Gora će preuzeti obaveze i odgovornosti u sprovođenju projekata iz EU fondova. Međutim, proces uspostavljanja decentralizovanog sistema upravljanja izuzetno je dugotrajan i zahtijeva direktno učešće i konsenzus državnih institucija uključenih u proces izgradnje sistema.

U 2010. godini intenzivno se radilo na ostvarenju glavnog cilja, odnosno dobijanju akreditacije od Evropske komisije, kako bi institucije uključene u proces programiranja i implementaciju EU fondova bile spremne da samostalno obavljaju te poslove. Kao što je poznato, decentralizovani sistem upravljanja se uspostavlja na osnovu Mape puta Evropske komisije za decentralizovano upravljanje IPA sredstvima, koja definiše korake koje treba preduzeti. Ti koraci su podijeljeni u šest faza, koje administracija Crne Gore mora da prođe kako bi dobila akreditaciju za prenos odgovornosti za upravljanje EU sredstvima.

Početkom 2010. godine završena je prva faza Mape puta, tj. procjena stanja ("Gap assessment"), a sproveli su je predstavnici revizorske kuće KPMG. Naime, u skladu sa procedurama, Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori je angažovala pomenutu revizorsku kuću da

izvrši provjeru definisanih Operativnih struktura i procedura, uključujući procedure o nabavkama, kao i procedure o javnoj unutrašnjoj finansijskoj kontroli i njihovu usklađenost sa zahtjevima EU. Nakon što je izvršena provjera, KPMG je dostavio izvještaje o procjeni nedostataka za pripremu za decentralizovani sistem upravljanja za I (Podrška tranziciji i izgradnja institucija) i II (Prekogrančna saradnja) IPA komponentu. Ti izvještaji značajni su zato što predstavljaju osnovu za aktivnosti koje će se sprovoditi u drugoj fazi Mape puta, odnosno fazi pripreme za decentralizovano upravljanje („Gap plugging“).

Druga faza je već počela da se sprovodi i podrazumijeva popunjavanje jaza između stvarnog i zahtijevanog stanja, na osnovu identifikovanih nedostataka, relevantnih ocjena i preporuka datih u pomenutim izvještajima. Na osnovu tih izvještaja, odnosno datih nalaza u njima, ažuriran je postojeći Akcioni plan za prenos odgovornosti za upravljanje IPA sredstvima za I i II IPA komponentu, u kojem su jasno definisane aktivnosti, njihovi nosioci i rokovi za izvršenje. U cilju otklanjanja otkrivenih nedostataka tokom faze procjene stanja, tijelima uključenim u proces decentralizovanog sistema upravljanja pružena je ekspertska pomoć kroz projekat "Jačanje sistema upravljanja i kontrole za finansijsku pomoć EU Crnoj Gori", koji je finansiran iz IPA 2009. Projekat se odnosi kako na I i II IPA komponentu, tako i na III i IV i njegova implementacija je počela.

Imajući u vidu da Crna Gora raspoložive sredstvima iz prve dvije komponente, sticanjem statusa zemlje kandidata Crna Gora stiče pravo da koristi i ostale tri IPA komponente. Trenutno, Crna Gora se priprema za korišćenje sredstava kroz III (Regionalni razvoj) i IV (Razvoj ljudskih resursa) IPA komponentu, jer joj je na zasjedanju Evropskog savjeta 17. decembra 2010. dodijeljen status kandidata. Međutim, mogućnost korišćenja tih sredstava zahtijevaće u potpunosti uspostavljen decentralizovani sistem upravljanja fondovima EU, kao i punu odgovornost crnogorske administracije za realizaciju projekata koje finansira EU.

Sve ovo je nametnulo potrebu da se intenziviraju aktivnosti na ispunjenju uslova za korišćenje III i IV IPA komponente. Ispunjenje uslova je počelo izradom strateških i programskih dokumenata vezanih za III i IV IPA komponentu, kojim će se definisati prioritetnije oblasti intervencije sa aspekta usmjeravanja sredstava EU. Takođe, predložene su Operativne strukture, kao tijela odgovorna za efikasno upravljanje sredstvima kroz III i IV IPA komponentu. Međutim, djelovanje i funkcionisanje Operativnih struktura mora biti i formalno uspostavljeno. To znači da je potrebno precizno definisati institucije koje će imati funkcije rukovodioca Operativnih struktura, koja će institucija biti zadužena za odgovarajuće prioritete i mjere, kao i gdje će biti smještena funkcija Implementacionog tijela. U tu svrhu, počelo se na izradi uredbe kojom će se definisati

obaveze i odgovornosti tijela, odnosno nosioca procesa upravljanja sredstvima EU, nakon dobijanja akreditacije za decentralizovani sistem upravljanja sredstvima fondovima EU.

Imajući u vidu da se mora sprovesti kontrola trošenja sredstava iz EU fondova, u skladu sa principima odgovornog finansijskog upravljanja, formirano je Revizorsko tijelo koje će biti zaduženo za takvu vrstu kontrole. To tijelo je smješteno u okviru Državne revizorske institucije (DRI), ali samo privremeno, jer je namjera da tijelo bude izdvojeno iz DRI, nakon otvaranja pregovaračkog poglavlja 32: Finansijska kontrola. Njegova puna nezavisnost od svih ostalih organa u okviru sistema upravljanja i kontrole moraće da bude osigurana prije nego što upravljanje fondovima IPA-e bude povjereno crnogorskoj administraciji.

Uzimajući u obzir navedeno, kao i trenutnu situaciju u Crnoj Gori, uspostavljanje decentralizovanog sistema upravljanja, odnosno preuzimanje nadležnosti od Delegacije EU, predstavlja istovremeno cilj, ali i kompleksan zadatak, stavljen pred njene državne institucije, prvenstveno pred nosioce procesa: Ministarstvo finansija i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija. Stoga, u narednom periodu, Crnu Goru očekuje faza u kojoj će crnogorske vlasti odlučiti da li je zemlja spremna da formalno dodijeli nacionalnu akreditaciju za decentralizovani sistem upravljanja EU fondovima, kao i da podnese zahtjev za prenos odgovornosti upravljanja (tzv.

paket nacionalne akreditacije) Evropskoj komisiji. Zahtjev se dostavlja posebno za svaku IPA komponentu, kako bi se omogućilo upravljanje svim IPA komponentama, na decentralizovanoj osnovi. Nakon dostavljenog zahtjeva, Komisija će provjeriti cjelokupnu dokumentaciju koja bude dostavljena u formi akreditacionog paketa, nakon čega će, ukoliko rezultati budu zadovoljavajući, donijeti odluku o „prenosu vlasništva nad upravljanjem fondovima EU“. Sve ovo podrazumijeva da se moraju uložiti što veći naponi na uspostavljanju decentralizovanog sistema upravljanja fondovima EU, kako bi Crna Gora bila spremna za korišćenje prepristupnih fondova EU. Osim toga, sistem će omogućiti da se „učenjem kroz rad“ crnogorske institucije pripreme za korišćenje Strukturnih fondova i Kohezionog fonda, finansijskih instrumenata dostupnih članicama EU, koji su namijenjeni realizaciji ciljeva Regionalne politike EU. Što se prije ovaj sistem uspostavi, to će biti više vremena za njegovo usavršavanje i efikasnu pripremu za apsorpciju fondova u daleko većem iznosu, nego što je to slučaj u prepristupnoj fazi.

mr Nataša KOVAČEVIĆ
pomoćnik ministra za finansiranje i
ugovaranje sredstava EU pomoći

Godišnji izvještaj o aktivnostima na unapređenju poslovnog ambijenta

Ivan Radulović

Rad Savjeta za regulatornu reformu i unapređenje ambijenta u 2010. godini obilježile su aktivnosti na unapređenju poslovnog ambijenta u oblastima u kojim su identifikovane najizraženije prepreke za biznis.

U tom kontekstu, naša saradnja sa organima državne uprave, privatnim sektorom i predstavnicima Svjetske banke fokusirala se na oblasti registracije biznisa, izdavanja građevinskih dozvola, zatvaranja biznisa, zaštite investitora, dobijanja kredita, plaćanje poreza i registracija imovine.

U oblasti registracije biznisa, u saradnji sa Centralnim registrom Privrednog suda, građanima je obezbijedena mogućnost preuzimanja standardnog formulara za registraciju društva sa sajta ove institucije. Postupak registracije obveznika poreza i doprinosa pojednostavljen je uvođenjem jednog formulara umjesto dosadašnjih 16 u 4 institucije. Ovom reformom proces registracije preduzeća konsolidovan je na dva mjesta - Centralni registar Privrednog suda i Poresku upravu. Takođe, CRPS je preuzeo obavezu izdavanja statističkog broja, što je bila nadležnost MONSTAT-a.

U oblasti izdavanja građevinskih dozvola smo u završnoj fazi pripreme izmjene regulative koja tretira ovu oblast, u cilju skraćivanja vremena i procedura.

Prethodnu godinu obilježila je i značajna regulatorna aktivnost, s ciljem re-

formisanja postojećeg zakonodavstva i unapređenja stanja u pojedinim oblastima. S tim u vezi, donošenjem Zakona o insolventnosti dodatno će se unaprijediti procedura stečajnog postupka (oblast zatvaranje biznisa); Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju će se unaprijediti efikasnost izvršnog postupka kroz skraćivanje trajanja i poboljšanje postupka (oblast izvršenje ugovora); Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore stvorili su se uslovi za povećanje obima pokrivenosti registra (koliko je populacije obuhvaćeno registrom) u cilju stvaranja mogućnosti za prikupljanje i distribuiranje podataka iz širokog broja izvora (oblast dobijanja kredita); Zakonom o stranim ulaganjima će se dodatno urediti oblasti stranih ulaganja u cilju zaštite investitora u Crnoj Gori (oblast zaštita investitora) i Zakonom o državnom premjeru i katastru nepokretnosti će se skratiti rokovi i procedure za registraciju imovine (oblast registrovanje imovine).

Posebnu novinu predstavlja donošenje omnibus Zakona o unapređenju poslovnog ambijenta, što predstavlja novu zakonsku tehniku koja nam pruža mogućnost bržeg reagovanja u cilju poboljšanja poslovnog okruženja. Zakon tretira izmjene deset drugih zakona, a sve u pravcu skraćivanja rokova, smanjenja broja procedura, poreza i drugih opterećenja u poslovanju. Između ostalog, zakon sadrži odredbe koje regulišu postupak obnove registracije privrednih subjekata, ukidanje raznih poreza, smanjenje administrativnih i sudskih taksi, skraćivanje rokova za postupanje

Treba napomenuti da je u generalnom rangu, zbog korekcije prethodnog izvještaja, kao i usljed promjene u metodologiji, pri čemu je izostavljen indikator zapošljavanje radnika, Crna Gora ostvarila pad za jedno mjesto, zauzimajući 66. poziciju.

DB Izvještaj pokazao je značajnu polarizaciju u rangu po indikatorima. Dok Crna Gora bilježi solidne pomake u indikatorima započinjanja biznisa (napredak od 30 mjesta) i prekogranične trgovine (poboljšanje za 16 pozicija), stanje u ostalim indikatorima ukazuje na značajna regulatorna ograničenja za biznis u ovim oblastima (izdavanje građevinskih dozvola, registrovanje imovine, plaćanje poreza i izvršenje ugovora).

U tom kontekstu će ove oblasti biti prioriteta u radu Savjeta za ovu godinu:

- u oblasti registracije biznisa nastojaćemo da objedinimo cjelokupan postupak u jednoj instituciji;
- u oblasti građevinskih dozvola radićemo na usvajanju i implementaciji izmjena regulative koja tretira ovu oblast;
- kod plaćanja poreza naše aktivnosti će biti usmjerene na objedinjavanje procedure plaćanja poreza i doprinosa, kao i smanjenje administrativnih taksi;
- u dijelu izvršenja ugovora novi Zakon o izvršenju i obezbjeđenju vidimo kao instrument za poboljšanje postupaka kod privrednih sporova i izvršenja obezbjeđenja kod ugovora;
- u oblasti registracije nepokretnosti radićemo na implementaciji izmjena Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti;

Pored ovih oblasti, koje su prepoznate kao prepreka biznisu u DB Izvještaju, pažnja će biti posvećena i pojednostavljenju procedura za zapošljavanje stranaca.

nadležnih organa u oblasti elektronskih komunikacija, kao i regulacija iz oblasti procjene uticaja na životnu sredinu i unapređenje procedura u registraciji nekretnina.

U cilju lakšeg poslovanja kad je u pitanju kupoprodaja nepokretnosti, u oblasti registrovanja imovine, Uprava za nekretnine Crne Gore je na svom sajtu postavila standardnu formu ugovora o kupoprodaji nepokretnosti, ugovora o poklonu i ugovora o razmjeni. Takođe, izmjenom Zakona o sudskim taksama utvrđen je fiksni iznos takse, koja se odnosi na ovjeravanje ugovora, u iznosu od 10 eura.

Iz oblasti plaćanja poreza nastavljena je reforma konsolidovanja broja poreskih plaćanja, posebno sa fokusom na porez na dobit. Setom poreskih zakona dodatno je unaprijeđeno poslovno okruženje kroz smanjenje i izjednačenje poreske stope na dohodak fizičkih

lica za sve kategorije dohotka na 9% uključujući i preduzetnike. Takođe, dodatno je konsolidovan broj poreskih plaćanja - ukidanjem obavezne mjesečne akontacije poreza na dobit pravnih lica smanjen je broj plaćanja za 12. Izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju lokalne samouprave dopriniće se daljem poboljšanju poslovnog ambijenta na nivou opština, u smislu relaksiranja pravnih lica od dažbina, pri čemu mjere obuhvataju ukidanje poreza na firmu, na potrošnju i na igre na sreću.

Naši reformski naponi prepoznati su i u posljednjem DB Izvještaju, u kojem je Crna Gora ostvarila napredak u oblastima započinjanja biznisa, registrovanja imovine i prekogranične trgovine. Crna Gora je unaprijedila svoju poziciju i kod indikatora registrovanje nepokretnosti i dobijanje kredita. Kod ostalih indikatora Crna Gora nije napravila napredak, a ni pogoršanje u smislu vrijednosti komponenti na kojim se bazira metodologija.

mr Ivan Radulović
Samostalni savjetnik II

Konsolidovani račun državnog trezora - prednosti i značaj

Boris Bušković

Konsolidovani račun Državnog trezora i način na koji je postavljena mreža državnih bankarskih računa imaju ključnu ulogu u upravljanju državnim novcem i implementaciji monetarne politike. Fragmentiran sistem državnih bankarskih računa povećava troškove pozajmljivanja, uključujući kamate i bankarske provizije i povećava oportunitetni trošak slobodnih novčanih sredstava. Upravo iz ovih razloga konsolidovani račun Državnog trezora predstavlja jednu od ključnih alatki kojom se smanjuju troškovi pozajmljivanja i povećava prinos na slobodna novčana sredstva. Na ovaj način postiže se bolja kontrola i upravljanje likvidnošću, što opet kao rezultat ima bolji i transparentniji sistem javnih finansija i bolju koordinaciju monetarne politike.

„Glavni državni račun Trezora“ kao glavni državni bankarski račun preko kojeg se vrše uplate i isplate državnog novca za potrebe potrošačkih organizacija, a na teret sredstava planiranih godišnjim budžetom, kao i dodatni državni bankarski računi, koje otvara Ministarstvo finansija, ako ocijeni da su neophodni za uspješno i efikasno sprovođenje programa i aktivnosti, predstavljaju konsolidovani račun Državnog trezora. Konsolidovani račun Državnog trezora je jedinstvena struktura državnih bankarskih računa koja daje konsolidovanu sliku državnog novca. Dok, s jedne strane, predstavlja skup povezanih bankarskih računa preko kojih se realizuju sve uplate i isplate državnog novca, s druge strane, on dozvoljava razlikovanje i kontrolu pojedinačnih novčanih transakcija, a sve u cilju boljeg upravljanja likvidno-

šću i ispunjenja ciljeva finansijskog izvještavanja.

Konsolidovani račun Državnog trezora omogućava bolje upravljanje gotovinom, lakše procesuiranje plaćanja, kontrolu izvršenja budžeta, lakše upravljanje prihodima, bolju organizaciju računovodstva, interne kontrole i revizije. Uključivanjem potrošačkih organizacija u konsolidovani račun Državnog trezora smanjen je broj razdvojenih bankarskih računa, kao i troškovi održavanja tih računa i bankarske provizije na realizovane transakcije.

Upravljanje gotovinom omogućeno je kroz potpuno informisanje o prilivima i odlivima, lakšu projekciju novčanih tokova, maksimiziranje prinosa na slobodna novčana sredstva i minimiziranje neto finansiranja javnih rashoda. Procesuiranje plaćanja je brže i jeftinije na taj način što se sva plaćanja obavljaju sa konsolidovanog računa Državnog trezora, tako da je omogućen kliring istog dana i smanjenje troškova po transakciji.

Na konsolidovani račun Državnog trezora slivaju se javni prihodi i usmjeravaju shodno svojoj namjeni, tako da je stvoren jedinstveni trag novčanih tokova koji olakšava računovodstvo, kao i poravnanje sa knjigovodstvenim podacima. Na taj način pružena je transparentnost finansijskih transakcija, a praćenje konsolidovanog računa Državnog trezora omogućava rano upozorenje na rizike i potencijalne nepravilnosti. Kroz projekcije novčanih tokova minimiziraju se troškovi pozajmljivanja za finansira-

nje javnih rashoda i povećava se prinos na slobodna novčana sredstva, a efektivno upravljanje gotovinom je jedan od ključnih elemenata monetarne politike.

Konsolidovani račun Državnog trezora je najznačajnija karika u smanjenju transakcionih troškova izvršenja budžeta kroz kontrolu vremenskog jaza između priliva javnih prihoda na uplatne račune i odliva sredstava za finansiranje javnih rashoda. Preko konsolidovanog računa Državnog trezora omogućena je efikasna kontrola i praćenje budžetskih sredstava dodijeljenih potrošačkim organizacijama, bolja koordinacija sa implementacijom monetarne politike i izvršenje budžeta na efikasan, transparentan i pouzdan način.

mr Boris BUŠKOVIĆ
pomoćnik ministra za trezor

Saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama u 2010. godini

Ivan Petrović

U 2010. godini ostvarena je intenzivna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama (MFI), prije svega vezano za infrastrukturne projekte u oblasti saobraćaja, vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda i odlaganja čvrstog otpada. Takođe, zaključeno je i nekoliko sporazuma između MFI i kompanija koje posluju u Crnoj Gori, što govori u prilog tome da su MFI prepoznale da, pored tradicionalnog državnog zaduživanja (i izdavanja garancija), crnogorska ekonomija ima potencijala da samostalno preuzima kreditne obaveze prema MFI. Takođe, to istovremeno znači da crnogorske kompanije usvajaju evropske standarde poslovanja i izvještavanja.

Istovremeno, saradnja sa MFI u post kriznom periodu ima posebnu specifičnost, zato što država u vrijeme smanjenog priliva stranih direktnih investicija, kroz direktno zaduživanje i izdavanje garancija kod MFI, po trenutno veoma povoljnim uslovima, obezbjeđuje nastavak investicionog ciklusa.

U 2010. godini Vlada Crne Gore zaključila je kreditno - garantne aranžmane sa međunarodnim finansijskim institucijama u iznosu od 146,4 miliona eura. Osim toga, MFI su sa kompanijama koje posluju u Crnoj Gori zaključile kreditne aranžmane u iznosu od 65 miliona eura.

EVROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ

Tokom 2010. godine sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) zaključeni su sljedeći aranžmani:

Vlada Crne Gore izdala je 8. 11. 2010. godine garanciju Evropskoj banci za obnovu i razvoj, u korist Fonda za zaštitu depozita (FZD), na iznos od 30 miliona eura. Garancija se odnosi na standby aranžman zaključen između EBRD-a i Fonda za zaštitu depozita. Novi Zakon o zaštiti depozita je donesen u okviru seta novog finansijskog zakonodavstva. Najznačajnije promjene koje je novi zakon uspostavio se odnose na usklađivanje sa evropskom Direktivom o zaštiti depozita u pogledu nivoa zaštite depozita, te rokova za postupanje Fonda u slučaju isplate garantovanih depozita. Zakonom je utvrđeno postepeno povećanje nivoa garantovanog depozita na 20.000 eura do kraja ove. godine, 35.000 eura do kraja 2012. godine, te 50.000 eura od početka 2013. godine, što će se smatrati potpunim usklađivanjem sa evropskom Direktivom u pogledu nivoa zaštite depozita.

Kako je donošenjem novog zakona došlo do povećanja nivoa garantovanog depozita četiri puta, ocijenjeno je da bi, u cilju snaženja potencijala Fonda za zaštitu depozita, bilo neophodno zaključiti

navedeni aranžman sa EBRD-om, i na taj način, ojačati finansijski potencijal FZD-a.

U cilju unaprijeđenja putničkog željezničkog saobraćaja Vlada Crne Gore izdala je 8. novembra 2010. godine garanciju Evropskoj banci za obnovu i razvoj na kredit zaključen između EBRD-a i Željezničkog prevoza AD Podgorica, na iznos od 13,55 miliona eura. Sredstva kredita biće iskorišćena za nabavku novih elektromotornih jedinica i dijagnostičke opreme.

Ugovor o kreditu sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj u iznosu od 5,35 miliona eura, čija su sredstva opredijeljena za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i unaprijeđenje vodovodne i kanalizacione mreže u opštini Danilovgrad, zaključen je 8. decembra 2010. godine. Realizacijom navedenog projekta omogućiće se veći stepen kvaliteta života građana u opštini Danilovgrad, stvoriti dalje pretpostavke za nastavak razvoja Opštine i istovremeno značajno unaprijediti zaštita životne sredine.

U cilju sprovođenja uspješnog privatizacionog postupka Kontejnerskog terminala i generalnih tereta AD Bar, Vlada Crne Gore i EBRD, zaključili su 20. 12. 2010. godine Predprivatizacio-

ni ugovor o kreditu, vrijedan 8,5 miliona eura. Sredstva kredita biće prosljeđena kompaniji za rješavanje pitanja socijalnog programa za zaposlene koji su se izjasnili za dobrovoljan prestanak radnog odnosa i za nabavku neophodne opreme. Za iznos kredita predviđeno je da Vlada dokapitalizuje kompaniju i na taj način poveća svoje učešće u vlasničkoj strukturi kompanije. Istovremeno, pripremljena je i „mapa privatizacije“ kompanije koja bi trebalo da, u saradnji sa EBRD-om, dovede do pronalaženja strateškog partnera za kompaniju.

Osim navedenih kreditnih aranžmana, Evropska banka za obnovu i razvoj kreditno je podržala i Elektroprivredu Crne Gore, direktnim kreditom vrijednim 35 miliona eura. To je prvi put da se EPCG direktno zadužuje kod međunarodnih finansijskih institucija, bez neposrednog učešća Vlade Crne Gore. Radi se o kreditnom aranžmanu čiji je tranzicioni potencijal, prema mjerilima EBRD, ocjenjen kao odličan, dok kamatna margina odobrena u ovom konkretnom slučaju pokazuje visoko povjerenje kreditora u poslovne rezultate kompanije. Sredstva kredita biće iskorišćena za nabavku tzv. „pametnih brojila“ i prateće infrastrukture, što, u krajnjem, treba da dovede do smanjenja gubitaka električne energije.

Takođe, Evropska banka za obnovu i razvoj zaključila je Ugovor o kreditu sa Adriatic Propertis doo do iznosa od 37 miliona eura, koji treba da omogući završetak radova na rekonstrukciji grad-hotela Sveti Stefan i kompleksa u Miločeriu.

EVROPSKA INVESTICIONA BANKA (EIB)

U kontekstu nastavka realizacije projekata u oblasti vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda u centralnom i sjevernom regionu Crne Gore, 13. 12. 2010. godine zaključen je Ugovor o kreditu između Vlade Crne Gore i Evropske investicione banke (EIB), vrijedan 16,5 miliona eura. Sredstva kredita biće, kao i kod svih projekata u ovoj oblasti, realizovana kroz centralni kapitalni budžet kao vid podrške opštinama, u cilju stvaranja preduslova za održivi razvoj. S obzirom na to da, usljed posljedica ekonomsko - finansijske krize, opštine nijesu u mogućnosti da finansiraju projekte iz oblasti komunalne infrastrukture, Vlada Crne Gore donijela je odluku da finansiranje ovih projekata ide na teret kapitalnog budžeta. Prioritet u finansiranju imaće oni projekti u crnogorskim opštinama koji posjeduju visok stepen pripremljenosti tehničke dokumentacije i gdje ne postoje imovinsko-pravni

problemi za njihovu realizaciju. Jedan dio ovih projekata biće kofinansiran IPA sredstvima.

U razgovorima koji su vođeni sa predstavnicima Evropske investicione banke vezano za ovaj projekat dogovorena je i mogućnost saradnje na projektu koji bi se odnosio na saniranje posljedica poplava u Crnoj Gori i koji bi istovremeno imao za cilj da u narednim godinama stvori mrežu prevencije, kako se slične nepogode sa ogromnim posljedicama ne bi ponavljale. U tom smislu, predložen je amandman na budžet, koji omogućava Vladi Crne Gore da se za navedenu svrhu zaduži do 10 miliona eura kod međunarodnih finansijskih institucija. Sredstva bi bila dobijena po posebnim uslovima predviđenim za ovu vrstu projekata, a koji podrazumijevaju produžen grejs period (7 godina) i rokove otplate kredita (do 30 godina), s tim da bi EIB finansirao u 100% iznosu hitne mjere (inače EIB uobičajeno finansira 50% od procijenjene vrijednosti projekta). Takođe, dogovoreno je i da misija EIB-a, zajedno sa nadležnim državnim organima, definiše i set dugoročnih mjera za prevenciju od poplava, koje bi bile finansirane iz posebne kreditne linije u narednim godinama.

Kod projekta podrške malim i srednjim preduzećima posredstvom crnogorskih komercijalnih banaka, za koji je Vlada Crne Gore izdala državnu garanciju na 91 milion eura, crnogorske komercijalne banke potpisale su ugovore o kreditu sa EIB-om u iznosu od 79 miliona eura, dok je, prema podacima Ministarstva finansija, povučeno više od 55 miliona eura. Iz tog iznosa finansirano je više od 150 projekata malih i srednjih preduzeća.

Vezano za finansiranje projekta izgradnje auto - puta, Evropska investiciona banka, prema trenutnoj strukturi predloženog načina realizacije projekta, nije podržala finansiranje auto - puta.

GRUPACIJA SVJETSKE BANKE (WB)

Vlada Crne Gore potpisala je 23. 12. 2010. godine Ugovor o kreditu vrijedan

4.5 miliona eura sa Svjetskom bankom, za nastavak realizacije projekta zaštite osjetljivih ekoloških oblasti u Crnoj Gori (MESTAP). Sredstva kredita predstavljaju dodatno finansiranje ranije započetog projekta i namijenjena su izgradnji regionalne deponije Možura, za odlaganje čvrstog otpada sa teritorija opština Bar i Ulcinj.

Osim toga, u 2010. godini vođen je intenzivan dijalog sa Svjetskom bankom u cilju definisanja nove strategije saradnje za period 2011 - 2014 (Country Partnership Strategy - CPS).

BANKA ZA RAZVOJ SAVJETA EVROPE (CEB)

Do kraja godine biće zaključen kreditni aranžman sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope, na iznos od 25 miliona eura, za projekat „Krediti za domaćinstva koja nemaju riješeno stambeno pitanje (1000+)“. Sredstva kredita predstavljaju učešće Vlade Crne Gore u realizaciji projekta, čija je ukupna vrijednost 50 miliona eura.

Projekat „1000+“ je osmišljen u cilju rješavanja stambenih potreba crnogorskih domaćinstava koja nemaju riješeno pitanje stanovanja.

U cilju realizacije projekta imenovan je Projektni odbor, koji je zadužen za pravilno sprovođenje projekta, i određen „Procon“ DOO Podgorica za obavljanje svih tehničkih i administrativnih aktivnosti. Takođe, raspisani su javni pozivi za građevinske firme, komercijalne banke i građane, koji su zainteresovani za učešće u navedenom projektu. Nakon završetka pomenutih postupaka formirana je baza podataka objekata, odnosno stambenih jedinica koje su ponudile građevinske firme, koja će, u skladu sa projektom, biti dostupna građanima prilikom izbora stanova. Nakon javnog poziva dogovorena je saradnja sa pet banaka (Crnogorska komercijalna banka, NLB Montenegro banka, Hypo Alpe Adria Banka, Komercijalna banka Budva, Erste Banka), sa kojima je i zaključen Memorandum o saradnji.

Istovremeno, završen je i javni poziv za građane. U pomenutom postupku, potrebna dokumentacija dostavljala se bankama, koje su provjeravale kreditnu mogućnost građana, kao i limite neto primanja koji su utvrđeni projektom. Bankama je zahtjeve podnijelo 1100 građana, dok je, nakon sprovedene selekcije, Procon-u dostavljeno 835 zahtjeva.

Sledeća faza bila je provjera prispjele dokumentacije od strane Projektnog odbora, kako bi se utvrdio konačan broj odobrenih zahtjeva. Nakon što banke podijele vaučere građani će imati mogućnost da zaključe ugovore sa građevinskim firmama i bankama o kupovini stambene jedinice.

Potpisivanjem Memoranduma o saradnji između Vlade Crne Gore i Savezne Vlade Njemačke definisane su oblasti saradnje sa Njemačkom razvojnom bankom (KfW) u narednom periodu. Takođe, restrukturiran je i plan korišćenja sredstava (53 miliona eura) za finansiranje projekata unaprijeđenja vodovodne i kanizacione mreže i izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda na Crnogorskom primorju.

Ministarstvo finansija Crne Gore izdalo je 26. 1. 2010. godine, državnu garanciju, na iznos od 48 miliona USD, kineskoj Exim banci za kupovinu dva broda tipa bulk - carrier, koji će biti izgrađeni u brodogradilištu u Šangaju. Prema planu izgradnje, predviđeno je da prvi brod bude izgrađen do kraja ove godine, a drugi početkom 2012. godine.

Ivan PETROVIĆ

Samostalni savjetnik I

Sektor za međunarodnu ekonomsku saradnju, strukturne reforme i unapređenje poslovnog ambijenta

Carinska politika u 2010. godini

Mitar Bajčeta

“Crna Gora je 2008. godine usvojila Nacionalni program za integraciju, sveobuhvatan i ambiciozan plan, koji obezbeđuje usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnim tekovinama Evropske unije. U pogledu usklađivanja propisa sa pravnim tekovinama Evropske unije značajan napredak je posebno ostvaren u nekim oblastima unutrašnjeg tržišta, odredbama vezanim za trgovinu, carinama i oporezivanju.”¹

UVODNE NAPOMENE

Stupanje na snagu Privremenog Sporazuma o trgovini i srodnim pitanjima² omogućilo je primjenu najvažnijih odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, aneksa i protokola koji se odnose na trgovinsku liberalizaciju.

Takođe, navedenim sporazumom uspostavljen je i novi institucionalni nivo komunikacije. Naime, shodno odredbama člana 43 Privremenog sporazuma, u Briselu je 22. januara 2008. godine održana konstitutivna sjednica Privremenog odbora, na kojoj su usvojeni Poslovnik, Pravila funkcionisanja i struktura pododbora Evropske zajednice i Crne Gore.³ Jedan od pet osnovanih pododbora jeste Pododbor za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, koji ima za cilj da ukaže na najvažnije reformske korake koji se sprovedu u oblasti slobodnog kretanja robe, industrijske politike, turizma, trgovine, carina i poreza. Do sada su održana tri sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima.

AKTIVNOSTI U 2010. GODINI

Treći sastanak Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima održan je u Podgorici 25. marta 2010. godine. Predstavnicima EK prezentovan je napredak u oblasti carinskog zakonodavstva, za period novembar 2009. - mart 2010. godine. U izvještajnom periodu, a u cilju daljeg usaglašavanja sa pravnim tekovinama EU, kao i obezbjeđenja uslova za ubrzanje i pojednostavljenje carinskih postupaka, pripremljeni su sledeći carinski propisi:

- Uredba o usklađivanju nomenklature Carinske tarife za 2010. godinu - navedenom Uredbom je, u cilju stvaranja neophodnih uslova za spoljnotrgovinsko poslovanje, usaglašena nomenklatura nacionalne Carinske tarife sa Kombinovanim nomenklaturom EU za 2010. godinu. Takođe, u Uredbu su implementirane i povlašćene carinske stope koje se, shodno Privremenom sporazumu, primjenjuju na uvoz robe porijeklom iz EU.

- Uredba o slobodnim carinskim prodavnicama - navedenom Uredbom zaokružen je proces usaglašavanja sa politikom EU u ovoj oblasti. Najvažniji segment Uredbe se odnosi na ukidanje mogućnosti otvaranja duty free shopova na međunarodnim drumskim granničnim prelazima.

Uprava carina je 1. januara 2010. godine počela da primjenjuje TARICG, koji predstavlja bazu podataka Carinske tarife Crne Gore i drugih propisa koji tretiraju robu pri uvozu, odnosno izvozu,

1 - Analički izvještaj, str. 125,

2 - Sporazum je stupio na snagu 1. januara 2008. godine.

3 - Odredbama člana 46 Privremenog sporazuma je propisano da Privremeni odbor može osnivati pododbore.

formiranu povezivanjem tarifnih oznaka sa mjerama ekonomske i agrarne politike, uvoznim/izvoznim zabranama, restrikcijama, kvantitativnim ograničenjima, tarifnim kvotama, preferencijalima i sl, kodifikovanu na način koji se primjenjuje u Integrisanoj tarifi Evropske unije. Dakle, TARICG predstavlja jednu vrstu vodiča za uvoznike, koji im omogućava bolju informisanost i pojednostavljuje spoljnotrgovinsko poslovanje.

Značajan dio aktivnosti u 2010. godini obavljao se i na međunarodnom planu. Naime, savremena carinska administracija, osim uloge koju ima u lancu podrške međunarodnoj trgovini, ima značajnu ulogu i u bezbjednosnom sistemu države, kao značajna karika u okviru borbe protiv međunarodnog terorizma i transnacionalnog kriminala, kao i u sistemu ukupne zaštite građana. S tim u vezi, zaključeni su Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo o saradnji i uzajamnoj pomoći u carinskim pitanjima (Sporazum je potpisan u Podgorici, 17. marta 2010.) i Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o saradnji i uzajamnoj pomoći u carinskim pitanjima (Sporazum je potpisan u Beogradu, 26. novembra 2010).

Osnovna svrha navedenih sporazuma sastoji se u uzajamnom pružanju pomoći u sprječavanju i istragama kršenja carinskih i spoljnotrgovinskih propisa, kao i preduzimanju mjera za

lakše i brže obavljanje putničkog i robnog prometa.

Na kraju, treba napomenuti da je, u cilju ublažavanja posljedica ekonomske krize, Vlada usvojila Uredbu o odloženom plaćanju carinskog duga. Navedenim propisom omogućeno je odloženo plaćanje uvoznog carinskog duga (carine i PDV) na rok od 30 dana od dana prihvatanja carinske deklaracije.⁴

PLANIRANE AKTIVNOSTI

Osnovni putokaz za dalje preduzimanje mjera u cilju usaglašavanja našeg carinskog sistema sa sistemom Zajednice predstavljaju zaključci sa sjednica Pododbora, kao i komentari i preporuke sadržani u Izvještaju o napretku, odnosno Analitičkom izvještaju. Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija je već preduzelo određene korake radi realizacije preporuka sadržanih u predmetnim dokumentima. Tako je u Vladinu proceduru upućen Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o administrativnim taksama. Osnovni razlog za kandidovanje navedenog zakona za izmjenu uslovljen je poštovanjem principa "slobodnog protoka robe", sadržanog u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju koji, između ostalog, nameće obavezu ukidanja carinskih dažbina fiskalne prirode. Uvažavajući navedenu obavezu, Ministarstvo je pripremlilo Predlog zakona, kojim je predviđeno ukidanje obaveze plaćanja takse za spise i radnje pred carinskim organima.

Na ovom mjestu treba ukazati na podatak da su Ministarstvo finansija i Uprava carina korisnici Projekta "Podrška Upravi carina", u okviru kojeg se jedna komponenta odnosi na usklađivanje zakonodavstva sa propisima Evropske unije. Koristeći mogućnosti predviđene ovim projektom, a imajući u vidu preporuke sadržane u Analitičkom izvještaju, Ministarstvo finansija je za Program rada Vlade za 2011. godinu kandidovalo sledeće propise:

- Carinski zakon - navedenim propisom biće pojednostavljeni, racionalizovani i ubrzani carinski postupci, u skladu sa rješenjima sadržanim u Modernizovanom Carinskom zakonu Evropske unije.⁵

- Uredbu o postupanju carinskog organa sa robom za koju postoji osnovana sumnja da se njome povređuju prava intelektualne svojine - navedenom uredbom obaviće se potpuno usaglašavanje sa aktuelnim evropskim propisima iz ove oblasti.⁶

Napominjemo da je u okviru Projekta, u saradnji sa stranim ekspertima, održano više radionica za pripremu predmetnih propisa, kako bi bili zadovoljeni zahtjevi Acquis-a u navedenim oblastima.

Mitar BAJČETA
Samostalni savjetnik I
Odsjek za poreski i carinski sistem

4 - Uredba će se primjenjivati do 31. decembra 2010. godine.

5 - Regulation (EC) No 450/2008 of the European Parliament and of the Council.

6 - Council regulation (EC) no 1383/2003 i Commission regulation (EC) no 1891/2004.

Primjena zakona o svojinsko pravnim odnosima i državnoj imovini

Periša Perović

U cilju stvaranja što kvalitetnijeg normativnog okvira i što boljeg regulisanja imovinsko-pravnih odnosa Skupština Crne Gore je početkom 2009. godine usvojila dva veoma važna zakona - Zakon o svojinsko-pravnim odnosima i Zakon o državnoj imovini. Cjelovito normativno regulisanje svojinsko-pravnih odnosa je neophodno za realizaciju započetih promjena u ekonomskom i pravnom sistemu Crne Gore, ali i za brže ostvarivanje ustavne koncepcije privatne svojine i slobode preduzetništva. Svojina, kao ukupnost ekonomskih odnosa u društvu i socijalni uslov egzistencije, osnov je ukupne društvene reforme.

U tom pogledu, Zakon o svojinsko-pravnim odnosima Crne Gore predstavlja sistematizovani kodeks. U njemu su sadržana rješenja više zakona (Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa i Zakona o etažnoj svojini, Zakona o hipoteci, Zakona o zalozi, Zakona o fiducijarnom prenosu prava svojine i dr), kao i odredbe Opšteg imovinskog zakonika za Crnu Goru, kojim su dodata brojna dosadašnja rješenja potvrđena u pravnoj teoriji, sudskoj praksi i uporednom pravu, posebno Konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i praksa Evropskog suda pravde. Značajna rješenja ovog zakona data su u pogledu prava stranih lica, kojima je Ustavom Crne Gore garantovano da mogu biti subjekat prava svojine u skladu sa zakonom. Zakonom o svojinsko-pravnim odnosima uređena su prava stranih lica u pogledu sticanja prava svojine na pokretnim i nepokretnim stvarima. Tako su, od 01. 05. 2010. godine, kao dana stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridru-

živanju, državljani zemalja članica EU u pogledu sticanja prava svojine na nepokretnim stvarima u potpunosti izjednačeni sa crnogorskim državljanima, dok su to bili i prije ovog dana u pogledu sticanja prava svojine na pokretnim stvarima. Ovo je posebno značajno sa aspekta privatizacije i stranih ulaganja, odnosno mogućnosti stranih pravnih i fizičkih lica da nesmetano ulažu svoj kapital u Crnu Goru.

Poseban značaj i kvalitet ovog zakona u smislu uspostavljanja jasnih vlasničkih odnosa i utvrđivanja titulara svojine, odnosno uklanjanje iz pravnog sistema kvazivlasničkih odrednica i termina kao što su korišćenje, trajno korišćenje i drugih ostataka društvene svojine, sadržan je u prelaznim i završnim odredbama ovog zakona. Naime, članovima 419 i 420 navedenog zakona regulisano je pitanje pretvaranja vlasničkih prava iz društvene svojine i upisa prava svojine na stvarne titulare. Time se iz katastra nepokretnosti uklanjaju neprikladni i prevaziđeni termini vlasničkih prava, posebno u okviru građevinskog zemljišta. Upravo je nedefinisana svojina na zemljištu u prethodnom periodu pričinjavala značajne poteškoće i probleme u tranziciji, posebno u postupku privatizacije privrednih društava ili djelova njihove imovine. U svakodnevnoj praksi aktuelno je pretvaranje prava korišćenja i drugih sličnih ostataka društvene svojine u pravo svojine. Uprava za nekretnine Crne Gore preko svojih područnih jedinica primila je veliki broj zahtjeva za pretvaranje prava korišćenja u pravo svojine, od kojih je najveći broj predmeta obrađen. U cilju jednakog

postupanja područnih jedinica Uprave za nekretnine, Ministarstvo finansija je izradilo Uputstvo o primjeni Zakona o svojinsko pravnim odnosima i Zakona o državnoj imovini, u dijelu upisa svojinskih prava u katastar nepokretnosti, kojim je dodatno pojašnjen institut pretvaranja prava korišćenja u pravo svojine.

Zakonom o državnoj imovini uređen je pojam državne imovine, prava, obaveze i odgovornosti državnih organa, organa lokalne samouprave i javnih službi čiji je osnivač država, odnosno lokalna samouprava, ali i drugih organa i organizacija koje koriste sredstva budžeta ili upravljaju državnom imovinom, u pogledu raspolaganja, upravljanja, zaštite, nadzora, procjene, evidencije stvari i drugih dobara u državnoj svojini. Državna svojina predstavlja neposrednu i najširu pravnu vlast države, odnosno njenih organa, organizacija i službi na materijalnim dobrima. U utvrđivanju svojinskih ovlašćenja lokalne vlasti na državnoj imovini, u novom zakonu uvaženo je postojeće stanje, po kojem je lokalna vlast i faktički u režimu raspolaganja sa dijelom državne imovine. Imajući to u vidu, a uvažavajući potrebu određene decentralizacije u ovoj oblasti, država i lokalna vlast izjednačeni su u svojinskim ovlašćenjima na određenoj državnoj imovini. Pored postojećeg stanja, u "razgraničenju" svojinskih ovlašćenja lokalne vlasti na državnoj imovini pošlo se i od opredjeljenja pojedinih zakona u kojima se tretira materija državne imovine (o putevima, o poljoprivrednom zemljištu, o vodama, o morskome dobru, o zdravstvu, o školstvu, o građevinskom zemljištu, o šumama, o nacionalnim parkovima i dr.). Zakonom je državna imovina strukturirana kao državna imovina od opšteg interesa i ostala državna imovina. Dobra od opšteg interesa podijeljena su dalje na: prirodna bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i ostala dobra od opšteg interesa. Pri tome je, shodno Ustavu i Zakonu o svojinsko-pravnim odnosima, predviđeno da prirodna bogatstva i dobra u opštoj upotrebi ne mogu biti u privatnoj svojini, dok ostala dobra od opšteg interesa, kao i ostala državna imovina mogu biti i predmet privatizacije. Dobra u opštoj upotrebi i prirodna

bogatstva, kao javna dobra, mogu biti predmet koncesija, BOT aranžmana, zakupa i drugih ugovornih modaliteta. Imovinska prava i ovlašćenja u pogledu državne imovine obavlja Vlada Crne Gore, odnosno organ lokalne samouprave određen statutom opštine. O raspolaganju državnom imovinom odlučuje Vlada, odnosno nadležni organ lokalne samouprave, ako zakonom nije određeno da o tome odlučuje drugi organ. Takođe, zakonom je jasno odvojena državna imovina koja služi za obavljanje funkcija Crne Gore i njenih organa i javnih službi i lokalne vlasti i njenih organa i javnih službi i definisana državna imovina koja predstavlja javna dobra (dobra od opšteg interesa i dobra u opštoj upotrebi). Zakonom su jasno definisani pojmovi raspolaganja, korišćenja i upravljanja državnom imovinom i učinjena njihova pojmovna razgraničenja.

Zakonom o državnoj imovini Crnu Goru, njene organe i javne službe čiji je osnivač država, a nemaju svojstvo pravnog lica, pred sudovima i drugim državnim organima zastupa Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore. U praksi, Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore je preuzeo od Državnog tužilaštva poslove zaštite državne imovine i više hiljada konkretnih predmeta, tako da je u njegovoj nadležnosti u predstojećem periodu jedan od najznačajnijih i najodgovornijih zadataka očuvanje i zaštita državne imovine Crne Gore. Takođe, ovim zakonom je predviđena i mogućnost formiranja odgovarajućeg organa na nivou lokalne vlasti.

Novina Zakona o državnoj imovini je novi organ, Uprava za imovinu, čiji je zadatak da se stara o zakonitom, sistematičnom i ažurnom vođenju evidencije državne imovine i njene zaštite, te unapređenje kvaliteta upravljanja državnom imovinom. Obaveza ovog organa, shodno zakonu, je da vodi jedinstvenu evidenciju i registar državne imovine, da brine o namjenskom korišćenju državne imovine, o poslovima upisa u katastar, parcelacije, razgraničenja, razmjene, pripreme nacрта ugovora i praćenje njihove realizacije, naplati zakupa i drugim poslovima u vezi sa državnom im-

ovinom, obezbjeđuje uslove za zaštitu imovine, po nalogu Vlade Crne Gore i Ministarstva finansija obavlja i druge poslove. Posebno se naglašava potreba uvođenja i ažuriranja neophodne evidencije i procjene državne imovine.

U prelaznim i završnim odredbama ovog zakona, shodno opredjeljenjima Zakona o svojinsko-pravnim odnosima, utvrđeni su kriterijumi za pretvaranje režima korišćenja i trajnog korišćenja, kao neadekvatnih vlasničkih odrednica, u kojima su upisane opštine, javne službe, pa čak i Crna Gora kao država, u režim svojine. U cilju prevazilaženja nastalih nelogičnosti, Zakonom o državnoj imovini u prelaznim odredbama uređeno je da se pravo korišćenja, odnosno trajnog korišćenja, koje je upisano na lokalnu samoupravu, javnu službu i Crnu Goru pretvori u pravo svojine lokalne samouprave, javne službe i Crne Gore. U praksi u katastru postoje i druge nelogičnosti, kao npr. da je državna imovina upisana na ministarstva i druge državne organe koji nemaju pravni subjektivitet, što će se, takođe, otkloniti primjenom ovog zakona, a jedan dio navedenih nelogičnosti je već otklonjen u dosadašnjoj primjeni ovog zakona.

Opšti je zaključak da oba nova zakona predstavljaju značajno poboljšanje u odnosu na ranije propise, te da će se njihovom primjenom postići veća pravna sigurnost i stvoriti bolji poslovni ambijent, koji će privući veća strana ulaganja u Crnu Goru.

Periša PEROVIĆ
pomoćnik ministra za
imovinsko pravne poslove

Nova zakonska rješenja u sistemu oporezivanja nepokretnosti koje se nalaze na teritoriji Crne Gore

Imajući u vidu izražene finansijske probleme i smanjenu likvidnost budžeta jedinica lokalne samouprave, Ministarstvo finansija je predložilo da se izmijene zakonska rješenja koja regulišu sistem oporezivanja nepokretnosti koje se nalaze na teritoriji Crne Gore. Ovo prije svega jer porez na nepokretnosti, kao stabilan izvor finansiranja, u cjelosti pripada jedinicama lokalne samouprave i ima značajno učešće u ukupnim prihodima budžeta opština.

Skupština Crne Gore je sredinom decembra 2010. godine donijela Zakon o izmjenama i dopunama zakona o porezu na nepokretnosti, čija su rješenja u primjeni od 1. januara 2011. godine.

Najznačajnije izmjene Zakona po pitanju oporezivanja nepokretnosti koje se nalaze na teritoriji Crne Gore, odnose se na:

1. povećanje raspona stopa poreza na nepokretnosti i

2. povećanje stope poreza na nepokretnosti za određene kategorije nepokretnosti.

1. Jedinice lokalne samouprave će, prema izmijenjenim zakonskim rješenjima, moći da povećaju stopu poreza na nepokretnosti, s obzirom na povećanje raspona stopa, sa važećih 0,08% do 0,8% na 0,1 do 1%. U kojoj mjeri i za koje kategorije nepokretnosti će opštine povećati stope zavisice od njihove poreske politike.

2. Takođe, shodno novim zakonskim rješenjima, jedinicama lokalne samouprave data je mogućnost da propišu

višu stopu poreza na nepokretnosti od propisane za određene kategorije nepokretnosti, i to za: poljoprivredno zemljište koje se ne obrađuje, sekundarni stambeni objekat (stan), objekat koji je izgrađen suprotno zakonu, ugostiteljski objekat koji se nalazi u zoni prioritetnog turističkog lokaliteta i građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni u skladu sa planskom dokumentacijom.

Za poljoprivredno zemljište koje se ne obrađuje poreska stopa se može uvećati 50% u odnosu na utvrđenu poresku stopu. Propis koji će definisati šta se smatra poljoprivrednim zemljištem koje se obrađuje donijeće Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i biće osnov za oporezivanje te kategorije poljoprivrednog zemljišta.

Za sekundarni stambeni objekat, odnosno stan koji nije prebivalište vlasnika nepokretnosti, poreska stopa se može uvećati 100% u odnosu na utvrđenu.

Za građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni poreska stopa se može uvećati 150% u odnosu na poresku stopu koja je propisana za zemljište koje je privedeno namjeni. Pod građevinskim zemljištem smatra se zemljište koje se nalazi unutar građevinskog područja naselja na kojem se, u skladu sa prostornim planom, mogu graditi građevinski objekti, a na kojim nije izgrađen građevinski objekat ili nije pokrenut postupak za dobijanje građevinske dozvole.

Za građevinski objekat koji je izgrađen suprotno zakonu poreska stopa se može uvećati u rasponu od 25% do 150% u odnosu na utvrđenu poresku

stopu, i to: za objekat sa građevinskom dozvolom za koji nije pribavljena upotrebna dozvola 25%, za objekat ili posebni dio objekta koji nije izgrađen u skladu sa građevinskom dozvolom 50%, za objekat koji nije predviđen prostorno-planskom dokumentacijom 100%, za objekat koji je izgrađen bez građevinske dozvole na području za koje postoji detaljni urbanistički plan kojim je taj objekat planiran 100% i za objekat koji je izgrađen na tuđem zemljištu 150%.

Za ugostiteljski objekat koji se nalazi u zoni prioritetnog turističkog lokaliteta poreska stopa se može uvećati najviše 5,5% u odnosu na utvrđenu, zavisno od kategorije ugostiteljskog objekta. Akt o utvrđivanju prioritetnog turističkog lokaliteta donosi Vlada.

Za oporezivanje određenih kategorija objekata (objekat koji je izgrađen suprotno zakonu, ugostiteljski objekat koji se nalazi u zoni prioritetnog turističkog lokaliteta i građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni u skladu sa planskom dokumentacijom) predviđen je prelazni period, kako bi se opštine i poreski obveznici prilagodili tim rješenjima.

Primjenom novih zakonskih rješenja u sistemu oporezivanja nepokretnosti u Crnoj Gori trebalo bi da se obezbijede dodatni prihodi jedinicama lokalne samouprave, što će imati pozitivne efekte na likvidnost njihovih budžeta.

Gordana RADOVIĆ
samostalni savjetnik I u Sektoru za
poreski i carinski sistem

Nova zakonska rješenja u sistemu finansiranja lokalne samouprave

Gordana Radović

Snežana Mugoša

Ekonomska kriza se snažno odrazilila na budžete jedinica lokalne samouprave. Sistem javnih finansija na lokalnom nivou u 2009. i početkom 2010. godine obilježio je pad tekućih prihoda, rast neizmirenih obaveza i nelikvidnosti, rast kreditnih zaduženja, visok nivo budžetskog deficita i nerealno planiranje njegovog finansiranja, kao i visok nivo zaposlenosti u organima lokalne uprave, javnim preduzećima i ustanovama čiji je osnivač opština.

Zbog navedenih problema većina jedinica lokalne samouprave sprovela je program ušteda i racionalizacije u organima lokalne uprave, kao i u javnim preduzećima čiji su osnivači opštine, plan reprograma obaveza prema dobavljačima i rješavanje problema tehnoloških viškova.

Imajući u vidu finansijske probleme opština, Ministarstvo finansija je predložilo da se izmijene zakonska rješenja koja regulišu sistem finansiranja lokalne samouprave, vodeći računa

istovremeno o stabilnosti izvora finansiranja i optimalnosti rashoda opština koji treba da budu primjereni funkcijama koje trenutno imaju lokalne samouprave, kako bi se osigurala stabilnost finansija na dugi rok i redovno servisirale zakonske obaveze opština.

Skupština Crne Gore je sredinom decembra 2010. godine donijela Zakon o izmjenama i dopunama zakona o finansiranju lokalne samouprave, čija su rješenja u primjeni od 1. januara 2011. godine.

Najznačajnije izmjene zakona koje se odnose na obezbjeđenje sredstava za finansiranje lokalne samouprave su:

1. ukidanje manjih opštinskih poreza,
2. povećanje učešća lokalne samouprave u prihodima koje je i do sada država ustupala opštinama i ustupanje novih prihoda iz tih izvora,
3. povećanje obima sredstava Egalizacionog fonda kroz uključivanje novih pri-

hoda u Egalizacioni fond i unapređenje kriterijuma za raspodjelu sredstava iz fonda,

4. proširenje namjene korišćenja uslovnih dotacija.

Ukidanje manjih opštinskih poreza (poreza na firmu, na potrošnju i za igre na sreću i zabavne igre), koji su imali neznatan neto efekat na prihode opština, a čije je prikupljanje predstavljalo značajne troškove, doprinijeće fiskalnom rasterećenju privatnog sektora i dodatno unaprijediti poslovni ambijent lokalnih samouprava.

Biće povećano učešće lokalne samouprave u prihodima koje joj ustupa država i to:

- kod prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica za opštine sa 10% na 12%, za Glavni grad sa 10% na 13% i za Prijestonicu sa 15% na 16%,
- kod prihoda od poreza na promet nepokretnosti za sve jedinice lokalne samouprave sa 50% na 80%,

- kod prihoda od koncesionih i drugih naknada za korišćenje prirodnih bogatstva koji se nalaze na teritoriji jedinica lokalne samouprave sa 30% na 70%.

Prema novim rješenjima, opštini na čijoj teritoriji se nalaze luke dodjeljuje se 20% prihoda od koncesione naknade za korišćenje luke, a opštini na čijoj teritoriji se nalazi morsko dobro, počev od 2012. godine ustupaće se 20%, a od 2013. godine 50% prihoda od naknade za korišćenje morskog dobra.

Po prvi put definiše se podjela prihoda u slučaju kada se prirodno bogatstvo koje je predmet koncesije nalazi na teritoriji dvije ili više opština.

U Egalizacioni fond uključeni su dodatni prihodi koji imaju tendenciju rasta i to: prihodi od poreza na upotrebu putničkih vozila, plovnih objekata i letilica u visini od 100% i prihodi od koncesionih naknada od igara na sreću u visini od 40% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu, što će u značajnijoj mjeri doprinijeti boljoj finansijskoj konsolidaciji budžeta opština sa nižim finansijskim potencijalom.

Primjenom novih rješenja stvaraju se uslovi da se dodatno unaprijede kriterijumi za raspodjelu sredstava Egalizacionog fonda, jer će, pored kriterijuma fiskalnog kapaciteta opština, značajnu ulogu u raspodjeli sredstava Fonda

opštinama imati optimalne budžetske potrebe lokalne samouprave. Takođe, prema novim rješenjima, kod raspodjele sredstava Egalizacionog fonda opštinama vodilo se računa o specifičnosti pojedinih opština i Prijestonice, tako da se kod opredjeljivanja sredstava po osnovu fiskalne sposobnosti jedinica lokalne samouprave za opštine koje imaju ispod 6.000 stanovnika i za Prijesticu koriste korektivni koeficijenti.

Proširena je namjena korišćenja uslovnih dotacija iz Budžeta Crne Gore, tako da se one mogu koristiti i za kofinansiranje projekata koji se finansiraju iz donatorskih sredstava.

Kada je u pitanju planiranje i izvršenje budžeta opština najznačajnije izmjene i dopune zakona su sljedeće:

Budžet jedinica lokalne samouprave planira se tako da tekući rashodi budžeta opština i otplata duga moraju biti finansirani iz tekućih prihoda;

Uz Predlog odluke o budžetu, Skupštini opštine dostavlja se mišljenje Ministarstva finansija na predloženi nivo i strukturu potrošnje, politiku zarada, kapitalne izdatke i izvore finansiranja i nivo suficita, odnosno deficita;

Prošireni su uslovi za zaduživanje opština, tako što se, pored otplate gla-

vnice i kamate, uključuju i plaćanja po osnovu ugovora o lizingu, otplata obaveza iz prethodnog perioda i svih drugih obaveza koje imaju karakter duga;

Kada je opština u finansijskim teškoćama duže od 90 dana dužna je da u roku od 30 dana od dana upozorenja Vlade pripremi sanacioni plan sa programom mjera za prevazilaženje finansijskih teškoća;

Kaznene mjere u vidu privremenog obustavljanja sredstava koja se dobijaju po osnovu zakonom ustupljenih prihoda ukoliko jedinice lokalne samouprave ne postupe u skladu sa odredbama ovog zakona.

Primjenom novih zakonskih rješenja u sistemu finansiranja lokalne samouprave trebalo bi da se obezbijedi finansijska stabilnost i održivost budžeta svih jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori, kao i da se stvore uslovi za unapređenje poslovnog ambijenta.

Gordana RADOVIĆ
samostalni savjetnik I u Sektoru
za poreski i carinski sistem

mr Snežana MUGOŠA
samostalni savjetnik I
u Sektoru za budžet

Sistem unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru u 2010. godini

Mila Barjaktarović

Sektor za centralnu harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru Ministarstva finansija obavlja poslove koji se odnose na izradu propisa, metodologija i standarda rada; koordinaciju uspostavljanja finansijskog upravljanja i kontrola i unutrašnje revizije; organizovanje i sprovođenje programa obuke, kao i ocjene kvaliteta sistema unutrašnjih kontrola kod subjekata javnog sektora.

Značajnije aktivnosti ovog Sektora u 2010. godini odnosile su se na pripremu podzakonskih i drugih akata za sprovođenje Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru. Pripremljeni su:

- Pravilnik o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola. Ovim pravilnikom je propisan način i postupak uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola kod subjekata javnog sektora i poslovi lica zaduženog za uspostavljanje i sprovođenje finansijskog upravljanja.
- Uputstvo o sadržaju godišnjeg izvještaja o sprovođenju planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola i Godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije, kojim se propisuje sadržaj godišnjeg izvještaja o sprovođenju planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola i godišnjeg izvještaja o radu unutrašnje revizije, kao i način izvještavanja.
- Uputstvo o izmjenama i dopuna Uputstva o radu Državnog trezora, kojim je taj akt usklađen sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Aktivnosti na poslovima koordinacije uspostavljanja finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru odnosile su se na:

- Izradu Nacrta Priručnika za finansijsko upravljanje i kontrole, uz ekspertsku pomoć predstavnika Ureda Republike Slovenije za nadzor budžeta u okviru Twinnig projekta „Pravna harmonizacija“.
- Organizovanje seminara na temu „Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru (PIFC)“ u maju 2010. godine. Seminar je predstavljao jednu od planiranih aktivnosti u okviru EU Twinning projekta „Pravna harmonizacija“. Cilj seminara je bio upoznavanje institucija sa ulogom i značajem uspostavljanja sistema unutrašnjih kontrola. Na seminaru su predstavljene dosadašnje aktivnosti Crne Gore u dijelu usklađivanja zakonodavstva u oblasti unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru sa pravnom tekovinom Evropske unije i slovenačko iskustvo u uspostavljanju i razvoju ovog sistema u procesu evropskih integracija.
- Organizovanje i održavanje sastanaka sa budžetskim korisnicima na centralnom nivou (koji su, saglasno Uredbi o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru, obavezni da uspostave nezavisnu jedinicu za unutrašnju reviziju) a u vezi izmjene akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radi organizacionog uspostavljanja jedinica za unutrašnju reviziju. Saglasno Zakonu o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i navedenoj Uredbi, 18 subjekata javnog sektora je, kroz izmjene pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, utvrdilo posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju.
- Iniciranje aktivnosti na raspoređivanju unutrašnjih revizora kod bu-

džetskih korisnika koji su organizaciono uspostavili jedinicu za unutrašnju reviziju. U ovim jedinicama do kraja novembra 2010. godine raspoređeno je 14 unutrašnjih revizora.

- Izrada predloga sporazuma za budžetske korisnike koji nijesu u obavezi da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju, radi povjeravanja poslova unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog budžetskog korisnika.

- Priprema i dostavljanje budžetskim korisnicima forme rješenja o određivanju lica zaduženog za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrole, i uspostavljanje i vođenje registra ovih lica u Sektoru za centralnu harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru.

- Izrada Plana aktivnosti za podršku razvoju i implementaciji sistema finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru za period januar - jun 2011. godine, kao i identifikovanje ključnih aktivnosti neophodnih za implementaciju ovog sistema u javnom sektoru, uz podršku eksperata Projekta IPA 2009 "Jačanje sistema upravljanja i kontrole finansijske pomoći EU u Crnoj Gori".

Ostale aktivnosti Sektora odnosile su se na:

- Pripremu Informacije o preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka Državne revizorske institucije datim u izvještajima o revizijama kod kontrolisanih subjekata u 2009. godini, koju je Vlada Crne Gore usvojila u aprilu 2010. godine

- Reviziju izvještaja o utrošenim sredstvima podnosioca izbornih lista za finansiranje troškova izborne kampanje za izbor odbornika na lokalnim izborima održanim 2010. godine, u saradnji sa Odjeljenjem za unutrašnju reviziju

- Učešće u izradi više podzakonskih akata iz nadležnosti drugih organizacionih jedinica Ministarstva finansija

- Učešće na sastanku Privremenog pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku, održanom u Briselu, u maju 2010. godine. U skladu sa Agendom sastanka, predstavnici Evropske

komisije detaljnije su informisani o ostvarenom napretku iz oblasti unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru Crne Gore i istovremeno upoznati sa planiranim aktivnosti vezanim za implementaciju ovog sistema

- Organizovanje i učestvovanje na sastancima sa predstavnicima Generalnog direktorata za budžet Evropske komisije u oktobru 2010. godine, u okviru planirane posjete sa ciljem utvrđivanja činjeničnog stanja u oblasti unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru Crne Gore

- Učešće na Regionalnoj konferenciji o unutrašnjoj finansijskoj kontroli u javnom sektoru za zemlje kandidate i potencijalne kandidate za članstvo u Evropskoj uniji, koja je održana u Zagrebu, u oktobru 2010. godine. Konferencija je organizovana sa ciljem: upoznavanja iskustva u razvoju unutrašnje finansijske kontrole u novim državama članicama EU - Bugarskoj, Mađarskoj, Rumuniji i Sloveniji; razmatranja povezanosti razvoja unutrašnje finansijske kontrole i drugih reformskih procesa (budžetske i reforme javne uprave), kao i razmatranja načina za uspostavljanje mehanizama umrežavanja u zemljama učesnicima Konferencije, u cilju češće razmjene iskustava i daljeg podsticaja razvoju unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru

- Koordinaciju procesa odgovaranja i pripremanje odgovora na dodatna pitanja iz Upitnika EK za članstvo CG u EU za poglavlje 32. Finansijska kontrola. Odgovori na pitanja iz navedenog poglavlja blagovremeno su pripremljeni u saradnji da Državnom revizorskom institucijom, Centralnom bankom i drugim organima

- Pripremu u izradi zakonodavne baze podataka, aneksa zakonodavstva i tekstualnog dijela iz oblasti unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru za inovirani Nacionalni program za integraciju Crne Gore u EU za period 2011-2015. godina

- Učešće na PEMPA Zajednici praksi interne revizije zemalja istočne Evrope i centralne Azije, koje su održane u Ukrajini i Sloveniji, na kojima su razmijenjena iskustva, tehnike, ideje i problemi u oblasti unutrašnje revizije između predstavnika zemalja članica ove zajedni-

ce, a glavne teme su bile sertifikacija unutrašnjih revizora u javnom sektoru, izrada priručnika za unutrašnju reviziju, saradnja između eksterne i interne revizije, ocjena kvaliteta aktivnosti unutrašnje revizije, inspekcija i revizija i dr

- Studijsku posjetu Ministarstvu finansija Slovenije - Uredu za nadzor proračuna, u oktobru 2010. godine, koja je realizovana u okviru Twining projekta "Pravna harmonizacija". Cilj posjete je bilo upoznavanje sa iskustvom Republike Slovenije u procesu uspostavljanja i razvoja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru u odnosu na zahtjeve EU, i aktivnostima Ureda za nadzor proračuna RS u koordinaciji uspostavljanja i razvoja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Slovenije.

- Učešće na seminaru "Interna revizija - razvoj i izazovi", koju je organizovao Institut internih revizora Crne Gore u novembru 2010. godine, u cilju promovisanja, unapređenja i jačanja profesije interne revizije u Crnoj Gori. Na seminaru je prezentiran dosadašnji razvoj unutrašnje revizije u javnom sektoru Crne Gore

- Sačinjavanje odgovora na dostavljena pitanja iz oblasti unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru od strane nevladinih organizacija i drugih zainteresovanih strana

- Aktivnosti na izradi Programskih smjernica Ministarstva finansija za period 2010-2013. godina

- Učešće u aktivnostima na realizaciji crnogorske giljotine propisa i analize efekata propisa u okviru Regulatorne reforme

- Učešće predstavnika Sektora u radnom timu radi obavljanja eksterne revizije poslovanja SECI centra za jugoistočnu Evropu u Bukureštu za 2009. godinu

- Saradnju sa ekspertima Sigmee, u cilju izrade podzakonskih akata za finansijsko upravljanje i kontrolu i izrade Godišnjeg izvještaja Sigmee o napretku Crne Gore u oblasti unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru.

Mila BARJAKTAROVIĆ

Pomoćnik ministra za centralnu harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije u javnom sektoru

Državna pomoć u 2010. godini

Osnov uspostavljanja sistema davanja državnih pomoći u Crnoj Gori je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (član 73 i Protokol 5), čijim je potpisivanjem naša država preuzela obaveze u vezi sa zasnivanjem sistema za državnu pomoć usaglašenog sa sistemom državne pomoći Evropske unije.

U prethodnom periodu napravljeni su veliki koraci u Crnoj Gori u oblasti državnih pomoći: usvojeni su Zakon i podzakonska akta koji su stvorili pretpostavke za funkcionisanje cijelog sistema državnih pomoći, a imenovana je i Komisija za kontrolu državne pomoći, kao nezavisno tijelo za kontrolu državnih pomoći.

Prethodna godina bila je vrlo dinamična u oblasti politike državne pomoći. Efekti svjetske ekonomske i finansijske krize nijesu mimošli ni Crnu Goru, pa je u 2010. godini Odjeljenje pripremlilo 17 predloga mišljenja na prijave državnih pomoći, a Komisija iste ocijenila i to: 13 kao usklađene sa Zakonom o kontroli državne pomoći, jednu kao neusklađenu, dok je u 3 slučaja Komisija donijela zaključak da prijavljena državna pomoć ne predstavlja državnu pomoć u smislu Zakona o kontroli državne pomoći.

Odjeljenje za pripremu državne pomoći pripremlilo je i Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći za 2009. godinu, koji je dostavljen Vladi, Skupštini Crne Gore i Evropskoj komisiji na uvid. Prilikom izrade Izvještaja koristila se metodologija propisana od strane Evropske komisije u oblasti izvještavanja o državnoj pomoći, a Izvještaj je treći ove vrste koji je pripremljen u Crnoj Gori. Osnov za izradu izvještaja jeste popis, odnosno inventar državnih pomoći, koji Odjeljenje vodi elektronski, redovno ažurira i svake godine ga dostavlja Evropskoj komisiji na uvid.

Takođe, u 2010. godini Odjeljenje i Komisija su pripremili Program usklađivanja postojećih državnih pomoći, u skladu

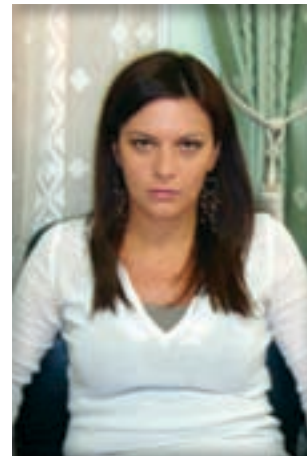
sa obavezama preuzetim potpisivanjem SSP-a i Zakonom o kontroli državne pomoći.

Naime, Zakonom je propisana obaveza da Komisija utvrdi popis/listu važećih propisa i drugih akata koji su stupili na snagu prije 01. 01. 2008. godine, a kojima su odobrene ili date opšte državne pomoći, i da tu listu podnese Vladi Crne Gore, sa predlogom zaključaka, radi njihovog usklađivanja s odredbama Zakona. Opšte državne pomoći (šeme državne pomoći), u smislu Zakona, su pomoći koje se utvrđuju programima i propisima za unaprijed neodređene korisnike. Odjeljenje je, uz ekspertsku pomoć Evropske unije, skeniralo cjelokupni pravni sistem Crne Gore i pripremlilo listu propisa u kojima su nađeni elementi dodjele državne pomoći i iste, zajedno sa mjerama, odnosno pravilima državne pomoći sa kojima ih treba uskladiti, dostavilo resornim ministarstvima. Resorna ministarstva su dostavila način i rok u kojim će obaviti usklađivanja, a Komisija je uputila takav program Vladi Crne Gore na usvajanje. Očekuje se, što je i obaveza po SSP-u, da cjelokupan proces prilagođavanja bude završen do kraja ove godine.

Bitno je pomenuti da je u maju 2010. godine održan Pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju u Briselu, na kojem su predstavnici Evropske komisije predložili da se na temu državne pomoći održi poseban sastanak. Početkom jula 2010. godine u Podgorici je održan sastanak sa predstavnicima EK i Delegacije EU u Crnoj Gori. Na sastanku su data pojašnjenja u vezi pitanja koja su interesovala predstavnike EK. Nedugo nakon sastanka održanog u Podgorici Evropska komisija je uputila Crnoj Gori dodatna pitanja.

Na navedena pitanja pripremljeni su odgovori i isti su proslijeđeni EK 15. septembra 2010. godine. U decembru 2010, nakon dobijanja statusa kandidata, Evropska komisija je predložila da se 31. januara 2011. godine u Briselu održi drugi sastanak na temu državnih pomoći

Šefika Kurtagić

i, s tim u vezi, Crnoj Gori dostavila još jedan set pitanja o državnim pomoćima u susret sastanku.

Takođe, u 2010. godini održani su i seminari za državnu upravu, u saradnji sa Upravom za kadrove, na kojima su predavači bili zaposleni u Odjeljenju, na teme „Državne pomoći i proceduralna pravila” i “Pravila i procedure, program prilagođavanja postojećih državnih pomoći, inventar državnih pomoći i godišnji izvještaj o dodijeljenim državnim pomoćima”, kao i seminar u saradnji sa GTZ-om i Delegacijom EU u Crnoj Gori na temu “Program prilagođavanja postojećih državnih pomoći, inventar državnih pomoći i godišnji izvještaj o dodijeljenim državnim pomoćima”, a na kojem su predavači bili ekspert Evropske unije i zaposleni u Odjeljenju.

U toku je i izrada elektronskog sistema za vođenje evidencija o državnoj pomoći.

Šefika KURTAGIĆ
samostalni savjetnik I
Odjeljenje za pripremu
državne pomoći

EU integracije u 2010. godini

Ana Ivanović

Antonio Krcalović

Nina Vukotić

UVOD

U prethodnoj godini, koja je došla poslije prvih posljedica globalne ekonomske i finansijske krize, karta za voz ka Evropi ostaje strateški prioritet Vlade Crne Gore. U okviru evropskih aktivnosti Ministarstva finansija, drugi i treći set odgovora na dodatna pitanja iz Upitnika, briselska ocjena Ekonomskog i fiskalnog programa, kao i redovni sastanci pododbora, kontinuirana implementacija Twinning projekta, revizija Nacionalnog programa za integraciju, preporuke Evropske komisije za sticanje statusa kandidata, bili su naša svakodnevna integraciona dinamika.

REDOVNI GODIŠNJI SASTANCI SA EU

U 2010. godini nastavljena je i formalna i redovna komunikacija sa EK i

državama članicama EU, u formi sastanaka Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku i predstavljanja novog Ekonomskog i fiskalnog programa sa ostalim državama potencijalnim kandidatima.

Važno je naglasiti da je Pododbor za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku prvi sastanak održao nakon stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, što je bila i prilika da se predstavi i analizira napredak u novom institucionalnom okviru odnosa između Crne Gore i EU, tj. nakon što su sve odredbe SSP stupile na snagu. Na sastanku Pododbora diskutovana su pitanja iz oblasti makroekonomske stabilnosti, razvoja finansijskog sektora, javnih finansija, kretanja kapitala i sistema plaćanja, jačanja konkurentnosti ekonomije, statistike i javne unutrašnje

finansijske kontrole. Ključna poruka sa ovog sastanka je da postoji razumijevanje i saglasnost između EU i Crne Gore o pravcima daljih reformi, vezano za ostvarivanje kriterijuma iz Kopenhagena.

Predstavnici Ministarstva finansija i Centralne banke Crne Gore su u maju 2010. predstavili Generalnom direktoratu za ekonomska i finansijska pitanja Ekonomski i fiskalni program za 2010. godinu. Predstavnici EK ocijenili su da je Ekonomski i fiskalni program, koji Crna Gora priprema već četvrtu godinu, važan strateški dokument, i da u narednom periodu treba jačati njegovu primjenu u planiranju fiskalnih i monetarnih politika. Takođe, ocijenjeno je da je Crna Gora jedina zemlja u regionu koja je razvila pozitivan i negativan makroekonomski scenario i preporučeno je zemljama iz regiona da primjenjuju

isti model budžetskog planiranja. EK je naglasila važnost strateškog pristupa, budžetske konsolidacije i održivog fiskalnog scenarija i strukturnih reformi.

IZVJEŠTAVANJE EK O OSTVARENOM NAPRETKU

Prve radne dane prethodne godine obilježila su dva seta dodatnih pitanja iz Upitnika, jedan iz januara, koji obuhvata 21 pitanje iz tri poglavlja (Slobodno kretanje kapitala, Privredna društva i Finansijske usluge), dok je drugi sadržao 74 pitanja iz osam pregovaračkih poglavlja. Dodatna pitanja su se mahom odnosila na dostavljanje pojašnjenja i u pojedinim dijelovima ažuriranje u međuvremenu usvojenih rješenja u oblastima: kretanja kapitala, finansijskih usluga, statistike, carinske unije, finansijske kontrole i budžetskih odredbi.

U avgustu je Ministarstvo finansija dalo doprinos izradi Faktografskog iz-

vještaja o ostvarenom progresu u Crnoj Gori od dostavljanja odgovora na Upitnik.

EKONOMSKI I FISKALNI PROGRAM ZA 2011.

Kao i svake godine, u julu 2010. godine, EK je uputila poziv Ministarstvu finansija za izradu Ekonomskog i fiskalnog programa. U cilju daljeg unapređenja dokumenta, kao i u susret Pretpristupnom ekonomskom programu, koji sačinjavaju zemlje kandidati, održan je i seminar „Bolja integracija strukturnih reformi u srednjoročne fiskalne projekcije”. Seminar je okupio predstavnike institucija koje učestvuju u izradi EFP-a, a baziran je, prije svega, na predstavljanju komparativnih rješenja i unapređenju kvantitativnih pokazatelja strukturnih reformi. Navedeni dokument pripremila je radna grupa i dostavila Vladi na razmatranje, nakon čega je krajem januara dostavljen Evropskoj komisiji.

PLANSKI DOKUMENTI VEZANI ZA PROCES INTEGRACIJE

Ministarstvo finansija je aktivno učestvovalo u kreiranju i izradi nacrt Nacionalnog programa za integraciju 2011-2015. Ovaj dokument će obuhvatiti planirane zakonodavne aktivnosti do potpunog usklađivanja sa pravnim tekovinama EU u srednjem roku, kao i opis pratećih aktivnosti. Ministarstvo finansija je u saradnji sa CBCG i tijelima nad kojima sprovodi nadzor, analiziralo veliki broj pravnih akata EU, prije svega u sljedećim poglavljima: Slobodno kretanje kapitala; Javne nabavke; Finansijske usluge; Oporezivanje; Ekonomska i monetarna unija; Statistika; Carinska unija; Finansijska kontrola; Finansijske i budžetske odredbe. Pored poglavlja kojima je koordiniralo, Ministarstvo finansija je doprinijelo izradi ovog strateškog dokumenta i u drugim poglavljima, kojima su koordinirala druga ministarstva. U ovom procesu Ministarstvo finansija i tijela nad kojima obavlja nadzor su pri-

hvatili i obradili oko 5.900 pravnih akata EU ili oko 18 procenata dostavljenih pravnih akata EU.

Međutim, imajući u vidu da pozitivnim Mišljenjem i sticanjem statusa države kandidata, Crna Gora ulazi u kvalitativno novu i zahtjevniju fazu integracije, koja podrazumijeva definisanje jasnih planova za ispunjavanje standarda i usklađivanje s pravnim tekovinama EU, Ministarstvo finansija je pristupilo izradi Akcionog plana za poglavlja Acquis-a kojim koordinira. Akcionim planom će se definisati konkretne aktivnosti na ispunjenju svih preporuka navedenih u Mišljenju EK i time dopuniti zakonodavne aktivnosti i mjere predviđene novim Nacionalnim programom za integraciju. Rad na ovom Akcionom planu, koji će poslužiti i kao osnova za dalji dijalog sa EU, nastavio se i u januaru 2011.

PROJEKTI SARADNJE

Saradnja sa EU nastavljena je i implementacijom Twinning projekta "Jačanje institucionalnih i supervizorskih

kapaciteta finansijskih regulatora". Projekat, čija je koordinacija smještena u Ministarstvu, realizuje se u saradnji sa narodnim bankama Bugarske i Holandije, dok su korisnici finansijski regulatori: CBCG, KHOV i ANO. Osnovni fokus projekta je usvajanje evropskih standarda iz navedenih oblasti, putem studijskih i radnih posjeta eksperata, harmonizacije nacionalnog zakonodavstva i sl.

U 2010. nastavljena je implementacija projekta "Jačanje kapaciteta Ministarstva finansija za efikasno planiranje, analizu i upravljanje javnim finansijama, u cilju pružanja podrške težnjama države ka ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i integracije u Evropsku uniju", koji se realizuje u saradnji sa Programom za razvoj kapaciteta (UNDP) i koji finansira Vlada Holandije. Projekat ima za cilj pružanje podrške Vladi Crne Gore, posebno Ministarstvu finansija, u oblasti jačanja finansijskog planiranja, analize i upravljanja kapacitetima, kako bi se obezbijedila efektivnost finansijske politike u pogledu krajnjih ciljeva ekonomskog razvoja i integracija u EU. Tekući projekat pokriva pet oblasti: Ekonomski i fiskalni

program, budžet, porezi i carine, indikatori javnih finansija i osiguranje.

STATUS KANDIDATA

Svakako najznačajnija potvrda učinjenih napora na ovom polju jeste i pozitivno Mišljenje EK o kandidaturi Crne Gore za članstvo u EU, kao i potvrda statusa kandidata sredinom decembra prošle godine. U dijelu koji se tiče ekonomskih kriterijuma, značajno je istaći ispunjenje osnovnih preduslova koji se tiču postojanja funkcionalne tržišne ekonomije, sa potrebom stavljanja akcenta na ubrzanje strukturnih reformi.

Ana IVANOVIĆ
šef kabineta

Antonio KRČALOVIĆ
Šef odjeljenja za
Evropske integracije

Nina VUKOTIĆ
samostalni savjetnik III
Odjeljenje za EU integracije

Obveznice konvertovane devizne štednje i obveznice obeštećenja korisnika prava penzijsko invalidskog osiguranja

Marina Popović

Starom deviznom štednjom smatra se štednja koju su građani položili do 18. marta 1995. godine na devizne račune i devizne štedne knjižice kod ovlašćenih banaka na teritoriji Crne Gore i van teritorije Crne Gore (bivše republike SFRJ).

Uslovi, način i rokovi isplate devizne štednje kod ovlašćenih banaka na teritoriji Crne Gore utvrđeni su Zakonom o regulisanju obaveza i potraživanja po osnovu ino duga i devizne štednje građana. Navedenim Zakonom, Crna Gora je preuzela obaveze i potraživanja banaka po osnovu devizne štednje građana položene kod banaka (kao i njihovih organizacionih djelova) sa sjedištem u Crnoj Gori, bez obzira na prebivalište vlasnika štednje. Zakon je donijet u septembru 2003. godine i dopunjen u februaru 2004. godine kada su preuzete obaveze i potraživanja banke u stečajju.

Vlada Crne Gore - Ministarstvo finansija je, radi regulisanja obaveza po osnovu devizne štednje, emitovala obveznice (simbol: OB) u iznosu od 150,00 mil. €. Obveznice su u dematerijalizovanom obliku i registruju se u Centralnoj depozitarnoj agenciji, glase na ime, prenosive su i ne podliježu porezu na imovinu i kapitalnu dobit. Takođe, rezidenti i nerezidenti mogu pribavljati obveznice na tržištu hartija od vrijednosti i slobodno trgovati na sekundarnom tržištu hartija od vrijednosti u skladu sa Zakonom o hartijama od vrijednosti.

Marko Vukašević

Isplatu devizne štednje vlasnicima koji nijesu podigli prvu ratu i ne posjeduju potvrdu o konverziji devizne štednje u obveznice, obavlja Podgorička banka Societe General Group - za bivše štedište Podgoričke banke, Atlasmont banka - bivše štedište Beranske banke i Pljevaljske banke i Prva banka CG - bivše štedište Nikšićke banke. Bivše štedište Montenegrobanke AD Podgorica i Jugobanke AD Podgorica u stečajju, treba da se jave na šalter Centralne banke Crne Gore.

Takođe, štedište odnosno građani koji su u Centralnoj depozitarnoj agenciji registrovani kao vlasnici obveznica devizne štednje svoju ratu mogu podići na šalteru Centralne banke Crne Gore i Atlasmont banke AD Filijala Pljevlja, zavisno od mjesta prebivališta, uz podnošenje identifikacione isprave (lična karta, pasoš).

Obveznice devizne štednje mogu se koristiti i prije roka dospjeća, za kupovinu akcija državnih preduzeća i preduzeća u vlasništvu fondova, a koja su u procesu

privatizacije, kupovinu stanova, rezidencijalnih prostorija, poslovnih prostora, zemljišta ili druge imovine u državnoj svojini, za koje Crna Gora odredi da se mogu kupovati obveznicama koje nijesu dospjele za naplatu. Takođe, obveznice se mogu koristiti i za isplatu poreskih obaveza obveznicama koje dospijevaju za naplatu u godini na koju se odnose poreske obaveze i mogu se prodavati na berzi, preko ovlašćenih lica na tržištu hartija od vrijednosti (brokera).

Devizna štednja isplaćuje se u godišnjim ratama 1. jula (od 2004. godine do 2017. godine). 1. jula 2010. godine počela je isplata sedme rate obveznica devizne štednje za 66 hiljada vlasnika obveznica konvertovane devizne štednje, koji imaju pravo na naplatu. Budžetom Crne Gore za 2010. godinu opredijeljena su sredstva za isplatu štednje građana, u iznosu od 7,3 mil.€.

Ukupan dug po osnovu devizne štednje iznosi 137,2 mil. €. U periodu od 1. jula 2004. godine do 30. novembra 2010. godine isplaćeno je i otkupljeno obveznica u vrijednosti od 62,4 mil. €.

Izvještaj o izvršenim isplatama i otkupu obveznica po godinama:

godina	simbol	isplata u gotovini	otkupljene obveznice	Ukupno
2004	OB04	4.389.500,23	-	4.389.500,23
2005	OB05	5.567.824,98	12.447,00	5.580.271,98
2006	OB06	7.472.321,19	93.075,00	7.565.396,19
2007	OB07	7.209.775,17	268.353,00	7.478.128,17
2008	OB08	7.150.734,05	649.340,00	7.800.074,05
2009	OB09	6.996.646,12	945.534,00	7.942.180,12
2010	OB10	6.663.015,26	1.111.485,00	7.774.500,26
2011	OB11	-	1.254.909,00	1.254.909,00
2012	OB12	-	1.400.009,00	1.400.009,00
2013	OB13	-	1.590.158,00	1.590.158,00
2014	OB14	-	1.927.626,00	1.927.626,00
2015	OB15	-	2.114.111,00	2.114.111,00
2016	OB16	-	2.719.841,00	2.719.841,00
2017	OB17	-	2.892.715,00	2.892.715,00
		45.449.817,00	16.979.603,00	62.429.420,00

Štediša, odnosno vlasnik obveznica konvertovane devizne štednje, odlučuje sam kada će podići efektivni novac i kako će raspolagati sa njim.

Donošenjem Zakona o isplati devizne štednje građana položene kod ovlašćenih banaka sa sjedištem van Crne Gore, Crna Gora je zaštitila interese građana sa prebivalištem u Crnoj Gori, koji su deviznu štednju polagali kod banaka sa sjedištem van Crne Gore i koji to svoje pravo ne ostvaruju po zakonima države na čijoj teritoriji je sjedište banke. Ministarstvo finansija je donijelo Upustvo o načinu realizacije isplate devizne štednje građana položene kod ovlašćenih banaka sa sjedištem van Crne Gore.

Vlada Crne Gore - Ministarstvo finansija je, u cilju regulisanja obaveza po osnovu devizne štednje, emitovala obveznice (simbol: DO) u iznosu od 30,00 mil.€. Obveznice su u dematerijalizovanom obliku i registruju se kod Centralne depozitarne agencije. Pribavljaju se na tržištu hartija od vrijednosti i slobodno trguju na sekundarnom tržištu hartija od vrijednosti, u skladu sa Zakonom o hartijama od vrijednosti.

Obveznice devizne štednje mogu se realizovati prije roka dospjeća za:

- kupovinu akcija državnih preduzeća i preduzeća koja su u vlasništvu fondova u procesu privatizacije;
- kupovinu stanova, rezidencijalnih prostorija, poslovnih prostora, zemljišta ili druge svojine u državnoj svojini, za koje se odredi da se mogu kupovati obveznicama koje nijesu dospjele za naplatu;
- isplatu poreskih obaveza obveznicama koje dospijevaju za naplatu u godini na koju se odnosi poreska obaveza.

Preko poslovnih jedinica Crnogorske komercijalne banke AD Podgorica isplaćuje se štednja, odnosno obveznice konvertovane devizne štednje. Devizna štednja isplaćuje se u godišnjim ratama svakog 1. jula do 2017. godine.

Od 1. jula 2010. godine počela je isplata četvrte rate obveznica devizne štednje za 3 000 vlasnika obveznica konvertovane devizne štednje, koji imaju pravo na naplatu. Budžetom Crne Gore za 2010. godinu opredijeljena su sredstva za isplatu štednje građana, u iznosu od 3,0 mil.€.

Dug po osnovu konvertovane devizne štednje iznosi 34,5 mil. €. Od 10. aprila 2007. godine do 30. novembra 2010.godine, isplaćeno je i otkupljeno obveznica u vrijednosti od 9,5 mil. €.

Izveštaj o izvršenim isplatama i otkupu obveznica po godinama:

Godina	Simbol	Isplata u gotovini	Otkupljene obveznice	Ukupno
2007		1.613.399,42	-	1.613.399,42
2008		1.828.123,12	-	1.828.123,12
2009	D009	2.819.479,00	1.073,00	2.820.552,00
2010	D010	2.665.571,00	1.180,00	2.666.751,00
2011	D011	-	1.298,00	1.298,00
2012	D012	-	1.428,00	1.428,00
2013	D013	-	1.570,00	1.570,00
2014	D014	-	-	-
2015	D015	-	-	-
2016	D016	-	279.250,00	279.250,00
2017	D017	-	334.645,00	334.645,00
		8.926.574,54	620.444,00	9.547.016,54

Do 2017. godine preostali iznos za isplatu obveznica konvertovane devizne štednje iznosi 25 mil. €.

Takođe, uslovi, način, postupak i dinamika obeštećenja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja za period jul 2002 - decembar 2003. godine uređeni su Zakonom o obeštećenju korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Zakonom je utvrđeno da se isplata obeštećenja obavi u šest polugodišnjih rata koje dopijevaju:

20. 10. 2008. godine 1/6 obeštećenja;
20. 04. 2009. godine 1/6 obeštećenja;
20. 10. 2009. godine 1/6 obeštećenja;
20. 04. 2010. godine 1/6 obeštećenja;
20. 10. 2010. godine 1/6 obeštećenja;
20. 04. 2011. godine 1/6 obeštećenja.

Uredbom o konverziji obeštećenja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u obveznice i o načinu i bližim uslovima realizacije obveznica, utvrđena je obaveza Ministarstva finansija da isplatu obveznica obeštećenja i prenos sredstava za isplatu obavi preko banke.

Vlada Crne Gore - Ministarstvo finansija je 15. avgusta 2008. godine, radi regulisanja obaveza po osnovu obeštećenja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, emitovala obveznice (simbol: PO) u iznosu od 105, 00 mil. €. Obveznice obeštećenja ne podliježu porezu na imovinu i kapitalnu dobit i sa njima se može slobodno trgovati na tržištu hartija od vrijednosti, preko ovlašćenih učesnika na tržištu hartija od vrijednosti i u skladu sa zakonom kojim je uređen promet hartija od vrijednosti.

Obveznice obeštećenja mogu se realizovati prije roka dospijeća za:

- a) plaćanje računa utrošene električne energije,
- b) plaćanje poreskih obaveza,
- c) kupovinu akcija državnih preduzeća i preduzeća koja su u vlasništvu fondova koja su u procesu privatizacije,
- d) kupovinu stanova, rezidencijalnih prostorija, poslovnih prostora, zemljišta ili druge imovine u državnoj svojini.

Obveznice obeštećenja, u rokovima dospijeća, isplaćuju banke u sljedećim opštinama:

1. Prva banka Crne Gore u opštinama Podgorica, Nikšić, Šavnik i Plužine
2. Crnogorska komercijalna banka u opštinama Bijelo Polje, Budva, Danilovgrad, Žabljak, Berane, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Plav, Pljevlja, Rožaje, Tivat, Ulcinj, Herceg Novi, Cetinje, Andrijevica
3. NLB Montenegro banka u opštini Bar i za vlasnike obveznica iz inostranstva (Hrvatske, BIH, Makedonije, Austrije, Bugarske, Njemačke, Mađarske, Švedske i Srbije).

Ukupan dug po osnovu obeštećenja iznosi 104,4 mil. €. U periodu od 20. oktobra 2008. do 30. novembra 2010. godine, isplaćeno je 79,1 mil. € i otkupljeno 8,1 mil. € obveznica obeštećenja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Za isplatu obeštećenja opredijeljeno je 34,0 mil.€ Budžetom Crne Gore za 2010. godinu.

Vlada Crne Gore - Ministarstvo finansija i u narednom periodu će isplaćivati obveznice konvertovane devizne štednje i obeštećenja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, u zakonom predviđenim rokovima.

Marina POPOVIĆ
samostalni savjetnik I

Marko VUKAŠEVIĆ,
samostalni savjetnik III

Sektor za trezor

Finansijski sistem u 2010. godini

Bojana Bošković

Oblast finansijskog sistema u 2010. godini obilježile su još prisutne posljedice krize, donošenje nove regulative, te intenziviranje saradnje između regulatora. Posljedice globalne finansijske krize su se u 2009. i 2010. godini ogledale kroz smanjenu aktivnost, potencijale i performanse aktera na finansijskom tržištu.

Donošenjem novog Ustava Crne Gore, u oblasti uređenja finansijskog sistema došlo je do značajnih promjena, prepoznavanjem Centralne banke kao institucije odgovorne za finansijsku stabilnost. Ovakva odredba Ustava je zahtijevala i donošenje novog Zakona o Centralnoj banci, kao i pronalaženje mehanizma za njegovu implementaciju, polazeći od činjenice da Centralna banka sprovodi nadzor i superviziju bankarskog sektora i mikrokreditnih finansijskih institucija, dok je nadzor i supervizija druga dva segmenta finansijskog sistema - osiguranja i tržišta kapitala - odgovornost Agencije za nadzor osiguranja i Komisije za hartije od vrijednosti. Nova uloga Centralne banke je detaljnije razrađena regulativom koja je donijeta u julu 2010. godine, a prije svega kroz Zakon o Savjetu za finansijsku stabilnost, koji je, pored ovog, donijet iz razloga jačanja koordinacije o pitanjima finansijske stabilnosti, a u skladu je sa globalnim inicijativama i zahtjevima EU u ovoj oblasti.

Cilj osnivanja Savjeta za finansijsku stabilnost je praćenje, identifikacija, sprečavanje i ublažavanje potencijalnih sistemskih rizika u finansijskom sistemu

Crne Gore kao cjeline, radi obezbjeđivanja i očuvanja stabilnosti finansijskog sistema i izbjegavanja uticaja faktora koji bi mogli dovesti do nastupanja finansijske krize širih razmjera. U tom smislu se, pored ostalih aktivnosti, predviđa i utvrđivanje Plana za upravljanje finansijskom krizom na nivou cjelokupnog finansijskog sistema (Contingency plan), kao i stresno testiranje i vježbe simulacije finansijske krize. Centralna banka će, u skladu sa ovim zakonom, objavljivati i izvještaj o finansijskoj stabilnosti. Članovi Savjeta za finansijsku stabilnost su guverner Centralne banke, koji predsjedava Savjetom, ministar finansija, predsjednik Savjeta Agencije za nadzor osiguranja i predsjednik Komisije za hartije od vrijednosti.

U toku je projekat „Jačanje regulatornih i nadzornih kapaciteta finansijskih regulatora” pod IPA 2008 fondom, čiji je cilj pomoć finansijskim regulatorima u Crnoj Gori u izgradnji institucionalnih kapaciteta kroz tehničku pomoć i stručnu edukaciju zaposlenih, uspostavljanjem najsavremenijih operativnih procedura, jačanjem saradnje između finansijskih regulatora i obezbjeđivanjem veće stabilnosti cjelokupnog finansijskog sistema. Do sada odrađene, kao i predstojeće aktivnosti, imaju za cilj usklađivanje crnogorskog zakonodavstva sa evropskim pravom, kao i prilagođavanje nadzorne funkcije najboljoj međunarodnoj praksi u ovoj oblasti.

Regulatorne aktivnosti u 2010. godini bile su dominantno usmjerene na dalje unapređenje zakonskog okvira u pravcu usaglašavanja ključnih regu-

1 - Ovo se smatra nastavkom mjera koje su bile predviđene Zakonom o zaštiti bankarskog sistema

latornih akata iz oblasti finansijskih usluga i ekonomske i monetarne politike sa Acquisom, odredbama Ustava Crne Gore, jačanja uloge i ovlašćenja supervizije, te dalje saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama.

Donešen je set od pet finansijskih zakona i to: Zakon o Centralnoj banci, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama, Zakon o zaštiti depozita, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju i likvidaciji banaka i Zakon o Savjetu za finansijsku stabilnost.

Najznačajnije novine koje su donijete novom regulativom finansijskog sistema se, između ostalog, odnose na uspostavljanje funkcije Centralne banke kao kreditora u posljednjoj instanci¹, usklađivanje sa evropskim direktivama u oblasti dodjeljivanja kvalifikovanog učešća u bankama, korporativnog upravljanja, ovlašćenja i postupanja u

privremenoj upravi, prenosa imovine i obaveza na drugu banku, oduzimanja dozvole za rad i sl. Takođe, donošenjem novog Zakona o zaštiti depozita podignut je nivo zaštite depozita na 20.000 eura, sa prelaznim periodom do 1. januara 2013. godine, kada će nivo biti potpuno usklađen sa evropskom direktivom i iznositi 50.000 eura. Bitno je napomenuti da je Crna Gora bez negativnih posljedica, odnosno povlačenja depozita iz banaka i rasta nepovjerenja, ostvarila prelazak sa tzv. Blank guarantee, odnosno garantovanja depozita do punog iznosa.

Ovaj set predloga zakona je donesen sa ciljem jačanja uloge regulatora finansijskog sistema, a prije svega regulatora bankarskog sistema, zatim povećavanja stepena njihove nezavisnosti, kao i obezbjeđivanja dodatnih instrumenata za supervizijsko djelovanje u cilju očuvanja stabilnosti bankarskog i finansijskog

skog sistema. Potreba za donošenjem seta nove finansijske regulative javila se usljed turbulencija na globalnom finansijskom tržištu, kao i preporuka međunarodnih finansijskih institucija, prije svega MMF-a i Svjetske banke.

Rješenja predložena u zakonima su rezultat intenzivne saradnje sa ekspertima MMF-a i Svjetske banke i reflektuju najbolju međunarodnu praksu i preporuke evropskog zakonodavstva. Usvajanjem ovih zakona kvalitet regulative finansijskog sistema će biti na znajano višem nivou.

Bojana BOŠKOVIĆ
Vršilac dužnosti pomoćnika
ministra za međunarodnu
ekonomsku saradnju,
strukturne reforme i unapređenje
poslovnog ambijenta

Pregled najznačajnijih međunarodnih izvještaja u 2010. godini

Ivona Mihajlović

Mileva Seratić

10. maj 2010.

IZVRŠNI DIREKTORI MMF-A O VLADINIM MJERAMA

U Zaključcima o Crnoj Gori čelnici MMF-a pozdravili su nedavne reformske napore Vlade i preporučili dodatnu deregulaciju tržišta rada, uključujući ublažavanje pravila o tehnološkim viškovima i smanjenje restrikcija za zapošljavanje. Glavni izazovi za crnogorsku ekonomiju u narednom periodu biće smanjenje deficita tekućeg računa na održive nivoe i poboljšanje konkurentnosti kroz strukturne reforme, ocijenili su izvršni direktori Međunarodnog monetarnog fonda (MMF).

“S obzirom na ograničenu fleksibilnost politike, potrebno je smanjiti veliki fiskalni i spoljni deficit i jačati konkurentnost kroz strukturne reforme”, kazali su iz MMF-a. Oni su rekli da je fiskalno stezanje presudno za podršku reformama koje bi bile usmjerene na poboljšanje konkurentnosti u Crnoj Gori.

U MMF-u su pozitivno ocijenili usvajanje srednjoročnog fiskalnog okvira koji je usmjeren na postizanje budžetske ravnoteže u nekoliko narednih godina i ohrabрили brzo usvajanje politika koje će podržati taj cilj. “Pozitivno je i preispitivanje smanjenja poreza u prošlosti, vježbanje razboritosti u izdavanju državnih garancija i usvajanje proaktivnog pristupa u radu sa nagomilanim dugoročnim obavezama koje se odnose na penzijski sistem”, naveli su izvršni direktori MMF-a. Izvršni direktori pohvalili su brz odgovor vlasti na na finansijsku krizu kroz poboljšanje likvidnosti u bankarskom sistemu i garanciju depozita, kao i sprovođenje preporuka iz Programa ocjene finansijskog sektora.

“Vlasti su sprovele široke mjere za stabilizaciju finansijskog sistema i

pokretanje kreditne aktivnosti. Među njima su pokrivanje garantovanih depozita, prijevremena otplata kredita, hitna podrška likvidnosti i smanjenje obavezne rezerve”, rekli su predstavnici MMF-a.

12. maj 2010.

CRNA GORA NAJBOLJA U ISPUNJENJU CILJEVA LISABONSKE STRATEGIJE MEĐU NEČLANICAMA EU

Crna Gora je od 11 istočno-evropskih zemalja koje nijesu članice Evropske unije, sa ocjenom 4,19, najbliža ispunjenju ciljeva Lisabonske strategije ekonomskih i strukturnih reformi, pokazuje novi izvještaj Svjetskog ekonomskog foruma (WEF). Crna Gora je, kako je navedeno u izvještaju pod nazivom Lisabonski pregled 2010, pretekla Hrvatsku i zauzevši prvo mjesto postala »top

reformatore« među zemljama koje nijesu članice EU.

„Crna Gora je nadmašila i pet najniže rangiranih zemalja članica EU - Grčku, Poljsku, Italiju, Rumuniju i Bugarsku«, navodi se u Lisabonskom pregledu.

WEF je konstatovao da je Crna Gora najjača u oblastima finansijskih usluga i socijalne uključenosti, gdje ima ocjene iznad prosjeka 12 novih članica EU, dok je dobre ocjene dobila i za održivi razvoj, kao i za mrežnu industriju (network industry).

9. jul 2010.

SVJETSKA BANKA OBJAVILA IZVJEŠTAJ „PREKOGRANIČNO INVESTIRANJE 2010“

U izvještaju Prekogranično investiranje 2010 Svjetska banka ocijenila je da je Crna Gora jedna od najotvorenijih zemalja u svijetu za strane investicije. Iz SB su naveli da je za osnivanje kompanije u stranom vlasništvu u Crnoj Gori potrebno 15 dana i 14 postupaka, što je malo brže u odnosu na regionalni prosjek za istočnu Evropu i centralnu Aziju, ali i mnogo brže od globalnog prosjeka. U izvještaju je konstatovano da kompanije u Crnoj Gori mogu slobodno otvoriti i voditi bankarske račune u stranoj valuti, dok minimalni osnivački kapital iznosi simboličnih jedan EUR.

7. septembar 2010.

USPJEŠNA EMISIJA EUROBEVZNICA - PRVA ZEMLJA IZ REGIONA I DEBITANT NAKON GRČKE KRIZE

Crna Gora je više nego uspješno debitovala na svjetskim tržištima kapitala emisijom euro obveznica u iznosu od 200 miliona eura. Crna Gora je im-

presionirala investitore, a tome u prilog govori činjenica da je postojalo preko 600 miliona eura potražnje, što je jedinstven slučaj da jedna zemlja koja se prvi put pojavljuje na tržištu obveznica ostvari tražnju triput veću od ponude. Ponudu je dostavilo preko 140 investitora iz 25 različitih zemalja, a obveznice je kupilo 125 investitora.

Obveznice su emitovane sa ročnošću od pet godina, kamata je fiksirana na 7.875%, a vodeći aranžeri obveznica su bili Kredit Svis /Credit Suisse/ i Dojče /Deutsche/ Bank. Našu hartiju od vrijednosti investitori su kupili u sljedećem učešću: fondovi 45%, banke 38%, privatne banke 10%, hedž fondovi 3%, osiguravajuće kuće 2%, ostali 2%, a u pogledu geografske zastupljenosti: Velika Britanija 30%, Njemačka/Austrija 24%, Švajcarska 22%, SAD 6%, skandinavske zemlje 6%, istočna Evropa 3%, ostali 9%.

Izlazak Crne Gore na evropsko tržište predstavlja odličnu priliku da se investitori koji do sada nijesu ulagali u našu zemlju bolje upoznaju sa mogućnostima investiranja, dok se, s druge strane, otvara put našim finansijskim institucijama i privrednim subjektima za ulazak na ovo tržište. Istovremeno, ovakav način zaduživanja pokazuje da investitori imaju povjerenje u javne finansije jedne zemlje, što je naročito značajno sa aspekta privlačenja novih investitora.

9. septembar 2010.

CRNA GORA NA 49. MJESTU U INDEKSU GLOBALNE KONKURENTNOSTI 2010 - 2011

Crna Gora napredovala je 13 pozicija u odnosu na prošlogodišnji izvještaj Svjetskog ekonomskog foruma o

konkurentnosti zemalja pod nazivom Indeks globalne konkurentnosti 2010 - 2011, što je najveći napredak među zemljama regiona.

Crna Gora je svrstana u efficiency driven ekonomiju i na listi od 139 zemalja zauzela 49. mjesto, što je 13 pozicija bolje nego 2009. i 16 pozicija bolje nego 2008. godine. Dodijeljeno joj je 4,36 bodova od mogućih 7. Crna Gora se nalazi u „gornjoj polovini“ zemalja shodno stepenu konkurentnosti, ukoliko se uzme u obzir da je 3,5 bodova srednja vrijednost.

Upoređujući sa podacima iz Indeksa 2009 - 2010, ove godine je evidentiran napredak Crne Gore u sljedećim oblastima: Institucije, Infrastruktura, Makroekonomska stabilnost, Zdravstvo i osnovno obrazovanje, Visoko obrazovanje i obuke, Efikasnost tržišta robe, Efikasnost tržišta rada, Tehnološka spremnost, Biznis sofisticiranost i Inovacije.

23. septembar 2010.

FREJZER INSTITUT:
CRNA GORA NA 66. MJESTU
PO EKONOMSKIM SLOBODAMA

Kanadski Frejzer institut rangirao je Crnu Goru na 66. mjesto po stepenu ekonomskih sloboda, što je 15 mjesta bolje u odnosu na 2009. godinu. Crna Gora tu poziciju dijeli sa dvije članice Evropske unije- Italijom i Poljskom.

Crna Gora ima ocjenu 6,9, dok je 2009. godine ona iznosila 6,58.

Od bivših jugoslovenskih republika, samo je Slovenija ispred Crne Gore, na 61. mjestu, dok se Bosna i Hercegovina nalazi na 111. mestu, a Srbija je na 97. poziciji. Hrvatska je na 87, a Makedonija je 72. mjestu.

Crna Gora je, od svih oblasti koje se ocjenjuju, najbolji učinak imala u oblasti zakonske regulative kada su u pitanju krediti, rad i poslovanje, tako da je po

toj komponenti ekonomskih sloboda rangirana na 13. mjesto.

Mogućnosti slobodne međunarodne razmjene bila je najbolje ocijenjena komponenta u okviru indeksa ekonomskih sloboda u Crnoj Gori, dok je kategorija crnog deviznog kursa ocijenjena maksimalnom ocjenom deset. Veoma visoke ocjene su, u okviru slobode trgovine sa strancima, dobili carinske tarife i kontrola kapitalnih tokova.

Napredak je ostvaren i u oblasti ma koje se odnose na veličinu vlade, zakonodavnu strukturu i zaštitu imovinskih prava, pristup stabilnom novcu.

13. oktobar 2010.

SVJETSKA BANKA REVIDIRALA
PROCJENE - PROGNOZIRALA RAST
CRNOGORSKE EKONOMIJE

Svjetska banka revidirala je procjene ekonomskog rasta za 2010. godinu, pa će prema prognozama Svjetske banke crnogorski bruto domaći proizvod prethodne godine porasti 0,5 odsto.

SB, u izvještaju za istočnu Evropu i centralnu Aziju, za većinu zemalja tog regiona predviđa rast, osim za Hrvatsku, Rumuniju, Letoniju i Kirgistan. Ekonomski rast vratio se, kako je navedeno, u regiju istočne Evrope i centralne Azije i prethodne godine bi prosječno trebalo da iznosi oko četiri odsto. Ali, kako se dodaje, rast centralne i istočne Evrope biće manji od dva odsto, bivših sovjetskih republika ispod četiri odsto. Iz Svjetske banke su upozorili da su nove ekonomije istočne Evrope i centralne Azije najteže pogođene globalnom krizom i da je njihov oporavak direktno vezan za oporavak zapadne Evrope, jer tri četvrtine njihovog izvoza ide u 15 zapadnoevropskih članica Evropske unije.

14. oktobar 2010.

MMF: JASNI SIGNALI OPORAVKA
NA ZAPADNOM BALKANU

Međunarodni monetarni fond vidi jasne signale oporavka na zapadnom Balkanu, najviše zahvaljujući rastu izvoza, saopštio je izvršni direktor te organizacije, Ejđž Bejker.

“Činjenica da se Crna Gora uspješno zadužila na međunarodnom finansijskom tržištu pozitivna je za cijelu regiju. Istovremeno, taj je oporavak krhak i zemlje moraju pokrenuti mnogo ambicioznije strukturalne reforme kako bi u budućnosti postigle znatniji rast”, rekao je Bejker. On je objasnio da su se mnoge zemlje do sada oslanjale na strani kapital koji je služio kao podsticaj domaćoj potražnji.

18. oktobar 2010.

EK: CRNA GORA SE POLAKO
IZVLAČI IZ RECESIJE

Evropska komisija navela je u ekonomskoj analizi da se Crna Gora polako izvlači iz recesije, te da je u toj zemlji tokom 2010. godine došlo do postepenog rasta bruto domaćeg proizvoda, dok je industrijska proizvodnja porasla 5,6 odsto.

Komisija dalje navodi da je deficit platnog bilansa Crne Gore do polovine prethodne godine iznosio 29 odsto BDP, „što je praktično finansirano neto većim prilivom direktnih stranih investicija od 10,1 odsto, dok su rezerve

Centralne banke uvećane za 35 miliona evra“.

Evropska komisija ocijenila je da je izdavanje euroobveznica bio jedan od nazapaženijih ekonomskih događaja, „imajući u vidu da su u obveznice plasirali sredstva 140 investitora iz 25 zemalja i da je potražnja nadmašila ponudu, dok je kamata utvrđena na 7,87 odsto godišnje na pet godina“.

4. novembar 2010.

CRNA GORA LIDER U REGIONU PO
REFORMAMA U OBLASTI LAKOĆE
POSLOVANJA /IZVJEŠTAJ O LAKOĆI
POSLOVANJA

Crna Gora je zauzela 66. mjesto na listi od 183 zemlje, čime se našla među prvih 70 zemalja u svijetu po lakoći obavljanja biznisa, za razliku od 2009. godine kada je zauzimala 71. mjesto. Prema izvještaju, Crna Gora je zabilježila 3 reforme, što je svrstava među 21 zemlju koje su napravile toliko reformi, a samo 8 zemalja sprovelo je više reformi nego naša zemlja. Crna Gora je, takođe, jedina zemlja u regionu koja je sprovela 3 reforme, što ukazuje da je sprovela najviše reformi u regionu. Rang Crne Gore predstavlja korekciju za jednu poziciju naniže u odnosu na Izvještaj 2010, kada je zauzela 65. mjesto. Promjena metodologije, odnosno izostavljanje indikatora zapošljavanje radnika, u kojem je Crna Gora imala izuzetno dobre pokazatelje, odrazila se na poziciju Crne Gore u izvještaju.

Reforme su prepoznate u 3 indikatora: započinjanje biznisa, plaćanje poreza i prekogranična trgovina. U oblasti započinjanja biznisa ostvaren je napredak od 34 pozicije, pa je Crna Gora zauzela 51. mjesto. U oblasti prekogranične trgovine Crna Gora je zabilježila pomjeranje sa 47. mjesta na 34. poziciju u ovogodišnjem izvještaju, a napredak je zabilježen i u oblasti plaćanja poreza, registrovanje nepokretnosti i dobijanje kredita (u oblasti

dobijanja kredita rangirana na 32. poziciji). Značajno je pomenuti da je kod ostalih indikatora (građevinske dozvole, izvršenje ugovora, zatvaranje biznisa i zaštita investitora) Crna Gora zadržala poziciju iz 2009. godine. U oblasti zaštite investitora rangirani smo na 28. mjestu.

6. novembar 2010.

MMF KORIGOVAO PROCJENE
ZA CRNU GORU

Crna Gora će ove godine ostvariti pad ekonomije od 0,5 odsto, dok će naredne njen rast iznositi 3 odsto, najn-

ovije su prognoze Međunarodnog monetarnog fonda (MMF). MMF je na taj način korigovao na bolje ranije procjene prema kojima je prognozirao da će crnogorska ekonomija oslabiti ove godine 1,8 odsto.

Šef Misije MMF-a za Crnu Goru, Gervin Bel, smatra da je za Crnu Goru smanjivanje deficita od primarnog značaja. „Ne samo kako bi se smanjio iznos javnog duga, čiji će troškovi servisiranja opteretiti buduće budžete, već kako bi se povratio određeni manevarski, ili, kako kažemo, fiskalni prostor za rješavanje potencijalnih potreba u budućnosti“, dodao je Bel. „U slučaju Crne Gore, Vlada je donijela ekonomski ispravnu odluku i poželjan pristup da smanjenjem rashoda i održavanjem niske poreske stope utiče na jačanje rasta. Međutim, bez obzira koliko je ta odluka ispravna, treba, naglasiti da ukoliko se usljed izmjene politike spriječi neophodno smanjenje nivoa rashoda, s druge strane mora

doći do povećanja poreza“, objasnio je Bel.

10. oktobar 2010. godine

MIŠLJENJE EVROPSKE KOMISIJE

U 2009. godini, crnogorske vlasti pokušale su da se prilagode naglom padu prihoda, tako što će konsolidovati potrošnju: neto plate u državnoj upravi su smanjene 7%, potrošnja je održana na dvije trećine, a rashodi za robe i usluge za skoro 10%. Kapitalna potrošnja je, takođe, korišćena kao amortizer, na način da su planirani poslovi smanjeni za više od polovinu. Ovi napori su rezultirali konsolidovanim budžetskim deficitom

od 3,5% BDP-a u 2009. godini, koji je finansiran zaduživanjem u inostranstvu, kao i prihodima od privatizacije. U prvoj polovini 2010. godine, deficit je za 0,4% BDP-a kao rezultat restriktivne fiskalne politike koja je smanjila rashode za 6,3% u odnosu na prošlu godinu.

Crna Gora je postigla široki domaći konsenzus o osnovama ekonomske politike, kao i iskustvo u sprovođenju ekonomskih reformi. Ekonomska stabilnost dostigla je stepen za koji se smatra da je dovoljan da omogući ekonomistima da donose odluke u klimi predvidljivosti. To je dovelo do visokih stopa rasta, koje su u godinama prije ekonomske krize iznosile u prosjeku iznad 5%. Budžetski deficit i javni dug očuvani su na umjerenim nivoima. Nezaposlenost je smanjena na ispod 12% u 2009. i radno zakonodavstvo je modernizovano. Slobodna trgovina se razvijala u poslednjoj deceniji kroz privatizaciju i ukidanje kontrola cijena, deviznog i trgovinskog režima. Strane investicije privučene su poboljšanjem poslovnog okruženja. Restrukturiranje strateških preduzeća i sektora je u toku. Državna pomoć je kroz istoriju bila mala, često u vezi sa klauzulama u privatizaciji ili se odnosila na podršku kompanijama koje se suočavaju sa izazovima. Crnogorska ekonomija i dalje je veoma otvorena, dok je nivo trgovinske i investicione povezanosti sa EU i zapadnim Balkanom visok.

22. novembar 2010. godine

MMF PROGNOZIRA RAST
CRNOGORSKE EKONOMIJE U OVOJ
I NAREDNOJ GODINI

Šef misije Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) koja je prethodnih dana boravila u radnoj posjeti Crnoj Gori, Gervin Bel, saopštio je da su kontrakcije u crnogorskoj ekonomiji definitivno za-

ustavljene i da će ove godine naša privreda porasti 0,3%, dok će značajniji rast zabilježiti naredne godine, odnosno oko 3% BDP-a. Bel i ministar finansija, dr Igor Lukšić, ocijenili su da Crnoj Gori ne treba stend baj aranžman sa MMF-om, jer su politike koje ona vodi dobro usmjerene. Lukšić je kazao je da postoji opcija kreditnih linija predostrožnosti, koje je MMF ponudio Crnoj Gori, a koje će koristiti zemlje sa fundamentalno dobrim ekonomskim osnovama. „Crna Gora bi se mogla kandidovati za takvu liniju, ali bi to svakako prethodno posmatrali u kontekstu novih turbulencija na evropskom tržištu“, rekao je Lukšić. On je naveo da je cilj nedavne posjete MMF-a bila pomoć u kreiranju ukupne slike o pravcima u kojim se kreće crnogorska ekonomija. Lukšić je istakao značaj zajedničkog stanovišta Vlade i MMF-a o kretanjima crnogorske ekonomije u prethodnoj godini, kao i sličnim predviđanjima rasta u 2011. „Ta zajednička polazna pozicija omogućava nam da dalje razmatramo sva pitanja, koja se prije svega tiču budžetskog okvira“, kazao je Lukšić. On je zaključio da je došlo do boljih performansi naših javnih finansija - dodatnim fiskalnim prilagođavanjima smanjen je budžetski deficit u odnosu na prošlu godinu, a projekcija Vlade je da će se deficit zadržati na nivou oko 4% BDP-a ove godine. Lukšić je saopštio da budžet za 2011. godinu obezbjeđuje dodatno fiskalno prilagođavanje. „Na dobrom smo putu da implementiramo srednjoročni budžetski okvir, s ciljem da do 2012. godine eliminišemo primarni deficit i pošaljemo poruku da su javne finansije u Crnoj Gori u dobrom stanju“, rekao je Lukšić i dodao da u tom cilju treba dodatno unapređivati poslovni ambijent i sprovesti strukturne reforme.

Šef misije MMF-a za Crnu Goru, Gervin Bel, smatra da blage stope ekonomskog rasta u narednom periodu neće biti dovoljne za poboljšanje situacije na tržištu rada, što će zahtijevati dodatne reforme, posebno fleksibilnost na polju zarada i usklađivanje radne snage sa potrebama. On je istakao da ohrabruju podešavanja koja je Vlada napravila na strani budžeta, dodajući da se u

ovoj godini očekuje poboljšanje bilansa budžeta za 1,5% BDP-a. Bel je preporučio dodatno smanjenje tekućih rashoda i u tom smislu pohvalio planove reforme penzijskog sistema, koja, prema njegovim riječima, predstavlja ključni uslov za kreiranje srednjoročnog okvira finansiranja na održivim osnovama. „Postojeći planovi imaju za cilj da to urade i imaće vrlo korisne efekte. Ako mene pitate, preporučio bih vam mnogo kraći tranzicioni period za povećanje granice za odlazak u penziju, kao i da se penzije usklađuju sa stopom inflacije“, rekao je Bel. On je zaključio da emisija crnogorskih euroobveznica iz septembra predstavlja nagradu privatnih investitora Vladinom fiskalnom programu.

Mileva SERATLIĆ
asistent portparola

Ivona Mihajlović
asistent portparola

Procjena ostvarenja izvornih prihoda i analiza ostvarenja javne potrošnje u Crnoj Gori za 2010. Godinu

Iva Vuković

Vladislav Karadžić

Radovan Živković

Snežana Mugoša

Javna potrošnja¹ u 2010. godini procijenjena je na iznos od 1.401,62 mil € ili 46,33% BDP-a, što je 120 mil € manje u odnosu na 2009. godinu. Procijenjeni nivo javne potrošnje finansiran je iz poreza u iznosu od 755,09 mil €, doprinosa 379,76 mil €, taksi 26,78 mil €, naknada 99,65 mil €, ostalih tekućih prihoda 45,12 mil € i primitaka od otplate kredita u iznosu od 3,62 mil €. Osim izvornih

prihoda, javna potrošnja u 2010. godini finansirana je i iz pozajmica i kredita u iznosu od 243,88 mil €, donacija u iznosu od 2,76 mil € i prihoda od privatizacije i prodaje imovine u iznosu od 25,39 mil €. Korišćenje depozita u 2010. godini iznosilo je 78,44 mil € ili 2,59 % BDP-a.

Tekući javni prihodi procijenjeni su u iznosu od 1.310,01 mil € ili 43,31% procijenjenog BDP-a za 2010. godinu

(3.025,00 mil €). U strukturi javnih prihoda, najznačajniji su porezi –24,96 % BDP-a i doprinosi 12,55 % BDP-a. U odnosu na plan, izvorni javni prihodi ostvareni su za 97,69%. Bitno je istaći da se u 2010. godini promijenila struktura izvornih prihoda u odnosu na prethodne godine. Naime, primjetan je rast direktnih poreza u ukupnim poreskim prihodima, dok se istovremeno smanjuje učešće indirektnih poreza (45,4%:54,6% u korist indirektnih)².

1 - Ministarstvo finansija procijenilo je ostvarenje budžeta lokalnih samouprava za 2010. godinu, na osnovu plana budžeta opština za 2010. godinu i na osnovu podataka o ostvarenju opština za devet mjeseci 2010. godine.

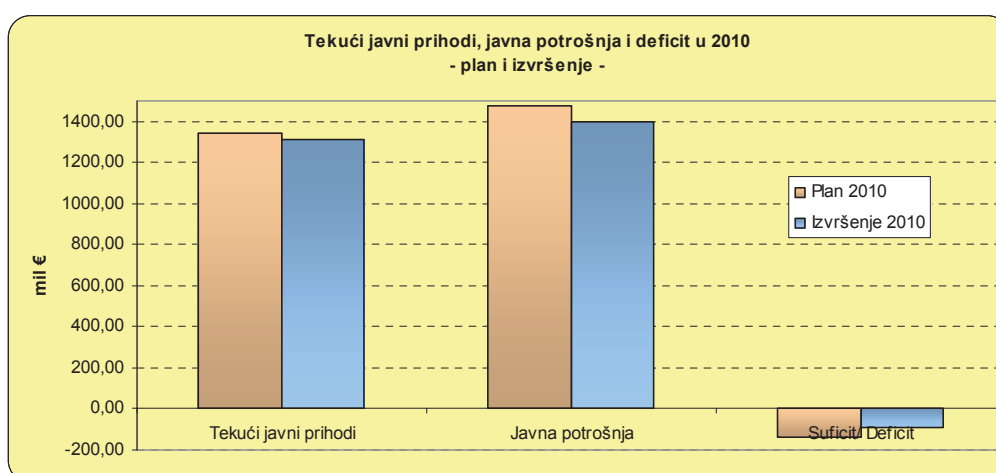
2 - Ovaj odnos u 2009 godini je iznosio 43,8:56,2 u korist indirektnih javnih prihoda.

3 - Prema ogranskom zakonu o budžetu, članom 16 definisan je gotovinski deficit ili suficit koji predstavlja razliku primitaka i izdataka, pri čemu se primici umanjuju za pozajmice, primljene transfere, donacije i primitke od prodaje imovine, a izdaci za otplatu glavnice u zemlji i inostranstvu po osnovu duga nastalog uzimanjem kredita ili emitovanjem hartija od vrijednosti i promjenu neto obaveza iz prethodnih godina koje nemaju karakter pozajmica. Promjena neto obaveza iz prethodnih godina prikazuje se kao razlika stanja obaveza na početku i kraju fiskalnog perioda. Shodno tome u gotovinski deficit treba uključiti neizmirene obaveze. Iznos neizmirenih obaveza biće utvrđen do 15. februara 2011. Međutim, prema preliminarnim podacima procjenjuje se da će deficit biti ispod 4% BDP-a.

Tekuća javna potrošnja za 2010. godinu iznosila je 1.238,09 mil € ili 40,93% BDP-a. U odnosu na plan, javna potrošnja izvršena je sa 99,25%. Pojedinačno po ekonomskoj klasifikaciji, najveću stavku izdataka predstavljaju Transferi za socijalnu zaštitu – 423,93 mil € što čini 14% BDP-a, Bruto zarade – 317,37 mil € ili 10,49% BDP-a i Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru - 203,44 mil € ili 6,73 % BDP-a, dok je kapitalni budžet iznosio 163,54 mil € ili 5,41% BDP-a.

Gotovinski deficit³ javnog sektora za 2010. godinu planiran je u iznosu od 139,90 mil €, a procijenjen je u iznosu od 91,6 mil €, što čini 3,03 % procijenjenog BDP-a za 2010. godinu. Deficit kod Budžeta Crne Gore procijenjen je u iznosu od 84,57 mil €, dok je deficit lokalne samouprave procijenjen u iznosu od 7,04 mil €.

U tabeli⁴ je prikazan plan i ostvarenje izvornih javnih prihoda i plan i izvršenje javne potrošnje sa finansiranjem za 2010. godinu u mil € i % BDP-a:

4 - U navedenoj tabeli date su procjene ostvarenja izvornih prihoda i javne potrošnje. Konačni podaci biće objavljeni u Završnom računu za 2010. godinu.

Javna potrošnja	Plan 2010		Izvršenje 2010		% Izvršenja
	mil €	% BDP	mil €	% BDP	
Tekući javni prihodi	1341,02	44,33	1310,01	43,31	97,69
Porezi	820,47	27,12	755,09	24,96	92,03
Porez na dohodak fizičkih lica	105,86	3,50	115,07	3,80	108,70
Porez na dobit pravnih lica	49,58	1,64	20,27	0,67	40,88
Porez na promet nepokretnosti	18,83	0,62	16,46	0,54	87,44
Porez na dodatu vrijednost	398,86	13,19	364,18	12,04	91,31
Akcize	149,89	4,96	134,26	4,44	89,57
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	48,87	1,62	50,81	1,68	103,98
Lokalni porezi	38,79	1,28	42,45	1,40	109,43
Ostali republički prihodi	9,79	0,32	11,59	0,38	118,30
Doprinosi	323,93	10,71	379,76	12,55	117,24
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	198,64	6,57	233,50	7,72	117,55
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	115,23	3,81	129,90	4,29	112,73
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	10,06	0,33	10,15	0,34	100,88
Ostali doprinosi	0,00	0,00	6,22	0,21	0,00
Takse	30,11	1,00	26,78	0,89	88,96
Naknade	110,02	3,64	99,65	3,29	90,58
Ostali prihodi	49,65	1,64	45,12	1,49	90,88
Primici od otplate kredita	6,84	0,23	3,62	0,12	52,84
Javna potrošnja	1480,92	48,96	1401,62	46,33	94,65
Tekuća javna potrošnja	1247,46	41,24	1238,09	40,93	99,25
Tekući izdaci	625,22	20,67	589,56	19,49	94,30
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	314,66	10,40	317,37	10,49	100,86
Ostala lična primanja	30,58	1,01	24,50	0,81	80,11
Rashodi za materijal i usluge	151,09	4,99	130,56	4,32	86,41
Tekuće održavanje	33,43	1,11	31,43	1,04	94,02
Kamate	33,10	1,09	31,20	1,03	94,24
Renta	9,96	0,33	8,69	0,29	87,17
Subvencije	45,08	1,49	39,73	1,31	88,12
Ostali izdaci	7,31	0,24	6,10	0,20	83,49
Transferi za socijalnu zaštitu	407,19	13,46	423,93	14,01	104,11
Transferi javnim institucijama, NVO	198,53	6,56	203,44	6,73	102,47
Kapitalni budžet	233,46	7,72	163,54	5,41	70,05
Kapitalni izdaci Tekućeg budžeta i Državnih fondova	21,24	0,70	19,40	0,64	91,32
Kapitalni budžet CG	121,00	4,00	63,25	2,09	52,27
Kapitalni budžet lokalne samouprave	91,22	3,02	80,89	2,67	88,68
Pozajmice i krediti	4,49	0,15	4,94	0,16	110,13
Rezerve	12,02	0,40	16,22	0,54	134,92
Suficit/ Deficit	-139,90	-4,62	-91,61	-3,03	
Primarni deficit	-106,80	-3,53	-60,42	-2,00	
Otplata duga	152,86	5,05	258,86	8,56	169,34
Otplata glavnice rezidentima	22,84	0,76	62,29	2,06	272,67
Otplata glavnice nerezidentima	43,34	1,43	45,34	1,50	104,61
Otplata obaveza iz prethodnih godina	86,67	2,87	151,23	5,00	174,48
Nedostajuća sredstva	-292,76	-9,68	-350,47	-11,59	
Finansiranje	292,76	9,68	350,47	11,59	
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	8,29	0,27	38,43	1,27	463,56
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	100,00	3,31	205,45	6,79	205,45
Donacije	21,77	0,72	2,76	0,09	12,70
Prihodi od privatizacije	73,22	2,42	25,39	0,84	34,68
Korišćenje depozita države	89,49	2,96	78,44	2,59	87,65

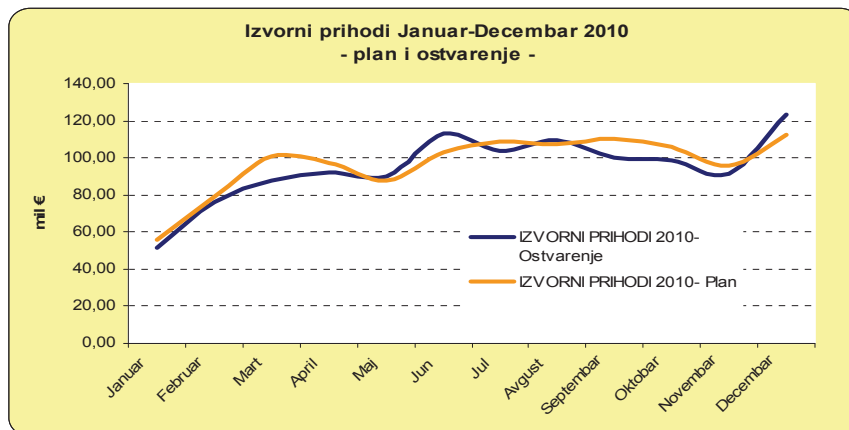
Konsolidovana javna potrošnja (javna potrošnja umanjena za doprinose na teret poslodavca i komunalne naknade) procijenjena je u iznosu 1.361,58 mil € ili 45,01% BDP-a, dok je poređeno sa 2009. godinom, javna potrošnja nakon konsolidacije manja za 4,83 % BDP-a.

Konsolidovana javna potrošnja	Plan 2010		Izvršenje 2010		% Izvršenja
	mil €	% BDP	mil €	% BDP	
Tekući javni prihodi	1297,21	42,88	1269,96	41,98	97,90
Porezi	820,47	27,12	755,09	24,96	92,03
Porez na dohodak fizičkih lica	105,86	3,50	115,07	3,80	108,70
Porez na dobit pravnih lica	49,58	1,64	20,27	0,67	40,88
Porez na promet nepokretnosti	18,83	0,62	16,46	0,54	87,44
Porez na dodatu vrijednost	398,86	13,19	364,18	12,04	91,31
Akcize	149,89	4,96	134,26	4,44	89,57
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	48,87	1,62	50,81	1,68	103,98
Lokalni porezi	38,79	1,28	42,45	1,40	109,43
Ostali republički prihodi	9,79	0,32	11,59	0,38	118,30
Doprinosi	283,72	9,38	343,31	11,35	121,00
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	173,91	5,75	211,09	6,98	121,37
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	101,48	3,35	117,43	3,88	115,72
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	8,33	0,28	9,18	0,30	110,17
Ostali doprinosi	0,00	0,00	5,62	0,19	0,00
Takse	30,11	1,00	26,78	0,89	88,96
Naknade	106,42	3,52	96,05	3,18	90,26
Ostali prihodi	49,65	1,64	45,12	1,49	90,88
Primici od otplate kredita	6,84	0,23	3,62	0,12	52,84
Konsolidovana javna potrošnja	1437,11	47,51	1361,58	45,01	94,74
Tekuća javna potrošnja	1203,65	39,79	1198,04	39,60	99,53
Tekući izdaci	581,41	19,22	549,51	18,17	94,51
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	274,46	9,07	280,92	9,29	102,36
Ostala lična primanja	30,58	1,01	24,50	0,81	80,11
Rashodi za materijal i usluge	151,09	4,99	130,56	4,32	86,41
Tekuće održavanje	33,43	1,11	31,43	1,04	94,02
Kamate	33,10	1,09	31,20	1,03	94,24
Renta	9,96	0,33	8,69	0,29	87,17
Subvencije	45,08	1,49	39,73	1,31	88,12
Ostali izdaci	3,71	0,12	2,50	0,08	67,47
Transferi za socijalnu zaštitu	407,19	13,46	423,93	14,01	104,11
Transferi javnim institucijama, NVO	198,53	6,56	203,44	6,73	102,47
Kapitalni budžet	233,46	7,72	163,54	5,41	70,05
Kapitalni izdaci Tekućeg budžeta i Državnih fondova	21,24	0,70	19,40	0,64	91,32
Kapitalni budžet CG	121,00	4,00	63,25	2,09	52,27
Kapitalni budžet lokalne samouprave	91,22	3,02	80,89	2,67	88,68
Pozajmice i krediti	4,49	0,15	4,94	0,16	110,13
Rezerve	12,02	0,40	16,22	0,54	134,92
Suficit/ Deficit	-139,90	-4,62	-91,61	-3,03	
Primarni deficit	-106,80	-3,53	-60,42	-2,00	
Otplata duga	152,86	5,05	258,86	8,56	169,34
Otplata glavinice rezidentima	22,84	0,76	62,29	2,06	272,67
Otplata glavinice nerezidentima	43,34	1,43	45,34	1,50	104,61
Otplata obaveza iz prethodnih godina	86,67	2,87	151,23	5,00	174,48
Nedostajuća sredstva	-292,76	-9,68	-350,47	-11,59	
Finansiranje	292,76	9,68	350,47	11,59	
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	8,29	0,27	38,43	1,27	463,56
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	100,00	3,31	205,45	6,79	205,45
Donacije	21,77	0,72	2,76	0,09	12,70
Prihodi od privatizacije	73,22	2,42	25,39	0,84	34,68
Korišćenje depozita države	89,49	2,96	78,44	2,59	87,65

BUDŽET CRNE GORE

Primici Budžeta Crne Gore za 2010. godinu procijenjeni⁵ su u iznosu 1.369,16 mil €. Izvorni prihodi Budžeta za 2010. godinu iznose 1.138,62 mil € ili 37,64 % BDP-a, dok su u odnosu na plan ostvareni 97,75 %.

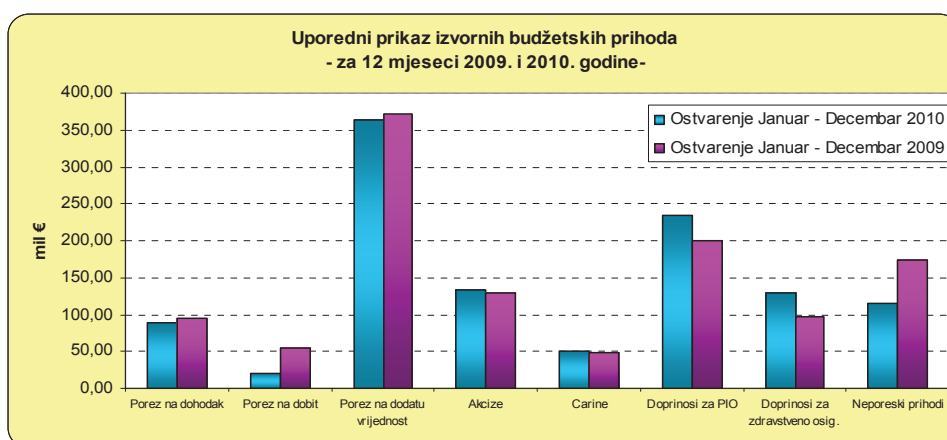

Naplata poreskih prihoda ostvarena je u iznosu od 1.055,56 mil €, od čega su direktni porezi naplaćeni u iznosu od 489,78 mil €, dok je naplata indirektnih poreza iznosila 565,78 mil €.

Prihodi po osnovu poreza iznose 675,80 mil € i niži su 9,44 % u odnosu na planirane. Niža naplata poreza na dobit ostvarena je zbog manje ostvarene dobiti pravnih lica u 2009. godini i zbog promjene zakonske regulative koja se odnosi na ukidanja akontativne naplate poreza na dobit.

Do niže naplate akciza došlo je zbog smanjenog prometa naftnih derivata u prvoj polovini godine, nakon čega je došlo do blagog oporavka. Na kraju 2010. godine, naplata akciza je ostvarena 10% ispod plana, što je i dalje iznad ostvarene naplate akciza u 2009. godini.

Naplata prihoda od PDV-a za osam mjeseci ostvarena je na planiranom nivou, dok je u posljednjem kvartalu došlo do pada naplate 8,7%, što je u apsolutnom iznosu 34 mil €. Do ovolikog odstupanja došlo je dijelom usljed rasta poreskog duga po ovom osnovu za 13 mil €, pri čemu na kraju 2010. nenaplaćena potraživanja Poreske uprave po osnovu PDV-a iznose 26 mil €. Takođe, prilikom planiranja prihoda po ovom osnovu za 2010. godinu, između ostalog, uzima se ostvarenje ove vrste prihoda u prethodnim godinama. S obzirom da smo u drugoj polovini 2009. godine prihodi značajno porasli usljed djelimične privatizacije EPCG, prilikom izrade plana naplate PDV-a za 2010. godinu, nije u dovoljnoj mjeri neutralisan uticaj djelimične privatizacije EPCG, što je za rezultat imalo veći plan prihoda.

5 - Konačno ostvarenje prihoda može neznatno odstupati od procjene prihoda za 2010

Budžet Crne Gore	Plan 2010		Izvršenje 2010		% Izvršenja
	mil €	% BDP	mil €	% BDP	
Izvorni prihodi	1164,89	38,51	1138,62	37,64	97,75
Porezi	746,27	24,67	675,80	22,34	90,56
Porez na dohodak fizičkih lica	83,63	2,76	89,75	2,97	107,32
Porez na dobit pravnih lica	49,58	1,64	20,27	0,67	40,88
Porez na imovinu	5,65	0,19	4,94	0,16	87,44
Porez na dodatu vrijednost	398,86	13,19	364,18	12,04	91,31
Akcize	149,89	4,96	134,26	4,44	89,57
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	48,87	1,62	50,81	1,68	103,98
Ostali republički porezi	9,79	0,32	11,59	0,38	118,30
Doprinosi	323,93	10,71	379,76	12,55	117,24
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	198,64	6,57	233,50	7,72	117,55
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	115,23	3,81	129,90	4,29	112,73
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	10,06	0,33	10,15	0,34	100,88
Ostali doprinosi	0,00	0,00	6,22	0,21	0,00
Takse	22,04	0,73	20,54	0,68	93,20
Naknade	32,45	1,07	27,43	0,91	84,54
Ostali prihodi	33,36	1,10	31,48	1,04	94,36
Primici od otplate kredita	6,84	0,23	3,62	0,12	52,84
Izdaci	1298,10	42,91	1223,20	40,44	94,23
Tekuća budžetska potrošnja	1177,11	38,91	1159,95	38,35	98,54
Tekući izdaci	561,47	18,56	526,08	17,39	93,70
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	279,35	9,23	283,67	9,38	101,55
Ostala lična primanja	25,48	0,84	18,84	0,62	73,92
Rashodi za materijal i usluge	135,45	4,48	112,90	3,73	83,35
Tekuće održavanje	28,94	0,96	28,02	0,93	96,82
Kamate	32,14	1,06	30,16	1,00	93,83
Renta	9,43	0,31	8,24	0,27	87,34
Subvencije	44,07	1,46	39,04	1,29	88,58
Ostali izdaci	6,61	0,22	5,23	0,17	79,17
Kapitalni izdaci u tekućem budžetu	21,24	0,70	19,40	0,64	91,32
Transferi za socijalnu zaštitu	406,86	13,45	423,17	13,99	104,01
Prava iz oblasti socijalne zaštite	43,53	1,44	51,59	1,71	118,52
Sredstva za tehnološke viškove	20,96	0,69	20,07	0,66	95,78
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	321,00	10,61	330,99	10,94	103,11
Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	14,06	0,46	12,64	0,42	89,92
Ostala prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja	7,32	0,24	7,87	0,26	107,54
Transferi javnim institucijama, NVO	173,78	5,74	174,64	5,77	100,50
Kapitalni budžet	121,00	4,00	63,25	2,09	52,27
Pozajmice i krediti	4,26	0,14	4,07	0,13	95,74
Rezerve	9,50	0,31	12,59	0,42	132,53
Suficit/ Deficit	-133,22	-4,40	-84,57	-2,80	
Primarni deficit	-101,08	-3,34	-54,42	-1,80	
Otplata duga	127,86	4,23	215,82	7,13	168,79
Otplata glavinice rezidentima	17,84	0,59	56,82	1,88	318,42
Otplata glavinice nerezidentima	43,34	1,43	45,34	1,50	104,61
Otplata obaveza iz prethodnih godina	66,68	2,20	113,66	3,76	170,46
Nedostajuća sredstva	-261,08	-8,63	-300,39	-9,93	
Finansiranje	261,08	8,63	300,39	9,93	
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	0,00	0,00	19,99	0,66	0,00
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	100,00	3,31	205,45	6,79	205,45
Donacije	19,19	0,63	1,38	0,05	7,21
Prihodi od privatizacije	59,00	1,95	3,72	0,12	6,30
Korišćenje depozita države	82,89	2,74	69,85	2,31	84,27

Prihodi po osnovu doprinosa iznose 379,76 mil €, što je 17,24 % više u odnosu na plan za 2010. godinu. Evidentno je da je tokom cijele godine naplata doprinosa bila bolja od plana, zbog uvođenja oporezivanja ostalih ličnih primanja (toplog obroka i regresa). Međutim vjerovatno je da je i veća naplata poreza i doprinosa rezultirala manjoj potrošnji privatnog sektora, odnosno manjim indirektnim porezima.

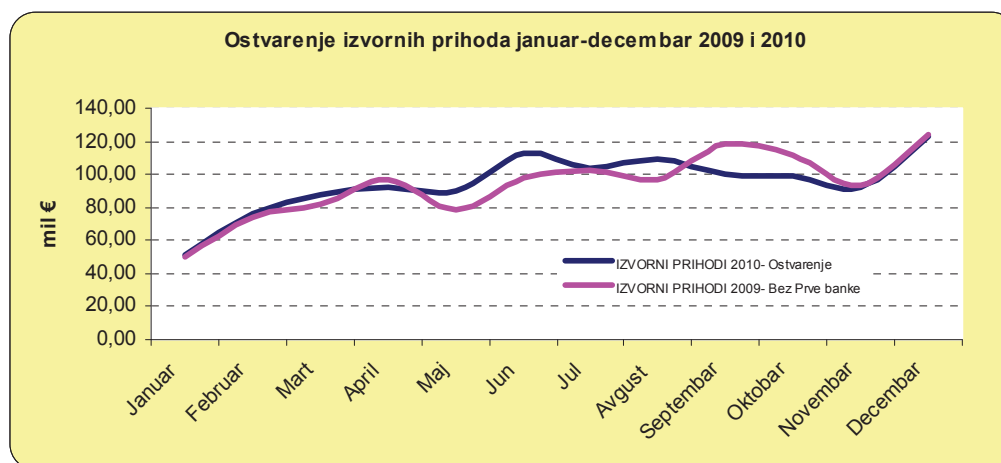
Poređeno sa ostvarenjem prihoda 2009. godine, izvorni prihodi budžeta za 2010. godinu niži su 2,62%. Napominjemo da smo u 2009. godini imali 44 miliona € prihoda od otplate kredita od strane Prve banke i ukoliko bi se izuzeli prihodi od Prve banke, koji su bili privremenog karaktera, ostvarenje prihoda za 2010. godinu je na 1,19 % iznad ostvarenja 2009. godine.

U narednoj tabeli je dato poređenje izvornih prihoda za period 2009&2010, sa strukturom:

Budžet Crne Gore	Završni račun 2009		% učešća	Ostvarenje 2010		% učešća	% 2010/2009
	mil €	% BDP		mil €	% BDP		
Izvorni prihodi	1125,27	37,75	100,00	1138,62	37,64	100,00	1,19
Poreski prihodi	1019,98	34,22	90,64	1055,56	34,89	92,70	3,49
Direktni porezi	457,27	15,34	40,64	489,78	16,19	43,02	7,11
Indirektni porezi	562,71	18,88	50,01	565,78	18,70	49,69	0,54
Neporeski prihodi	105,28	3,53	9,36	83,07	2,79	7,30	-21,10

Iz tabele se može vidjeti da je poraslo učešće poreskih prihoda u ukupnim prihodima Budžeta, kao i da je poraslo učešće direktnih poreza u ukupnim poreskim prihodima. Direktni porezi su u odnosu na prethodnu godinu, u 2010. godini veći za 7,1 %. Razlog je značajno veća naplata poreza na obavezno socijalno osiguranje. Indirektni porezi su neznatno veći u odnosu na 2009. godinu.

Na grafiku je data uporedna mjesečna distribucija izvornih prihoda u prethodne dvije godine, u mil €:

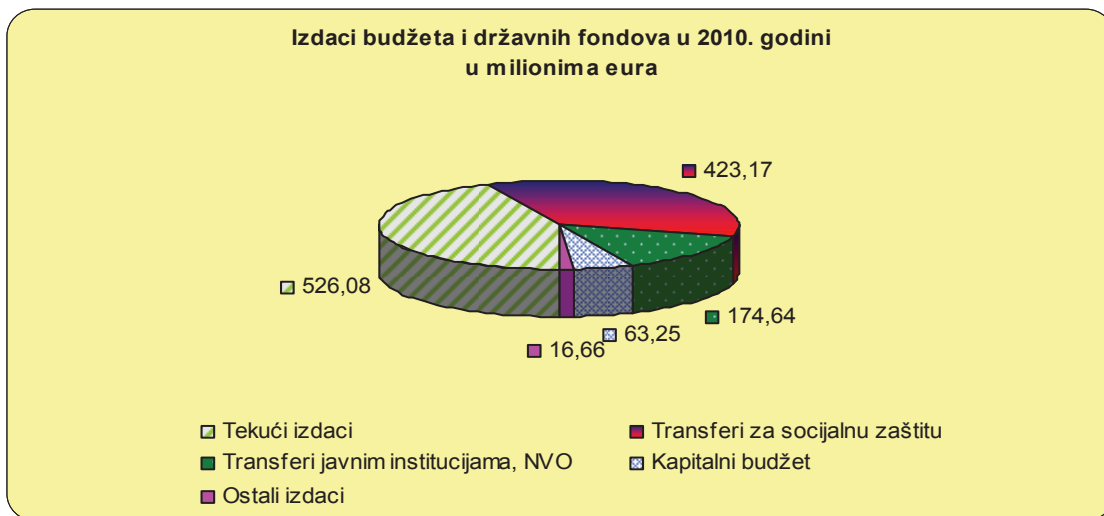
Vidljivo je da je mjesečna naplata u periodu 2009&2010 približno ista u prvom kvartalu i kraju godine, dok je do odstupanja došlo u drugom i trećem kvartalu. Zbog bolje ljetnje turističke sezone, prihodi u 2010. godini su bolji u ljetnjim mjesecima, dok je značajno veća naplata prihoda u periodu septembar-oktobar 2009. godine posledica povećanja agregatne tražnje i likvidnosti, kao rezultat dokapitalizacije i djelimične privatizacije EPCG.

Izdaci budžeta za 2010. godinu pricijenjeni su na 1.223,20 mil € ili 40,44% BDP-a. U odnosu na plan ostvareni su sa 94,23%. Tekuća budžetska potrošnja iznosi 1.159,95 mil € ili 38,35 % BDP-a, dok kapitalni budžet iznosi 63,25 mil € ili 2,09 % BDP-a.

Najveće odstupanje izdataka od plana, veće od planiranih troškova, zabilježeno je kod izdataka za bruto zarade, prava iz oblasti socijalne zaštite, prava iz oblasti PIO i kapitalnog budžeta.

Izdaci za bruto zarade izvršeni su 1,5 % iznad plana, iz razloga što su u 2010. godini nakon uvođenja oporezivanja ostalih ličnih primanja, porezi i doprinosi na ostala lična primanja isplaćivani sa pozicije bruto zarada. Iz istog razloga izvršenje na poziciji ostala lična primanja je niže od plana, zato što je sa ove pozicije isplaćivan samo neto iznos ostalih ličnih primanja.

Izvršenje kapitalnog budžeta je niže iz dva razloga, zbog odlaganja izgradnje autoputa Bar-Boljare, nije utrošen iznos od 25 mil €, koji je trebao da predstavlja godišnju participaciju države. Drugi razlog odstupanja je, zato što nije došlo do povlačenja određenih sredstva po osnovu kredita i donacija koji su planirani kao izvor finansiranja dijela kapitalnog budžeta (8,3 mil € donacija i 14,47 mil € kredita).

Do nižeg izvršenja rashoda za materijal i usluge, došlo je zbog mjera štednje koje je sprovelo Ministarstvo finansija (niži mjesečni planovi potrošnje), kao i kontrole procesa javnih nabavki i planiranih, a ne povučenih sredstava po osnovu kredita i donacija od skoro 18 mil €.

U 2010. godini došlo je do povećanja izdataka na poziciji Prava iz oblasti PIO, nastalih usled redovnog usklađivanja penzija, značajno većeg nego što je planirano početkom 2010. godine. Naime, usklađivanje penzija se, shodno prethodnom Zakonu o PIO, vršilo dva puta godišnje u skladu sa tzv. "švajcarskom formulom" koja zavisi od inflacije i rasta zarada u ekonomiji. Prilikom planiranja budžeta za 2010. godinu, procijenjeno je da je inflacija niska i da neće doći do rasta zarada u 2010. godini i da će shodno tome usklađivanje biti neznatno. Međutim, nakon uvođenja oporezivanja ostalih ličnih primanja, Monstat ih je prema svojoj metodologiji uključio u bruto zarade, što je rezultiralo statističkim rastom zarada od oko 10%. Zbog toga je primjena švajcarske formule za drugu polovinu godine rezultirala rastom penzija od 5,5%. Takođe, došlo je do rasta izdataka na poziciji Prava iz socijalne zaštite za 18,5% u odnosu na plan, nastalog zbog povećanja korisnika prava socijalne zaštite.

Deficit budžeta Crne Gore sa državnim fondovima u 2010. godini procijenjen je na 84,57 mil € ili 2,80% BDP-a, što je za oko 48,6 mil € niže nego što je planirano, dok će u odnosu na 2009. godinu deficit biti niži za 2,71% BDP-a. Međutim, ovo treba uzeti sa rezervom, dok se, kao što smo naveli ne utvrdi iznos neizmirenih budžetskih obaveza.

LOKALNA SAMOUPRAVA

Shodno članu 3 Pravilnika o načinu izvještavanja o planiranim i ostvarenim prihodima i rashodima budžeta opština i budžetskom zaduženju opština opštine izvještaje o planiranim i ostvarenim prihodima, planiranim i izvršenim rashodima i budžetskom zaduženju dostavljaju Ministarstvu finansija kvartalno, u roku od 15 dana od dana isteka kvartala. S obzirom da opštine nijesu dostavile izvještaje za 2010. godinu, Ministarstvo finansija je na osnovu plana za 2010. godinu, izvještaja za devet mjeseci 2010. godine i rebalansa opštinskih budžeta za 2010. godinu, izvršilo procjenu ostvarenja prihoda i izvršenja rashoda do kraja 2010. godine.

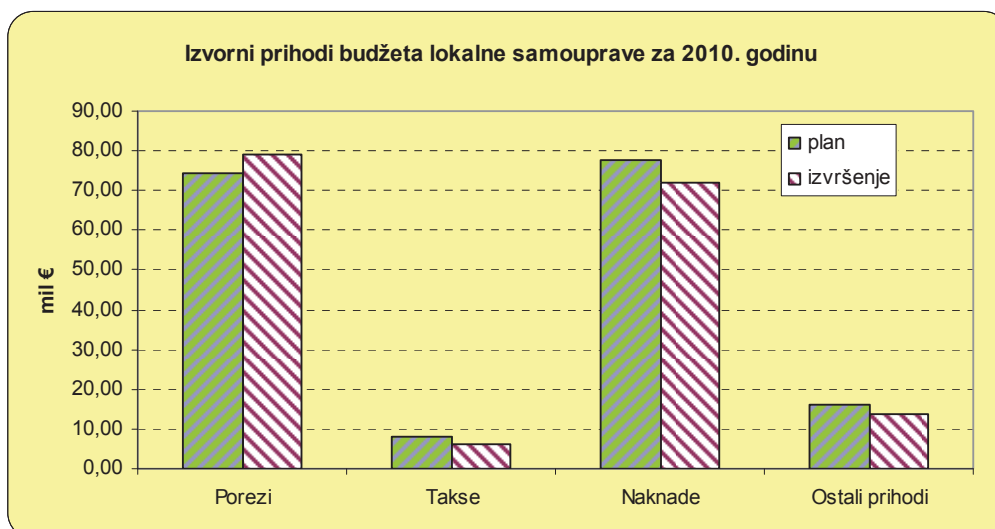
Procijenjeni izdaci lokalne samouprave za 2010. godinu iznose 179,33 mil € ili 5,93 % BDP-a, što je značajno manje u odnosu na izvršenje rashoda u 2009. godini koje je iznosilo 222,68 mil. € odnosno 7,42% BDP-a.

Lokalna samouprava	Plan 2010		Izvršenje 2010 ¹		% Izvršenja
	mil €	% BDP	mil €	% BDP	
Izvorni prihodi	176,13	5,82	171,39	5,67	97,31
Porezi	74,20	2,45	79,29	2,62	106,85
Porez na dohodak fizičkih lica	22,23	0,73	25,32	0,84	113,87
Porez na imovinu	13,18	0,44	11,52	0,38	87,44
Lokalni porezi	38,79	1,28	42,45	1,40	109,43
Takse	8,07	0,27	6,24	0,21	77,35
Naknade	77,57	2,56	72,22	2,39	93,10
Ostali prihodi	16,29	0,54	13,64	0,45	83,74
IZDACI	183,57	6,07	179,33	5,93	97,69
Tekuća potrošnja lokalne samouprave	92,35	3,05	98,44	3,25	106,60
Tekući izdaci	63,75	2,11	63,48	2,10	99,57
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	35,31	1,17	33,70	1,11	95,43
Ostala lična primanja	5,10	0,17	5,66	0,19	111,04
Rashodi za materijal i usluge	15,64	0,52	17,66	0,58	112,88
Tekuće održavanje	4,49	0,15	3,41	0,11	75,96
Kamate	0,96	0,03	1,04	0,03	107,88
Renta	0,53	0,02	0,45	0,01	84,14
Subvencije	1,01	0,03	0,69	0,02	68,29
Ostali izdaci	0,70	0,02	0,87	0,03	124,29
Transferi za socijalnu zaštitu	0,33	0,01	0,76	0,03	230,30
Transferi javnim institucijama, NVO	25,51	0,84	29,70	0,98	116,44
Kapitalni budžet lokalne samouprave	91,22	3,02	80,89	2,67	88,68
Pozajmice i krediti	0,23	0,01	0,87	0,03	371,79
Rezerve	2,52	0,08	3,63	0,12	143,92
Suficit/ Deficit	-6,68	-0,22	-7,04	-0,23	105,31
Primarni deficit	-5,72	-0,19	-6,00	-0,20	104,88
Otplata duga	24,99	0,83	43,04	1,42	172,20
Otplata glavnice rezidentima	5,00	0,17	5,47	0,18	109,40
Otplata obaveza iz prethodnih godina	19,99	0,66	37,57	1,24	187,90
Nedostajuća sredstva	-31,68	-1,05	-50,08	-1,66	158,08
Finansiranje	31,68	1,05	50,08	1,66	158,08
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	8,29	0,27	18,44	0,61	222,46
Donacije	2,58	0,09	1,38	0,05	53,51
Prihodi od privatizacije	14,22	0,47	21,67	0,72	152,43
Korišćenje depozita	6,59	0,22	8,59	0,28	130,24
Transferi iz Budžeta	0,75	0,02	0,90	0,03	119,90

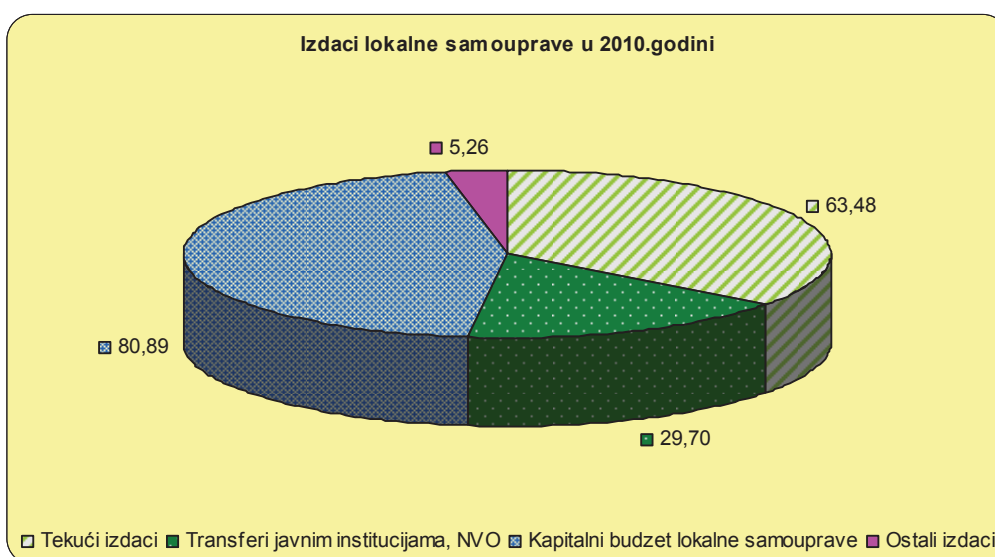
Potrošnja je finansirana iz poreza u iznosu od 79,29 mil €, taksi 6,24 mil €, naknada 72,22 mil € i ostalih tekućih prihoda 13,64 mil €. Ukupni tekući prihodi lokalne samouprave za 2010.godinu procijenjeni su na 171,39 mil € ili 5,67 % BDP-a, što je manje u odnosu na njihovo ostvarenje u 2009. godini koje je iznosilo 183,70 mil. € ili 6,12% BDP-a.

Sistem javnih finansija na lokalnom nivou u 2009. i početkom 2010. godine obilježio je pad tekućih prihoda, rast neizmirenih obaveza i nelikvidnosti, rast kreditnih zaduženja i visok nivo budžetskog deficita.

Zbog navedenih problema većina jedinica lokalne samouprave sprovela je program ušteta i racionalizacije u organima lokalne uprave kao i javnim preduzećima čiji su osnivači opštine, plan reprograma obaveza prema dobavljačima, rješavanje problema tehnoloških viškova. U drugoj polovini 2010. godine došlo je do stabilizovanja sistema javnih finansija na lokalnom nivou, s tim što je evidentno da je otplata obaveza iz prethodnog perioda još uvijek na značajno visokom nivou.

Usled niže naplate izvornih prihoda lokalne samouprave, kao i zajedničkih prihoda, procjenjuje se deficit od 7,04 mil € ili 0,23 % BDP-a. Deficit lokalne samouprave u 2010. godini je značajno manji u odnosu na deficit koji je ostvaren u 2009. godini i koji je iznosio 36,41 mil. € ili 1,21% BDP-a. Procijenjeni deficit je gotovo u potpunosti finansiran prihodima od prodaje imovine, dijelom korišćenjem pozajmica i kredita iz domaćih izvora i korišćenjem depozita opština.

Iva VUKOVIĆ, samostalni savjetnik II
Vladislav KARADŽIĆ, samostalni savjetnik I
Radovan ŽIVKOVIĆ, samostalni savjetnik I
Snežana MUGOŠA, samostalni savjetnik I

Analiza makroekonomskih trendova

Makroekonomska kretanja na osnovu raspoloživih podataka¹ za 2010. godinu pokazuju da se crnogorska ekonomija nalazi u procesu prilagođavanja i restrukturiranja, ali još nema naznaka snažnijeg rasta.

Pozitivna kretanja su vidljiva u sektorima turizma i industrijske proizvodnje, posebno u sektorima proizvodnje električne energije i rudarstva, koja mogu dovesti i do većeg rasta od planiranog od 0,5% u 2010. godini². Promet u maloprodaji ima blag rastući trend. Uočljiv je snažan rast izvoza, prije svega zbog većeg izvoza aluminijuma i evidentiranog izvoza električne energije, dok je uvoz robe na prošlogodišnjem nivou.

Negativna kretanja pokazuju sektori poljoprivrede - zbog nepovoljnih klimatskih prilika, robnog transporta u drumskom saobraćaju - usljed stagnacije privredne aktivnosti, građevinarstva - zbog smanjene tražnje.

Zabrinjava pad kreditne aktivnosti, rast vrijednosti i procenta blokiranih računa, pad zaposlenosti i rast nezaposlenosti.

Fiskalni prihodi su neznatno veći od prošlogodišnjih, uz rast direktnih poreza i stabilne ili nešto niže indirektno poreze.

Neizmirene obaveze prema budžetu (poreski dug) su krajem 2010. godine zaustavile rast. Prema podacima Poreske uprave, na kraju 2010. godine su iznosile oko 124 mil €, ali su 51 mil € viši u odnosu na kraj 2009. godine.

Nakon stagnacije tokom većeg dijela godine, i po prvi put deflacije u avgustu, cijene su u posljednjem kvartalu zabilježile blagi rast. Na godišnjem nivou, porast indeksa potrošačkih cijena će biti ispod 1 %.

Ukoliko se nastave trendovi iz druge polovine 2010, uz uslov da ne bude novih spoljnih ili unutrašnjih poremećaja, realno je očekivati da će se ostvariti predviđanja o rastu BDP-a od 2.5% u 2011. godini. Projektovani rast u narednom periodu zavisice od čitavog niza faktora, prije svega od zaposlenosti, kretanja u bankarskom sektoru i stranih direktnih investicija. Projektovani rast broja zaposlenih u privatnom sektoru (1,3%) će zavisiti od dva primarna izvora obezbijedjivanja sredstava - rasta bankarskih kredita (4,6%), kao i nivoo i strukture stranih direktnih investicija (projektovanih na 17.3% BDP-a). Takođe, što se tiče proizvodne strane BDP-a, oporavak crnogorske ekonomije će u velikoj mjeri zavisiti od daljeg rasta turizma, oporavka u građevinarstvu, saobraćaju i rasta prerađivačke industrije, kao i kretanja u sektorima koji su zabilježili značajan rast u 2010. godini, kao što su proizvodnja električne energije i rudarstvo.

Ministarstvo finansija prati nekoliko ključnih makroekonomskih indikatora koji ukazuju na kretanje ekonomske aktivnosti, a time daju indicije o kretanju BDP-a.

U narednom periodu Ministarstvo finansija će raditi na određivanju kompozitnog indikatora koji će sadržavati kretanja najvažnijih indikatora ekonomske aktivnosti u zavisnosti

1 - Procjene kretanja BDP-a uradilo je Ministarstvo finansija na osnovu kretanja glevnih ekonomskih indikatora

2 - Na osnovu preliminiranih podataka rast BDP-a u 2010 godini može dostići 2% uslijed značajnog povećanja proizvodnje u sektoru proizvodnje električne energije od 51,1% i sektoru rudarstva za 58,7%

od njihovog udjela i važnosti u kretanju BDP-a.

Tabela: Pregled ekonomskih indikatora				
		Trend	Index	Komentari
Lista indikatora:		2010	2010 / 2009	Ukupni indikator
A	Tražnja i trgovina			
1	Platni promet -mjesečno (trend)	Blagi pad	Pad 5.9% (12 mjeseci)	▼ Postojan pad od početka 2008 uz blag oporavak u posljednjem kvartalu 2010
2	Promet u maloprodaji -mjesečno (trend)	Blagi rast trenda	Viši 2.47 % (11 mjeseci)	▲ Postojan blagi rast od početka godine
3	Uvoz - mjesečno (trend)	Stabilizovan u ovoj godini	Viši 0.57 % (11 mjeseci)	= Stabilan trend posle oštrog prilagodavanja u 2009. godini
4	Indeks potrošačkih cijena	Rast cijena u posljednja 3 mjeseca	Više 0.8 % (11 mjeseci)	= Cijene su stabilne uz blag rast u posljednjem kvartalu
B	Fiskalni prihodi			
5	Porezi na zarade -mjesečno (trend)	Blagi rast trenda	Viši 12.28 % (12 mjeseci)	▲ Rast poreza na zarade usljed : Uvođenja oporezivanja ostalih ličnih primanja, naplate neizmirenih obaveza
6	Indirektni porezi-mjesečno (trend)	Neznatan pad trenda	Viši 0.72 % (12 mjeseci)	= Blagi pad trenda zbog nešto niže naplate PDV-a u posljednjem kvartalu
C	Proizvodnja i ponuda			
7	Industrijska proizvodnja	Rast trenda	Rast od 11.4 % (11 mjeseci)	▲ Značajan rast usljed rasta u rudarstvu i proizvodnji el. el.energije
8	Turizam-noćenja (trend)	stabilizacija trenda	Viši 5,4 % (11 mjeseci)	▲ Blagi rast usljed bolje ljetnje turističke sezone
9	Promet u poljoprivredi i ribarstvu	Oštar pad trenda	iži 14.9% (11 mjeseci)	▼ Oštar pad zbog nepovoljnih klimatskih prilika
10	Drumski transport	Blag silazni trend	Pad 1.8 % (11 mjeseci)	▼ Pad nivoa robnog transporta *
11	Vrijednost radova u građevinarstvu	Blagi pad	Niži 4.5 % (9 mjeseci)	▼ Blagi pad posle oštrog prilagodavanja u 2009
12	Izvoz-mjesečno (trend)	Snažan rast trenda	Viši 18,8 % (11 mjeseci)	▲ Snažan oporavak izvoza u 2010 godini usljed rasta cijena aluminijuma.
D	Monetarni podaci			
13	Privatni krediti	Pad odobrenih kredita	Niži 12,44 % (10 mjeseci)	▼ Niži nivo odobrenih kredita
14	Privatni depoziti	Blagi rast	Viši 6.79 % (10 mjeseci)	▲ Oporavak depozita zbog značajnog povećanja depozita stanovništva
15	Neto aktiva komercijalnih banaka	Pad	Niža 38.6 % (10 mjeseci)	▼ Pad je uzrokovan vraćanjem kredita majkama bankama
16	Blokirani računi - procenat	Dalji rast	Viši 2,1 % (Okt./Okt.)	▼ Dalji rast vrijednosti i procenta blokiranih računa
E	Tržište rada			
17	Zaposlenost**	Blagi pad	Blagi pad	▼ Pad zaposlenosti poslije privremenog sezonskog rasta
18	Nezaposlenost	Blagi rast	12.29% na kraju 2010. godine	= Rast broja nezaposlenih uz stabilizaciju u posljednjem mjesecu
19	Prosječna mjesečna bruto zarada	Blag rast	Viša 3 % (11 mjeseci)	= Povećanje je uzrokovano promjenom poreskog režima
* pad u sektoru robnog prevoza je viši nego što podaci pokazuju zbog privremenog povećanja obima u novembru 2010 zbog prevoza rude				
** Zbog izmijenjenog izvora podataka podaci prije aprila 2010 nijesu uporedivi s kasnijim.				

TRAŽNJA I TRGOVINA

Platni promet - Oštar pad nivoa platnog prometa koji se javio kao posljedica ekonomske krize privremeno je zaustavljen sredinom 2009, da bi tokom 2010. bio nastavljen blaži silazni trend. Poređenje podataka za 12 mjeseci 2010. u odnosu na isti period prethodne godine pokazuje pad od 5.9%.

Promet u maloprodaji - Mjesečni nivo prometa u maloprodaji ima visoku korelaciju s nivoom BDP-a, zbog toga što direktno odražava važan segment njegovog formiranja - finalnu potrošnju. Trend urađen na osnovu sezonski prilagođenih mjesečnih podataka pokazuje postojan blag rast tokom 2010, posle pada u 2009. godini. Poređenje kumulativnih podataka za 11 mjeseci 2010. u odnosu na isti period 2009. godine pokazuje da je promet u maloprodaji veći za 2.5 procenta.

Uvoz - Posle značajnog pada od sredine 2008. godine do sredine 2009. dolazi do izvjesnog rasta uvoza i njegove stabilizacije u 2010. godini, tako da je za period januar-novembar u odnosu na isti period 2009. godine bio veći za 0.6 procenta.

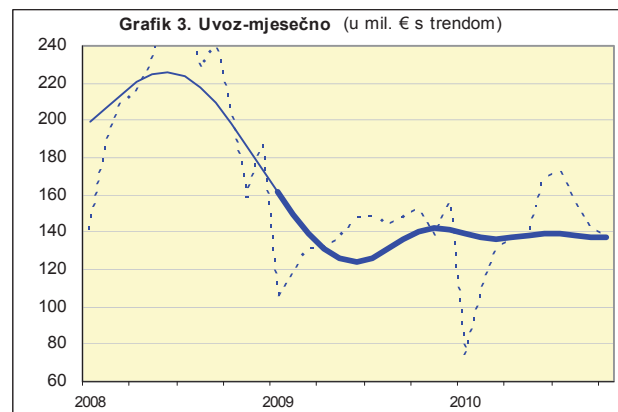
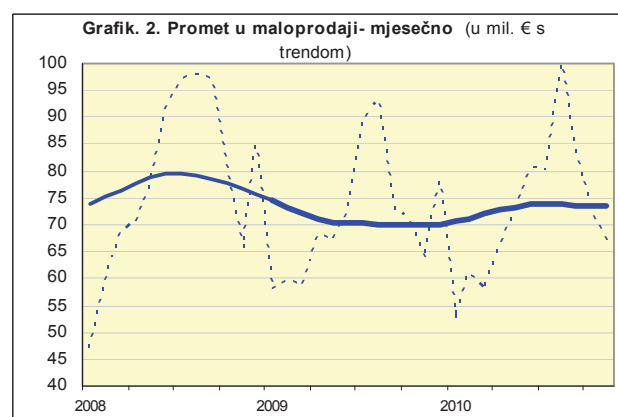
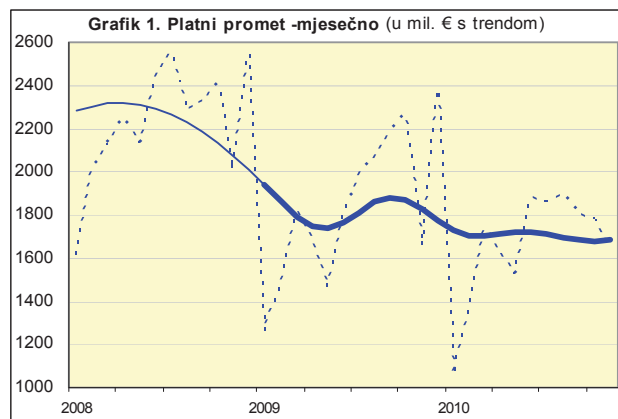
Indeks potrošačkih cijena - Posle izvjesnog pada cijena u ljetnjim mjesecima, kada su zabilježene prve negativne stope, u posljednja tri mjeseca došlo je blagog rasta, što je izazvano rastom cijena hrane, prevoza i zdravstvenih usluga. Potrošačke cijene u novembru 2010. su bile veće 0,8% u odnosu na isti mjesec 2009, dok su u odnosu na decembar bile veće 0,6%. Stopa rasta potrošačkih cijena u periodu januar-novembar 2010. g. u odnosu na isti period prošle godine bila je veća za 0,5%. Svakako da je ovako niska inflacija u uticala na prihode jer je planom za 2010. bila predviđena na višem nivou.

FISKALNI PRIHODI

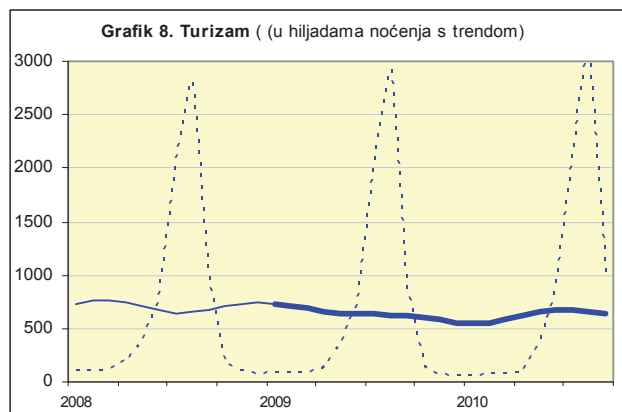
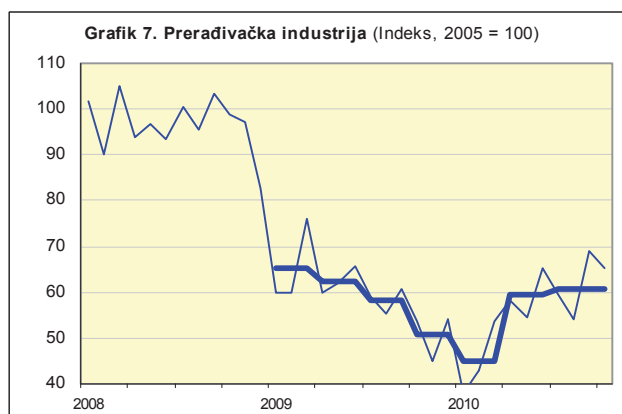
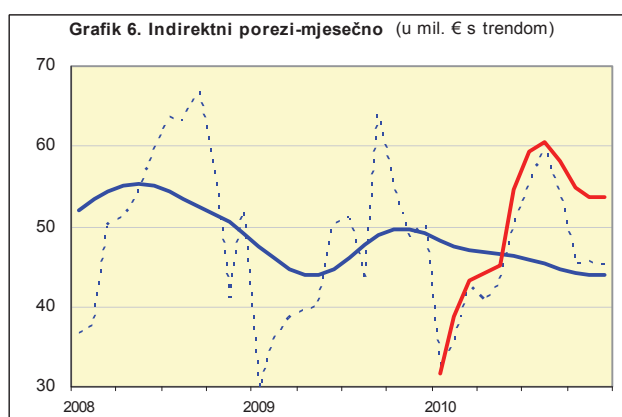
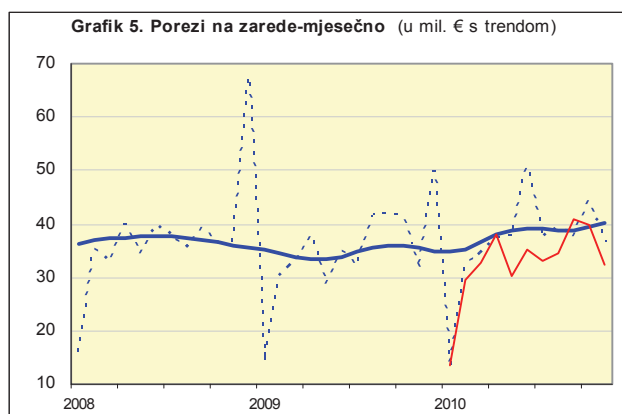
Porezi na zarade - U odnosu na 2009. godinu, u 2010. godini je došlo do rasta poreza na zarade (porez na dohodak i doprinosi) od 12,3%. U 2010. godini došlo je do izmjene poreskih stopa i uvedeno je oporezivanje ostalih ličnih primanja (topli obrok i regres). Projekcije pokazuju blaži trend rasta u narednom periodu, ali će realna kretanja u dominantnoj mjeri zavisiti od kretanja na tržištu rada.

Indirektni porezi

Učešće indirektnih prihoda u 2009. godini činilo je 56,2% ukupnih poreskih prihoda (porezi+doprinosi). U 2010. godini došlo je do blagog pada indirektnih poreza na 54,6% ukupnih poreskih prihoda. Naplata akciza na kraju 2010.godine ostvarena je za 11% više u odnosu na 2008. godinu, dok se za ovu godinu očekuje rast naplate akciza usljed povećanja akciznih stopa na duvan i pivo. Carine su u odnosu na 2008. godinu zabilježile pad, koji je nastao uslijed pada uvoza, dok je u periodu 2009-10 nivo carina bio stabilan. Za 2011. godinu se očekuje blagi rast ove vrste poreza, koji će nastati zbog oporavaka uvoza uzrokovanog projektovanim rastom

ekonomske aktivnosti.
PROIZVODNJA I PONUDA

Industrijska proizvodnja - U 2010. godini je u ovom sektoru došlo do rasta od oko 15 procenata u poređenju 2009. godinom. Međutim, ovaj rast je kombinacija povećanja od 58% u sektoru rudarstva (značajan rast proizvodnje uglja za TE Pljevlja, 51% povećanja u sektoru proizvodnje električne energije (povoljne hidrološke prilike) i smanjenja u sektoru prerađivačke industrije od 3 procenata. Najave o povećanju proizvodnje u KAP-u, kao i početaka rada Rudnika boksita su najava oporavka ovog sektora ekonomije, ali ostaje pitanje da li se mogu održati visoke stope rasta iz oblasti proizvodnje električne energije i rudarstva i u 2011. godini.

Turizam - Posle nešto slabijeg početka turističke sezone, u avgustu je došlo do značajnog rasta kako broja dolazaka tako i broja noćenja, tako da je do tada negativan trend preokrenut u pozitivan. S obzirom da su kretanja ovog indikatora u najvećoj mjeri uslovljena dešavanjima u ljetnjoj turističkoj sezoni, kretanja u podsezoni vrlo malo utiču na godišnji nivo. Poređenje 11 mjeseci 2010. godine sa istim periodom 2009. pokazuje da je broj noćenja porastao za 5,4 procenata, dok je broj dolazaka veći za 4,6%. Za 2011. godinu očekujemo dalji rast prihoda od turizma.

Poljoprivreda i šumarstvo - Poređenje indikatora za sektor poljoprivrede za 11 mjeseci 2010. godine u odnosu na isti prošlogodišnji period pokazuje da je došlo do značajnog pada od 15%. Ovaj pad je uslovljen nepovoljnim vremenskim prilikama na početku i kraju 2010. godine. Indikator šumarstva pokazuje da je došlo do značajnog rasta aktivnosti u 2010. godini, tako da poređenje perioda pokazuje rast od 21%.

Transport - Kretanja indikatora za ovaj sektor su divergentna, iako glavni indikator za ovaj sektor (ne postoji kompozitni indikator) - prevoz robe u drumskom saobraćaju pokazuje pad od oko 2% tokom 11 mjeseci 2010. u odnosu na isti period prethodne godine. Treba napomenuti da je ovaj pad bio znatno veći zbog oštrog pada u trećem kvartalu, ali je u novembru 2010. godine značajno povećan zbog prevoza rude. Indikatori željezničkog saobraćaja pokazuju pad prevoza putnika za 8% i rast robnog prevoza za 47%. U avionskom saobraćaju je prevoz putnika bio viši za 25% dok je robni bio viši za 57%. Promet u lukama je bio viši za 16,5% zahvaljujući većem izvozu (35%) i nižem uvozu (8%). Poređenje perioda januar-novembar 2010 u odnosu na isti period 2009. godine pokazuje da je došlo do pada usluga fiksne telefonije od 27% i rasta usluga mobilne telefonije za 8,5%.

Građevinarstvo - U ovom sektoru je posle značajnog pada u 2009. godini došlo do usporavanja pada u 2010, tako da je vrijednost izvršenih radova bila niža za 4,5% za prva tri kvartala u odnosu na isti period 2009. godine. Dalja kretanja u ovom sektoru su neizvjesna zbog smanjenje tražnje usljed slabije kupovne moći stanovništva i oštrijih uslova kreditiranja

od strane poslovnih banaka, ali bi Vladin program rješavanja stambenih pitanja mogao uticati na određena pozitivna kretanja. Oporavak u sektoru građevinarstva predstavljaće najavu snažnijeg rasta ekonomije, jer aktivnosti u ovom sektoru znače i početak realizacije većih infrastrukturnih projekata i direktnih investicija.

Izvoz roba - Analiza kretanja izvoza u prvih 11 mjeseci 2010. godine u odnosu na isti period prethodne pokazuje da je došlo do značajnog rasta (oko 19%). Rast je uzrokovan rastom izvoza aluminijuma (povećanje cijene na svjetskom tržištu na 2450 \$), i evidentiranim izvozom kroz pozajmice električne energije susjednim elektrosistemima, rasta proizvoda od drveta uz istovremeni pad izvoza proizvoda čelika i gvožđa i alkoholnih proizvoda.

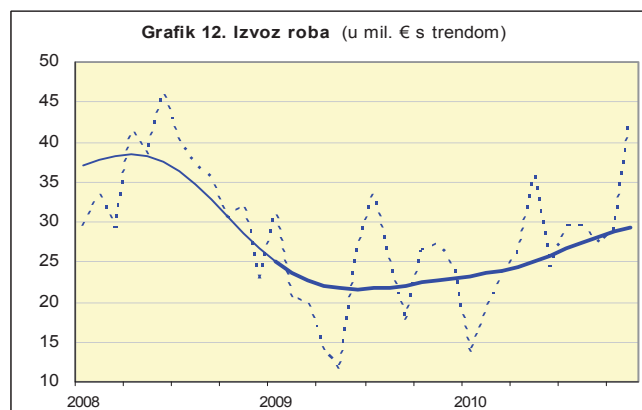
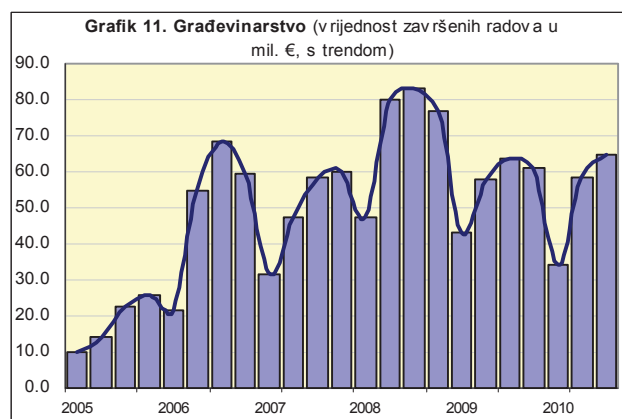
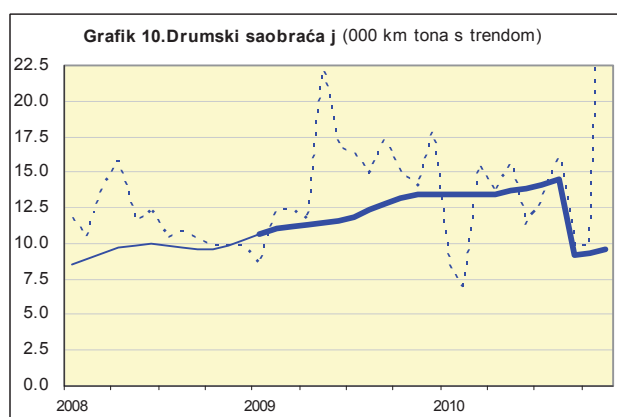
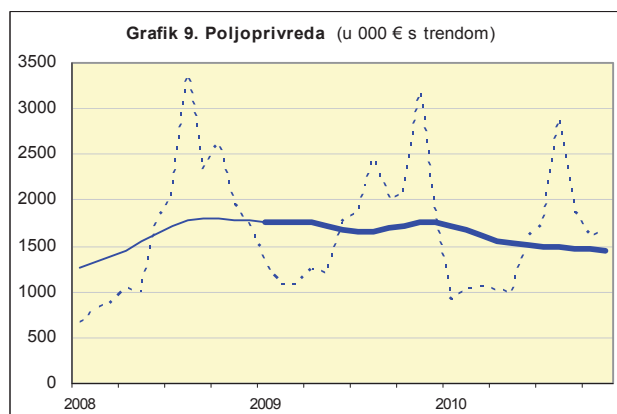
Monetarni agregati - Ukupan nivo depozita sistema je bio viši za 0,48% u odnosu na početak 2010. godine i na kraju oktobra iznosi 1.786 mil. Istovremeno, nivo ukupnih kredita bilježi pad od 5,1%, kao posljedica prezaduženosti stanovništva i pogoršanja portfolia banaka i skupljih izvora finansiranja. Ovaj pad je prije svega posljedica smanjene kreditne aktivnosti sistemski značajnih banaka. Rast depozita i pad odobrenih kredita je poboljšao ratio krediti/depoziti koji trenutno iznosi 1.27. Neto strana aktiva bilježi pad od početka 2010. godine usljed rasta potraživanja od nerezidenata od 4,1 procenata i pada obaveza prema nerezidentima od 4,3 procenata. Na ovakav trend, najvećim dijelom utiču krediti koje banke koriste iz inostranstva.

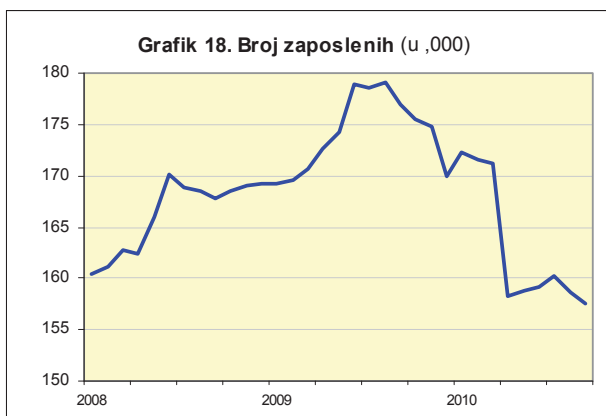
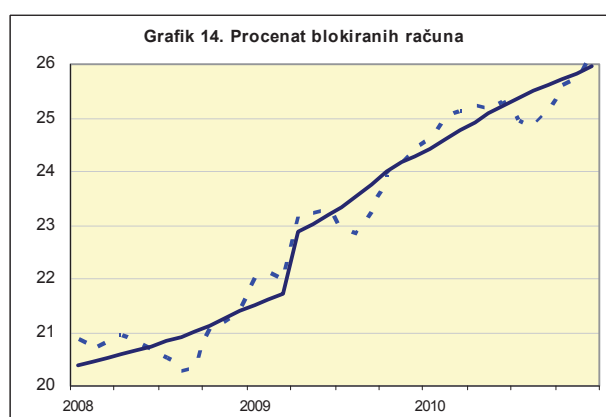
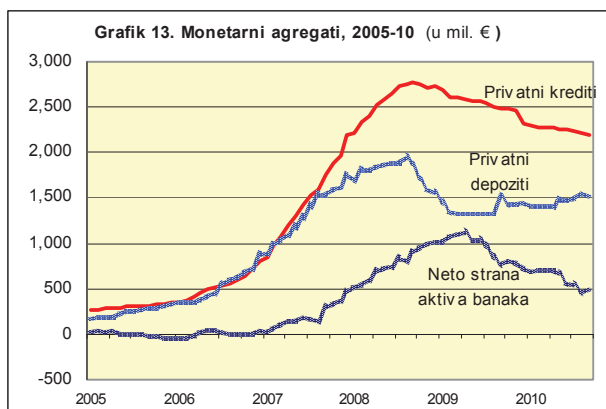
Glavni rizik u bankarskom sektoru, iako je likvidnost banaka poboljšana, predstavljaju nekvalitetni i krediti u kašnjenju. Nekvalitetni, i restrukturirani krediti bilježe rast. Nekvalitetni krediti činili su 17,6%, a restrukturirani krediti 11,1% ukupnih kredita. Pozitivnu tendenciju u odnosu na prethodna dva kvartala pokazuju krediti koji kasne s naplatom, koji su na kraju septembra činili 23,6% ukupnih kredita..

PROCENAT BLOKIRANIH RAČUNA

Procenat blokiranih računa kompanija raste sa 22% na kraju 2008, na 24% na kraju 2009, dok na kraju 2010. godine procenat blokiranih žiro računa iznosi 26% ukupnog broja fizičkih i pravnih lica koja obavljaju djelatnost. (vidjeti grafik). U odnosu na kraj 2009. godine, broj blokiranih žiro računa kompanija je značajno porastao, što pokazuje rast broja pravnih lica koja imaju blokirane račune s oko 9,700 u decembru 2009 na 14,100 krajem decembra 2010. godine. Vrijednost blokiranih računa je porasla sa 219 mil € krajem septembra 2010 na 254 mil € krajem decembra 2010. U periodu 2008-2010 došlo je do rasta broja fizičkih i pravnih lica koja obavljaju djelatnost, sa 45.694 u 2008, na 50.186 u 2009. godini, dok na kraju 2010.godine ovaj broj iznosi 53.861.

3 - Do marta 2010 godine izvor podataka za zaposlenost je bio Fond PIO i Fond zdravstva da bi posle toga to bila Poreska uprava, međutim podaci o zaposlenosti sa kraja godine i kraja mart 2010. nisu uporedivi

Zaposlenost³ - Kretanje ovog indikatora je važan segment analize ekonomskih kretanja, ali je zbog kratke dostupne vremenske serije i neuporedivih podataka teško procijeniti realna kretanja. Od aprila do avgusta 2010. zaposlenost je rasla, da bi posle toga došlo do pada zbog sezonskih kretanja. Od aprila do novembra ukupna zaposlenost je pala za 0,32%. Ovaj pad je posljedica različitih kretanja, tako je zaposlenost imala rast u sektorima trgovine na malo (1.63%), građevinarstva (3.49%), javnoj upravi (1.96%), proizvodnji električne energije (5.04%), finasijsko posredovanje (1.26%) i aktivnosti s nekretninama (2.52%), dok je pad zabilježen u sektorima vađenja ruda i kamena (8.03%), prerađivačkoj industriji (0.91%) i turizmu (13.87%). Zbog pomenute promjene metodologije i obračuna broja zaposlenih podaci i serije nijesu uporedivi period od period.

Nezaposlenost - Posle pada nezaposlenosti od prvog kvartala 2010. godine, od avgusta je stopa nezaposlenosti postojano rasla, da bi se na kraju godine stabilizovala na 12.13 % ili oko 32.000 nezaposlenih. Ova kretanja su posljedica kako sezonskih trendova zapošljavanja, tako i restrukturiranja privrede. U 2010. je izdato 14.596 radnih dozvola nerezidentima u odnosu na 17.100 u 2009. godini. Broj oglašanih radnih mjesta je bio u padu i iznosio je 39.168 što je 17.6% niže u odnosu na 2009. godinu. Ovi podaci pokazuju da se realni sektor prilagođavao ekonomskoj krizi povećanjem produktivnosti kroz smanjenje zapošljavanja.

Strane investicije⁴ - Neto priliv stranih direktnih investicija u periodu januar-septembar 2010. godine, prema preliminar-nim podacima, iznosio je 397,9 miliona eura ili 48,8% manje nego u 2009. godini. Iako je ostvaren pad u odnosu na prethodnu godinu, ovaj iznos ohrabruje, jer u 2010. godini nije bilo većih privatizacija. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 478,3 miliona eura. U strukturi priliva SDI, najveći priliv je ostvaren po osnovu ulaganja u domaće kompanije i banke, u iznosu od 224 miliona eura, što je za 64,4% manje nego u istom periodu 2009. godine. U formi interkompanijskog duga ostvaren je priliv od 106,2 miliona eura, što predstavlja smanjenje za 8,5%. Investicije u nekretnine u zemlji zabilježile su rast od 6,4% i iznosile su 131,1 milion eura.

Radovan ŽIVKOVIĆ,
samostalni savjetnik I

Vladislav KARADŽIĆ,
samostalni savjetnik I

Iva VUKOVIĆ,
samostalni savjetnik II

4 - Izvor : kvartalni izvještaj glavnog ekonomiste CBCG

Tržište lizinga - Izvještaj za period 01. januar - 30. septembar 2010. godine

Jelena Vojinović

UČESNICI NA TRŽIŠTU

U periodu 01. januar - 30. septembar 2010. godine nije bilo promjena u pogledu regulatornog okvira na tržištu lizinga u Crnoj Gori. U 2010. godini je, u poređenju sa istim periodom 2009, došlo do smanjenja broja lizing kuća, koje pružaju usluge lizinga na finansijskom tržištu Crne Gore.¹ U posmatranom periodu na tržištu lizinga u Crnoj Gori poslovalo je pet pružalaca lizing usluga i to četiri lizing kuće, sa svojstvom pravnog lica i jedna banka: Hypo Alpe Adria Leasing, S-Leasing, Porsche Leasing, NLB Leasing i Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine².

STRUKTURA PLASMANA

Za devet mjeseci 2010. godine na tržištu lizinga u Crnoj Gori zaključeno je ukupno 1135 ugovora, što predstavlja povećanje od 19.47% u poređenju sa istim periodom iz 2009. godine. Povećavanje broja zaključenih ugovora ukazuje na pozitivna kretanja u finansijskom sektoru u pogledu novih plasmana, kao i povećanje privredne aktivnosti u Crnoj Gori u prošloj godini.

Tabela 1. Broj zaključenih ugovora po korisnicima lizinga

	Ukupno na dan 30. 09. 2009. godine		Ukupno na dan 30. 09. 2010. godine		Stopa rasta broja ugovora
	%	Broj ugovora	%	Broj ugovora	
Korisnici lizinga					
Pravna lica	47,37	450,00	42,29	480,00	6,67
Fizička lica	51,79	492,00	57,27	650,00	32,11
Preduzetnici	0,84	8,00	0,44	5,00	-37,50
Ukupno	100,00	950,00	100,00	1135,00	19,47

Od ukupnog broja zaključenih ugovora 650 ili 57.27% odnosi se na ugovore zaključene sa fizičkim licima, dok je 480 ili 42.3% ugovora zaključeno sa pravnim licima. Ukoliko uporedimo podatke o učešću ugovora zaključenih sa fizičkim licima u ukupnom broju ugovora, primjetno je da je ovo učešće nešto veće nego u istom periodu 2009. godine. Ova činjenica ukazuje na nastavak politike lizing kuća da svoju poslovnu strategiju usmjeravaju prema fizičkim licima u cilju diverzifikacije rizika i osiguranja optimalne strukture klijenata.

1 - Nakon preuzimanja Opportunity banke AD Podgorica od strane Erste grupe, odlukom Odbora direktora od 01. januara 2010. godine ova banka prestala je da odobrava nove plasmane. Razlog za donošenje ove odluke jeste postojanje lizing kuće S-Leasing d.o.o koja je u vlasništvu Erste grupe.

2 - Prva banka Crne Gore osnovana 1901. godine u 2009. godini nije bila aktivna na tržištu lizinga u smislu odobravanja novih plasmana, što se nastavilo i u 2010. godini

VRIJEDNOST I BROJ ZAKLJUČENIH UGOVORA U ZAVISNOSTI OD TIPA LIZINGA

Kao što je i do sada bila praksa i tokom 2010. godine poslovi finansijskog lizinga imali su značajno učešće u ukupnom broju, kao i vrijednosti zaključenih ugovora.

Tabela 2. Vrijednost i broj zaključenih ugovora u zavisnosti od tipa lizinga

Tip lizinga	Ukupno na dan 30. 09. 2009. godine				Ukupno na dan 30. 09. 2010. godine				Stopa rasta (broj) (3)/(1)	Stopa rasta (vrijednost) (4)/(2)
	Broj zaključenih ugovora (1)	%	Vrijednost zaključenih ugovora (2)	%	Broj zaključenih ugovora (3)	%	Vrijednost zaključenih ugovora (4)	%	%	%
Operativni lizing	70,00	7,37	1.312.155,83	5,15	33,00	2,91	3.059.180,96	15,83	-52,86	133,14
Finansijski lizing	880,00	92,63	24.181.877,08	94,85	1102,00	97,09	16.263.646,68	84,17	25,23	-32,74
Ukupno:	950,00	100,00	25.494.032,91	100,00	1135,00	100,00	19.322.827,64	100,00	19,47	-24,21

Tokom devet mjeseci 2010. godine vrijednost zaključenih ugovora iznosila je 19.322 miliona eura, što predstavlja pad od oko 24.21% u poređenju sa istim periodom iz 2009. godine. Od ukupnog broja zaključenih ugovora, oko 97.1% ili 16.263 miliona eura odnosi se na vrijednost finansijskog, a preostalo na vrijednost operativnog lizinga. Poređenja radi, pad vrijednosti zaključenih ugovora tokom 2009. u odnosu na isti period 2008. godine iznosio je 81.06%, stoga uporedni podaci za 2010. godinu ukazuju na pomake u ovom dijelu finansijskog tržišta.

PREDMET LIZINGA

Na osnovu strukture broja ukupno zaključenih ugovora po osnovu predmeta lizinga, očito je da putnički automobili imaju najveći udio, od oko 85.8% u ukupnom iznosu lizinga plasmana.

Tabela 3. Komparativni pregled broja zaključenih ugovora po osnovu predmeta lizinga

Predmet lizinga	Broj ugovora na dan				Stopa rasta (2)/(1)
	30. 09. 2009. godine (1)	%	30. 09. 2010. godine (2)	%	
Putnički automobili	758,00	79,79	974,00	85,81	28,50
Privredna vozila (kamioni, autobusi i dostavna vozila)	78,00	8,21	98,00	8,63	25,64
Građevinske mašine i oprema	51,00	5,37	30,00	2,64	-41,18
Brodovi	4,00	0,42	2,00	0,18	-50,00
Nekretnine	59,00	6,21	29,00	2,56	-50,85
Ostalo			2,00	0,18	
Ukupno	950,00	100,00	1.135,00	100,00	19,47

Udio komercijalnih vozila u ukupnom broju zaključenih ugovora je 8.63%, dok je udio građevinskih mašina i opreme oko 2.64%, a nekretnina 2.56%. U poređenju sa istim periodom iz 2009. godine, zabilježen je značajan rast učešća ugovora čiji su predmet bili putnički automobili, privredna vozila, dok su ugovori čiji su predmet bile građevinske mašine i oprema, brodovi i nekretnine zabilježili pad.

Tabela 4. Komparativni pregled vrijednosti zaključenih ugovora po osnovu predmeta lizinga

Predmet lizinga	Vrijednost ugovora na dan				Stopa rasta (2)/(1)
	30. 09. 2009. godine (1)	%	30. 09. 2010. godine (2)	%	
Putnički automobili	12.502.431,20	49,04	12.350.055,68	63,91	-1,22
Privredna vozila (kamioni, autobusi i dostavna vozila)	2.003.195,26	7,86	2.110.798,51	10,92	5,37
Građevinske mašine i oprema	2.874.783,26	11,28	1.498.721,86	7,76	-47,87
Brodovi	447.719,00	1,76	125.042,18	0,65	-72,07
Nekretnine	7.665.924,19	30,07	3.119.043,74	16,14	-59,31
Ostalo			119.165,67	0,62	
Ukupno	25.494.052,91	100,00	19.322.827,64	100,00	-24,21

Putnički automobili pokazuju najveći udio i u ukupnoj vrijednosti ugovora od oko 64%, dok su nekretnine zastupljene sa oko 16.14%. Komercijalna vozila imaju udio od oko 11%, a lizing građevinskih mašina i opreme iznosi oko 7.76%.

Rast broja ugovora zabilježen u 2010. godini u poređenju sa istim periodom iz 2009. godine ukazuje na povećanu aktivnost lizing kuća, kao i na veću spremnost fizičkih i pravnih lica za korišćenje usluga lizinga. Sa druge strane, smanjenje vrijednosti novozaključenih ugovora ukazuje na manju vrijednost plasiranih sredstava po ugovoru, što je rezultat politike lizing kuća da odobravaju plasmane manje finansijske vrijednosti.

mr Jelena VOJINOVIĆ
Samostalni savjetnik II

Sektor za međunarodnu ekonomsku saradnju, strukturne reforme i unapređenje poslovnog ambijenta

Izvještaj o državnom dugu Crne Gore na 31. decembar 2010. godine

Ana Banović

Mersija Purišić

Dragan Darmanović

Državni dug Crne Gore na 31.12.2010. god. iznosi 1.270,7 mil. eura ili 42,0% bruto domaćeg proizvoda (BDP). Unutrašnji dug iznosi 358,3 mil. eura ili 11,8% BDP-a, dok spoljni dug iznosi 912,4 mil. eura ili 30,2% BDP-a.

KRETANJE SPOLJNJEG DUGA U TOKU 2010. GODINE

Spoljni dug je u toku 2010. godine porastao za 212,5 mil. eura u odnosu na kraj 2009. god. Stanje ino duga uvećano je emisijom Euroobveznica u iznosu od 200,0 mil. eura, povlačenjem sredstava kredita IBRD za projekat "Zdravstvo" u iznosu od oko 0,6 mil. eura, projekat „LAMP“ 0,6 mil. eura, projekat „Energetska efikasnost“ u iznosu od 0,9 mil. eura i projekat „MIDAS“ u iznosu od 1,3 mil. eura, Mađarskog kredita u iznosu od 1,6 mil. eura, EBRD kredita za željeznicu u iznosu od 2,1 mil. eura, IDA kredita u iznosu od oko 2,4 mil. eura, sredstva kredita za finansiranje projekta „Nabavka specijalnih vozila za gašenje požara i spasavanje“ kod austrijske banke Steiermarkische Bank und Sparkassen AG u iznosu od 12,9 mil. eura, EIB kredita za željeznicu u iznosu od 7,0 mil. eura, EIB kredita za projekat otpadne vode za Opštinu Nikšić u iznosu od 1,0 mil. eura i EIB kredita za projekat „Putevi i mostovi“ u iznosu od 3,0 mil. eura, sredstva robnog kredita Vlade Španije za reciklažni centar u Podgorici u iznosu od 3,5 mil. eura, poljskog kredita u iznosu od 0,2 mil. eura, KfW kredita za projekat vodosnabdijevanja (faza II i faza III) u ukupnom iznosu od oko 3,0 mil. eura, kao i kredita Exim Banke iz Mađarske za finansiranje projekta izgradnje škole u Baru u iznosu od 0,3 mil. eura. Evidentirano je i povlačenje sredstava robnog kredita Erste Bank iz Austrije namijenjenih finansiranju projekta Fonda zdravstva u iznosu od 6,0 mil. eura. Stanje ino duga dijelom je uvećano i zbog porasta vrijednosti dolara u odnosu na euro, što je uslovalo porast eurske vrijednosti dolarskih kredita. Stanje ino duga je umanjeno po osnovu redovnih otplata glavnice u iznosu od oko 45,3 mil eura.

U iznos spoljnog duga nijesu uključene obaveze po osnovu neriješenih dužničkih pitanja prema Libiji, Kuvajtu, Češkoj i Slovačkoj i UBS banci po osnovu obveznica izdatih u okviru Londonskog kluba. Dug prema vladama ove četiri zemlje Crnoj Gori je pripao po osnovu raspodjele nealociranog duga (5,88% od 38% za Srbiju i Crnu Goru), i shodno Sporazumu o pitanjima sukcesije iz Beča 29. juna 2001. godine rješava se usaglašenim stavovima u okviru Komiteta za podjelu finansijske aktive i pasive bivše SFRJ. Što se tiče API obveznica, očekuje se održavanje pregovora sa predstavnicima UBS banke, u cilju iznalaženja mogućnosti za bilateralno rješavanje ovog pitanja. Ukupan iznos obaveze po osnovu neriješenih dužničkih pitanja vjerovatno će iznositi oko 1% BDP-a i uključen je u projekcije kretanja duga u periodu 2010-2013.

Navedeni podatak o stanju ino duga podrazumijeva iznose angažovanih (povučenih) kreditnih sredstava po pojedinim kreditima.

Tabela 2. Podaci o stanju ino duga i iznosu nepovučenih sredstava kredita

Inostrani dug		
Kreditor	Stanje duga	Nepovučena sredstva
Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD)	176,6	28,3
Međunarodna finansijska organizacija (IFC)	5,7	
Zemlje članice Pariskog kluba kreditora	124,3	
Međunarodna organizacija za razvoj (IDA)	59,9	7,6
Evropska investiciona banka (EIB)	71,8	35,0
Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)	19,8	0,6
Razvojna banka Savjeta Evrope	0,5	
Evropska Zajednica	5,5	
Kreditna banka za obnovu - Njemačka (KfW)	12,2	49,8
Austrijski kredit	10,1	
Mađjarski kredit	14,0	0,5
Poljski kredit	11,3	0,1
Societe Generale - Education IT	1,0	
Francuski kredit	8,5	
EUROFIMA - dug Željeznice	27,6	
Češki EXIM - dug Željeznice	35,1	
Steiermarkische Bank und Sparkassen AG	22,0	
Erste Bank	26,3	
Credit Suisse Bank	75,5	
Spanski kredit za izgradnju deponije	4,5	0,5
Exim Bank Mađarska	0,2	4,0
EUROBOND	200,0	
UKUPNO	912,4	126,4

Shodno navedenom, ukupan iznos raspoloživih a nepovučenih sredstava je oko 126,4 mil. eura.

Ino garancije Crne Gore iznose oko 313,4 mil. eura, ili 10,4% BDP-a, odnosno 24,7% državnog duga.

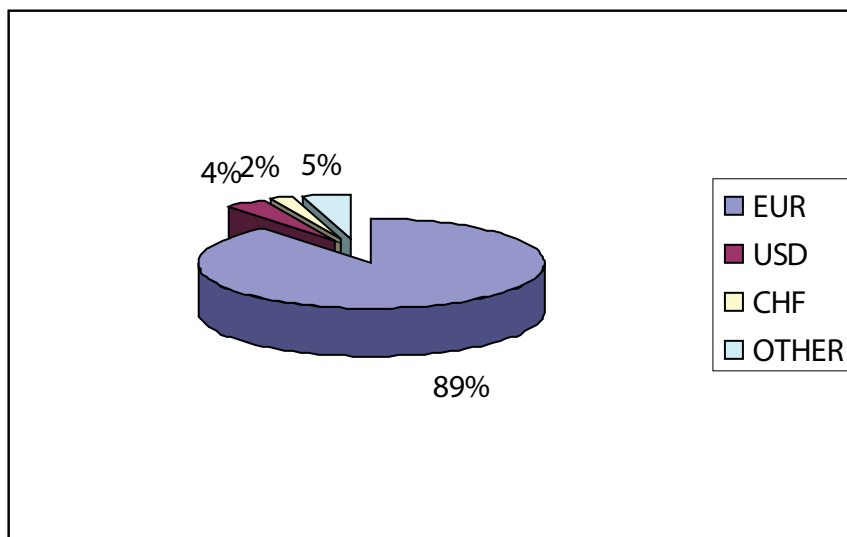
Tabela 3. Izdate ino garancije

Kreditor	Zajam	Zajmoprimac	Godina potpisivanja	Potpisani iznos	Povuceno do 31.12.2010.	Stanje duga na 31.12.2010.
EIB	Projekat evropskih puteva	Monteput	2004	24.000.000	24.000.000,00	24.000.000,00
EIB	Rekonstrukcija elektroenergetskog sistema	EPCG	2002	11.000.000	8.023.090,00	7.578.942,12
EIB	Modernizacija aerodroma	JP Aerodromi CG	2004	12.000.000	11.000.000,00	10.800.000,00
EIB	Mala i srednja preduzeca preko poslovnih banaka	Poslovne banke	2009	91.000.000	56.132.000,00	56.132.000,00
EIB	Modernizacija željezničke infrastrukture	Željeznička infrastruktura CG	2010	7.000.000	0,00	0,00
EBRD	Modernizacija aerodroma	JP Aerodromi CG	2003	11.000.000	10.235.127,00	6.820.094,68
EBRD	Projekat izgradnje regionalnog vodovoda – južni krak faza I	JP Regionalni vodovod	2007	8.000.000	8.000.000,00	7.666.666,67
EBRD	Projekat izgradnje regionalnog vodovoda – južni krak faza II	JP Regionalni vodovod	2008	7.000.000	7.000.000,00	6.708.333,33
EBRD	Projekat obnove željezničke infrastrukture – faza III	JP Željeznice CG	2009	4.000.000	1.395.860,27	1.395.860,27
EBRD	Projekat hitne obnove željezničke infrastrukture II	Željeznička infrastruktura AD Podgorica	2009	15.000.000	650.000,00	650.000,00
EBRD	Projekat nabavke elektromotornih jedinica i dijagnostičke opreme	Željeznički prevoz AD	2010	13.550.000	0,00	0,00
EBRD	Kreditna linija za zaštitu depozita	Fond za zaštitu depozita	2010	30.000.000	0,00	0,00
KfW	Perucica	EPCG	2003	3.580.000	3.531.897,31	1.672.831,97
KfW	Piva	EPCG	2007	16.000.000	2.572.039,37	2.572.039,37
KfW	Trafostanica Ribarevine	EPCG	2007	5.400.000	536.000,00	536.000,00
KfW	Zamjena filtera u TE Pljevlja i proširenje trafostanica Podgorica-Ribarevine	EPCG	2008	15.000.000	8.863.740,00	8.863.740,00
KfW	Opportunity banka	Opportunity banka	2009	15.000.000	15.000.000,00	15.000.000,00
KfW	NLB	NLB	2009	16.000.000	5.000.000,00	5.000.000,00
OTP	KAP	KAP	2009	49.680.000	49.680.000,00	49.680.000,00
EXIM Kina	Nabavka i remont brodova	Crnogorska plovidba	2010	47.396.000,00	0,00	
WTE Wassertechnik	Projekat otpadnih voda	Opština Budva	2010	29.250.000,00	0,00	
Abu Dabi Fond za razvoj	Projekat vodosnabdijevanje	Regionalni vodovod	2010	18.977.884,37	0,00	
Credit Suisse	Podrska Željezari Niksic A.D.	Željezara Niksic	2010	26.300.000,00	26.300.000,00	26.300.000,00
Deutsche Bank	Podrska Kombinat aluminijuma Podgorica	Kombinat aluminijuma Podgorica	2010	22.000.000,00	22.000.000,00	22.000.000,00
VTB	Podrska KAP-u	KAP	2010	60.000.000,00	60.000.000,00	60.000.000,00
na dan 31.12.2010.					319.919.753,95	313.376.508,41

Depoziti Ministarstva finansija na 31.12.2010. godine iznosili su 141,8 mil eura, uključujući i 38.477 unci zlata, tako da je neto iznos državnog duga oko 37,3 % BDP-a.

Grafik 1. – Valutna struktura državnog duga

KRETANJE UNUTRAŠNJEG DUGA U TOKU 2010. GODINE

Unutrašnji dug je u toku 2010.godine smanjen za oko 80,0 miliona eura u odnosu na kraj 2009.godine. Pad unutrašnjeg duga tokom 2010. godine uzrokovan je smanjenjem duga po osnovu restitucije za oko 22,3 miliona eura, smanjenjem zaduženosti opština za oko 14,4 miliona eura, otplatom kredita kod komercijalnih banaka, državnih zapisa i kredita nefinansijskih institucija u iznosu od oko 56,8 miliona eura, otplatom četvrte i pete redovne rate duga po osnovu obeštećenja penzionerima u iznosu od oko 30,5 miliona eura i otplatom redovne rate za deviznu štednju u iznosu od oko 9,8 miliona eura. S druge strane, unutrašnji dug je povećan uslijed nastavka realizacije projekata Direkcije za saobraćaj u cilju rješavanja uskih grla u saobraćaju u iznosu od oko 33,1 milion eura, emisijom Državnih zapisa u iznosu od oko 9,0 miliona eura, zatim uslijed zaduženja u iznosu od 6,0 miliona eura za realizaciju i završetak radova na izgradnji zgrade Uprave policije i u iznosu od 5,0 miliona eura za restauraciju spomenika kulture na Cetinju.

Ukupna obaveza po osnovu restitucije iznosi oko 78,5 miliona eura, što je za 22,4 miliona eura manje nego na kraju 2009. godine. Smanjenje iznosa duga po osnovu restitucije uzrokovano je prodajom nekretnina Vlade Crne Gore - Ministarstva finansija, otplatom redovne rate po osnovu restitucije i otkupom obveznica FO01 i FO02 od strane Države na berzi. Vlada CG je, u cilju smanjenja unutrašnjeg duga, u januaru 2009.godine počela i u 2010.godini nastavila otkup obveznica restitucije, po osnovu obeštećenja bivših vlasnika, prije roka dospeljeća, i do sada je otkupljeno oko 29,2 miliona obveznica, za šta je plaćeno oko 5,5 mil. eura u 2009.godini i 4,1 miliona eura u 2010.godini.

Vlada je u 2008. godini usvojila Odluku o otkupu obveznica devizne štednje građana za 2016. i 2017. god, i do sada je otkupljeno obveznica u vrijednosti od 1,29 miliona eura, od čega u 2010. godini 0,09 miliona obveznica za šta je plaćeno 0,04 miliona eura.

Ministarstvo finansija je, u skladu sa Zaključcima Vlade br.03-2750 od 08.aprila 2010.godine, kojim je Vlada zadužila Ministarstvo finansija da na teret pozicije 4630 – otplata obaveza iz prethodnog perioda, izvršilo otplatu neizmirenih obaveza pojedinih potrošačkih jedinica budžeta, i to po osnovu obaveza prema dobavljačima u ukupnom iznosu od oko 24,4 miliona eura i po osnovu poreza i doprinosa u ukupnom iznosu od oko 14,5 miliona eura.

Konsolidovani dug opština iznosi oko 64,2 miliona eura, prema najnovijim podacima dostavljenim od strane opština, i u tabeli je prikazan na dva načina:

- u stanje ino duga uključen je dug opština po Ugovorima koje je potpisala Vlada Crne Gore sa ino kreditorima, a sa opštinama potkreditne sporazume, u iznosu od oko 18,0 miliona eura (iznos povučenih sredstava)

- u stanje domaćeg duga, kao dug lokalnih samouprava prema kreditnim institucijama, u iznosu od oko 46,2 miliona eura.

Ministarstvo finansija donijelo je u novembru 2008. godine Uputstvo o sadržaju zahtjeva za zaduživanje opština i ispunjenosti finansijskih uslova za njihovo zaduživanje, kojim se detaljno utvrđuje postupak zaduživanja lokalnih samouprava.

Napominjemo da u stanje državnog duga nijesu uključene konsolidovane neizmirene obaveze, sa stanjem na dan 31.12.2010. godine.

Tabela 5. Domaće garancije izdate u 2009. i 2010.godini

Kreditor	Zajmoprimac	Iznos
NLB Montenegro banka	Rudnici boksita A.D. Nikšić	5.000.000,00
Podgorička banka	Pobjeda A.D. Podgorica	2.970.000,00
Hipotekarna banka A.D.	Montenegro Airlines	2.700.000,00
NLB Montenegro banka	Montenegro Airlines	1.800.000,00
Erste banka A.D. Podgorica	CG fond za solidarnu stambenu izgradnju	3.800.000,00
Erste bank A.D. Podgorica	Željeznički prevoz Crne Gore	7.000.000,00
Erste banka A.D. Podgorica	Pobjeda A.D. Podgorica	3.500.000,00
Erste banka A.D. Podgorica	Regionalni vodovod	7.000.000,00
Hipotekarna banka A.D.	MI-RAI GROUP DOO Nikšić	800.000,00
NLB Montenegro banka	Gradir Montenegro doo Nikšić	900.000,00
NLB Montenegro banka	Gradir Montenegro doo Nikšić	700.000,00
NLB Montenegro banka	Gradir Montenegro doo Nikšić	2.000.000,00
NLB Montenegro banka	Melgonia - Primorka	4.000.000,00
UKUPNO NA 31.12.2010.		42.170.000,00

Državni dug Crne Gore sa preduzećima u većinskom državnom vlasništvu iznosi 1.391,9 mil. eura ili 46% BDP. Iznos obaveza preduzeća u većinskom državnom vlasništvu izračunat je na osnovu garancija Vlade i podataka dostavljenih od strane preduzeća.

Tabela 6. - Servisiranje državnog duga u 2010. godini

Budžetska pozicija	Plaćeno u 2010. godini
4611 – Otplata glavnice rezidentima	56,8
4612 - Otplata glavnice nerezidentima	45,3
4630 – Otplata obaveza iz prethodnih godina	111,9
4151 – Otplata kamate rezidentima	5,7
4152 – Otplata kamate nerezidentima	24,4
UKUPNO	244,1

KRETANJE I ODRŽIVOST DRŽAVNOG DUGA U NAREDNOM PERIODU

Tabela 6. - Stanje državnog duga u periodu 2006 – 2010. godine

Godina	Iznos (u mil. eura)
2006	701,1
2007	737,2
2008	894,7
2009	1.140,2
2010	1.270,7

Tabela 1. Projekcija kretanja duga u periodu 2011 – 2014. godine

Vrsta duga	2011.	2012.	2013.	2014.
BDP	3170	3363	3585	3822
Ino dug	1037.02	1117.66	1153.86	1113.86
BDP%	32.71	33.23	32.19	29.14
Domaći dug	322.22	256.72	189.92	151.62
BDP%	10.16	7.63	5.30	3.97
Ukupno	1359.24	1374.38	1343.78	1265.48
BDP%	42.88	40.87	37.48	33.11

U narednom periodu, u skladu sa projektovanim kretanjem GDP, kao i u skladu sa makroekonomskim kretanjima, predviđeno je blago povećanje javnog duga do 2012. godine, nakon čega se očekuje da će se iznos duga smanjivati. Na povećanja će najviše uticati rast spoljnog duga, iz razloga dodatnog zaduživanja za potrebe budžeta, u visini od 180 miliona eura, za 2011. godinu, dok je za 2012 i 2013. godinu, predviđeno dodatno zaduženje u visini od 110, odnosno 72 miliona eura, dok je za 2014. godinu, pretpostavka da, uslijed ekonomskog oporavka, neće biti potrebe za dodatnim zaduženjem. U pomenutom periodu, 2011-2014. godina, doći će do smanjenja domaćeg duga, zbog veće otplate domaćeg duga u odnosu na nove obaveze.

Navedene projekcije, napravljene su u skladu, kako je navedeno, planom zaduženja za potrebe budžeta, planiranim povlačenjima sredstava, odnosno zaključenjem novih kreditnih aranžmana (domaći i javni dug), kao i predviđenim otplatama domaćeg i javnog duga.

Ana BANOVIĆ
Samostalni savjetnik II u Odsjeku za upravljanje dugom

Mersija PURIŠIĆ
Samostalni savjetnik I u Odsjeku za upravljanje dugom

Dragan DARMANOVIĆ
Načelnik Odsjeka za upravljanje dugom

Mediji o nama

- ▶ Kako ste zadovoljni saradnjom sa Ministarstvom finansija u 2010. godini i koje segmente je neophodno unaprijediti?
- ▶▶ Šta je, prema Vašem mišljenju, ekonomski događaj koji je obilježio 2010. godinu?

Marija Mirjačić, ND VIJESTI

▶ U potpunosti sam zadovoljna saradnjom sa Ministarstvom finansija i nemam nijednu primjedbu na vaš rad. Visok stepen transparentnosti svih zaposlenih u Ministarstvu i brzina u dostavljanju informacija zaslužuju sve pohvale. U narednom periodu bi mogli češće da se organizuju neformalni sastanci novinara i pomoćnika pojedinih resora kako bi se pronalazile ideje za pisanje tekstova.

▶▶ Ekonomski događaj koji je obilježio 2010. godinu je smjena rukovodstva u Centralnoj banci Crne Gore (CBCG) i način na koji je Prva banka vratila Vladi pozajmicu od 44 miliona eura, naročito jednu od rata kada je isti milion uplaćen 11 puta. I pored svih objašnjenja koje je javnost dobila od CBCG, Prve banke i Vlade smatram da je tužilaštvo trebalo ozbiljnije da se pozabavi tom pričom.

Siniša Goranović, DAN

▶ Jako sam zadovoljan i mislim da sve bolje i konzistentnije sarađujemo. Raduje me što uredno odgovarate na upite i kolega iz politike i povoda, a što se tiče moje ekonomske redakcije karakteristično je da vas značajno manje opterećujemo pitanjima nego kolege iz drugih redakcija i uvijek nas ispoštujete. Često se desi da dobijemo odgovor u vidu jedne rečenice, što je potpuno legitimno i nemam nikakvu primjedbu. Novinaru koji frenetično prati resore za koji je zadužen jedna rečenica je sasvim dovoljna :-).

Ne znam da li ovo spada u segmente za unapređivanje, ali imam sugestiju vezano za angažman pomoćnika ministra, koji bježe od novinara i kamera kao đavo od krsta. Ako ne možete drugačije da ih "primorate" da daju izjave iz okvira svojih nadležnosti, obavežite ih na saradnju sa medijima ugovorom o radu.

▶▶ Dvoumim se između zaduživanja emisijom euro obveznica i tehničkog izlaska iz recesije. Na sreću, oba događaja su pozitivna, jer je mnogo bolje što smo se zadužili obveznicama nego kod komercijalnih banaka ili, daleko bilo, MMF-a.

Izjava glavnog ekonomiste CBCG, Nikole Fabrisa, da smo tehnički izašli iz recesije je ipak još važniji događaj, s obzirom na značaj i generalni kontekst. Pošto ove godine očekujem bankrote javnih finansija u Hrvatskoj i BiH, dobro je što smo se na vrijeme formalno izvukli iz krize, mada o tome možemo govoriti tek kad ostvarimo uzastopni godišnji rast koji bi nadoknadio pad iz 2008. godine.

Dakle, ako moram da se odlučim za jedan događaj "glasam" za tehnički izlazak iz recesije...

Novak Uskoković, POBJEDA

▶ Saradnjom sa Ministarstvom finansija sam jako zadovoljan. Taj resor je poseban i vidljiv napredak u komunikaciji sa medijima ostvario personalnim promjenama u PR službi. Dugo sam smatrao da je to samo moj utisak, ali nema novinara koji ne hvali rad PR službe Ministarstva finansija i ostalih sektora u tom resoru. Naravno, uvijek može bolje, tako da smatram da bi dio koji je zadužen za imovinske poslove i ekonomski razvoj trebalo da bude otvoreniji. Vrlo malo je aktivnosti sa kojima smo kao mediji upoznati kada su u pitanju poslovi oko imovine, iako je i u tom segmentu, nakon usvajanja dva systemska zakona, dosta urađeno. Možda dio kritike treba da ponesu i određena Uprava ili Direkcija, ali svakako su oni u nadležnosti Ministarstva. Očekujem i otvoreniju i bolju pristupnost podacima Komisije za hartije od vrijednosti i Direkcije i Komisije za javne nabavke.

▶▶ Ukoliko se ignoriše odluka premijera Mila Đukanovića da se povuče sa funkcije predsjednika Vlade i dobijanje statusa kandidata, prema mom mišljenju ekonomski događaj prošle godine je odluka da se država zaduži na evropskom tržištu kapitala. Ta odluka pokazala je da smo kao država odustali od stereotipnog zaduživanja kod Međunarodnog monetarnog fonda, jer bi sa njima, bez obzira na evidentan napredak u finansijskom sektoru, imali aranžman koji bi podrazumijevao vjerovatno ukidanje određenih subvencija najsiromašnijima i penzionerima, što bi poremetilo nastavak reformi u tim oblastima. Vrlo pohvalno je i to što je budžet za 2011. godinu, manji od očekivanja potrošačkih jedinica i što se trend javne potrošnje pokušava dodatno sniziti.

Mira Milović, **POBJEDA**

- ▶ Saradivali smo tačno kako treba. To znači - odlično.
- ▶▶ Ekonomski događaj koji je obilježio prethodnu godinu, po mom mišljenju je otvaranje, odnosno puštanje u rad Regionalnog vodovoda na crnogorskom primorju, kojim je napokon riješen problem snabdijevanja vodom za primorske opštine.

Predrag Zečević, **PORTAL ANALITIKA**

- ▶ Veoma sam zadovoljan saradnjom sa Ministarstvom finansija, zahvaljujući prije svega, sjajnom radu PR službe tog Vladinog resora. PR služba Ministarstva finansija je uvijek otvorena za novinare, odgovori na postavljena pitanja stižu brzo i u razumnom roku. Odgovori su stručni, jasni i bez površnosti, koja inače karakteriše mnoge Vladine resore. Iako se ne slažem sa dijelom ekonomsko-finansijske politike koju vodi Ministarstvo finansija, ipak mogu slobodno da kažem da taj resor može da posluži kao odličan primjer ostalim Vladinim resorima kako treba profesionalno raditi. Zato predlažem-samo tako nastavite!

- ▶▶ Događaj prethodne godine je, bez sumnje, izlazak crnogorske ekonomije iz recesije, nakon izuzetno depresivne 2009. godine očekuje se da će rezultati pokazati privredni rast od 0,5 odsto u 2010. godini, što je svakako sjajna vijest.

Od izuzetne je važnosti projekat emitovanja euroobveznica, ulazak države u akcionarsko vlasništvo KAP-a, izgradnja regionalnog vodovoda i potpisivanje Ugovora o postavljanju energetskog kabla na relaciji Boka-Peskara.

Tatjana Debeljević, **TV VIJESTI**

- ▶ Saradnja sa Ministarstvom finansija u prethodnoj godini bila je više nego korektna. Kao pozitivnu stranu ističem otvorenost i dostupnost PR službe. Kako se svaka komunikacija može unaprijediti, mislim da je u budućnosti neophodno promijeniti neku vrstu otpora stručnjaka iz Ministarstva finansija da o određenim pitanjima govore pred kamerama. Svjesna činjenice da dosta ljudi ima isti problem, ipak moram da istaknem da je tako nešto nedopustivo za one kojima je ipak u opisu posla da daju izjave medijima, dakle ne samo štampanim, već i elektronskim. Takođe, najmanje što očekujem od novog ministra je da bude dostupan medijima kao dosadašnji.

- ▶▶ Što se tiče ekonomskog događaja koji je obilježio prethodnu godinu, treba se samo sjetiti kako je ona počela i zaključiti da je opšti utisak da je više negativnih događaja, što možda i nije neuobičajeno za godinu krize. Boravak rudara u jami, upadi radnika u fabrike, štrajkovi sa jedne, te propali pregovori o izgradnji autoputa s druge strane, moraju se izdvojiti kao nešto čime se niko ne može pohvaliti. Ni to što su euroobveznice planule na evropskom tržištu ne može da poboljša opšti utisak i na neki način da krila, jer se zaduživanje bilo koje vrste ipak ne može nazvati drugim imenom.

Da ipak ima i događaja koji se mogu staviti na spisak pozitivnih, uprkos krizi, dokazuje uspješna turistička sezona. Osim toga, svakako bih izdvojila najavu egipatskog Oraskoma da će u poluostrvo Luštica uložiti oko milijardu eura. Ne treba zaboraviti da je ova informacija imala svoje mjesto i u svjetskim medijima.

Biljana Radosavović, **RADIO CRNE GORE**

- ▶ Sa zadovoljstvom mogu konstatovati da smo u 2010. imali vrlo dobru saradnju. Uvijek je Radio Crne Gore dobio blagovremeno informaciju, obezbijedili ste nam odgovarajućeg sagovornika na teme koje smo željeli da plasiramo. Izašli ste nam u susret kada nam je trebalo gostovanje dosadašnjeg ministra, Igora Lukšića. Pravi primjer kako treba da funkcioniše PR služba je upravo Ministarstvo finansija, što se ne može baš reći i za druge, pojedine resore u Vladi.

- ▶▶ Kao ekonomski događaj izdvojila bih zvanično saopštavanje podataka da je država izašla iz recesije, što su kasnije potvrdile i međunarodne finansijske institucije. To bi, moglo bi se očekivati, značilo ispunjavanje jednog od obećanih uslova- bolji životni standard, čemu se i građani nadaju.

